Sfânta Elisabeta

Mare Ducesă a Rusiei

Viața și pătimirea

"Frumuseţea ei era din cele
ce se numesc de obicei îngereşti.
Ochii, zâmbetul, chipul
în care te privea,
în care îţi vorbea,
în care se mişca,
toate erau de o desăvârşire
care întrece cuvintele.
Nu ştiu ce într-însa aducea
cu un crin.
Neprihănirea ei era
fără seamăn şi
nu-ţi puteai lua ochii de la ea".

(Regina Maria a României,
„Povestea vieţii mele")

SFÂNTA ELISABETA,
MARE DUCESĂ A RUSIEI
- viaţa şi pătimirea -

SFÂNTA ELISABETA,
MARE DUCESĂ A RUSIEI
- viaţa şi pătimirea -

Ediţie îngrijită la
Mănăstirea Diaconeşti

Editura Bonifaciu 2010

Coperta I: Sfânta Cuvioasă Muceniţă Elisabeta, icoană
pictată la Mănăstirea Diaconeşti

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Sfânta Elisabeta, Mare Ducesă a Rusiei: viaţa şi pătimirea /
ed. îngrijită la Mănăstirea Diaconeşti - Comăneşti: Bonifaciu, 2010
ISBN 978-973-88575-5-1

235.3 Elisabeta
929 Elisabeta

© Copyright Mănăstirea Diaconeşti

Cuvânt înainte

"Drepţii în veac vor fi vii", scrie înţeleptul Solomon în Legea Veche. Cu cât dar mai mult sunt vii şi lucrători Martirii Legii celei Noi, ucişi în vremurile din urmă ale prigoanei ateiste!

Nu însă şi pentru omul modern. Căzut în cursa materialismului contemporan, el trece astăzi prin "criza" poporului iudeu de odinioară, pe care Proorocul Isaia o înfiera zicând: "Inima acestui popor s-a învârtoşat şi cu urechile greu au auzit şi ochii lor şi i-au închis. Ca nu cumva să vadă cu ochii şi să audă cu urechile şi cu inima să înţeleagă şi să se întoarcă şi Eu să-i vindec".

Vieţile Sfinţilor Martiri ai vremurilor noastre sunt o cale de ieşire din această criză duhovnicească. Ele sunt mărturia vie că Hristos este acelaşi azi ca şi odinioară, Făcător de minuni şi Mântuitor al celor ce se încred în El.

Acest adevăr îl vădeşte cu prisosinţă viaţa Sfintei Cuvioase Elisabeta, noua muceniţă a Rusiei. Petrecerea sa plină de înţelepciune în mijlocul strălucirii şi desfătărilor de la Palat, smerirea sub mâna cea tare a Domnului, care a îngăduit asasinarea soţului ei de către revoluţionari la numai câţiva ani de la căsătorie, hotărârea de a îmbrăţişa viaţa monahală, marea lucrare de milostenie săvârşită în cadrul mănăstirii pe care a întemeiat-o, refuzul ferm de a părăsi Rusia după instaurarea bolşevismului, pătimirea în exil şi moartea mucenicească în adâncurile minei de la Alapaievsk sunt dovada neîndoielnică a unui suflet în care a viat cu adevărat Hristos.

Şi El, care preamăreşte pe cei ce Îl preamăresc pe Dânsul, a înnobilat mult pătimitorul ei trup de darul

nestricăciunii, aşezându-L întreg spre închinare în biserica Sfintei Maria Magdalena din Ierusalim.

Având această mărturie tare a sfinţeniei Cuvioasei Elisabeta, am socotit nu de puţin folos să punem înaintea cititorului o modestă prezentare a vieţii şi pătimirii sale de la începutul secolului XX.

Cartea de faţă nu se vrea un studiu documentat - şi cu atât mai puţin complet - al vieţii Marii Ducese a Rusiei, ci mai degrabă un text hagiografic adresat celor însetaţi de izvoarele vii ale sfinţeniei contemporane.

Şi cum sfinţenia nu are hotare, cartea este totodată o smerită închinare adusă noilor martiri din toate ţările foste comuniste, miilor de mucenici în zeghe ai pământului românesc, despre care Înţelepciunea lui Solomon a grăit:

"Părutu-s-a în ochii celor nepricepuţi că aceia au murit şi ieşirea lor din această lume s-a socotit pedepsire şi plecarea lor de la noi sfărâmare; iar ei sunt în pace. Că deşi au fost pedepsiţi în faţa oamenilor, nădejdea lor este plină de nemurire. Şi puţin fiind pedepsiţi, cu mari faceri de bine se vor dărui, că Dumnezeu i-a ispitit pe dânşii şi i-a aflat Luişi vrednici. Pentru aceea vor lua împărăţia podoabei şi stema frumuseţii din mâna Domnului, căci cu dreapta Sa îi va acoperi pe ei şi cu braţul Său îi va apăra".

Editorii

15 mai 2010,
la pomenirea celui între Sfinţi
Părintele nostru Pahomie cel Mare

Capitolul I

DIN APUS SPRE RĂSĂRIT

Ascultă fiică şi vezi şi pleacă urechea ta
şi uită poporul tău şi casa părintelui tău,
că a dorit Împăratul frumuseţea ta, că El este Domnul tău.
(Ps. 44, 12-13)

Din mlădiţă împărătească s-a născut cea care avea să fie adusă jertfă curată pe altarul muceniciei pentru Însuşi Împăratul Hristos. Această minunată Sfântă, Elisabeta Feodorovna Romanov, a fost Prinţesa Elisabeta Alexandra Louise Alice de Hesse şi a Rinului.

S-a născut la 20 octombrie 1864 la Darmstadt, în Germania, fiind descendentă a dinastiei Rurik. A fost al doilea copil al lui Ludovic al IV-lea, Mare Duce de Hesse şi al Prinţesei Alice a Regatului Unit. Prin vinele Elisabetei curgea sânge împărătesc, fiind nepoată după mamă a Marii Regine Victoria a Angliei.

Ella - căci aşa i se spunea Elisabetei în familie - a fost crescută după tradiţiile vechi englezeşti, într-un spirit profund religios şi o disciplină strictă.

Mama sa, o femeie deosebită, era cunoscută pentru blândeţea, sufletul ei nobil şi mai ales pentru mila şi dragostea faţă de cei aflaţi în suferinţă. Aceste virtuţi a ştiut să le sădească de timpuriu şi în inimile copiilor săi.

Deşi provenea dintr-o dinastie germană dintre cele mai nobile, familia de Hesse trăia foarte modest. Îmbrăcămintea şi hrana le erau simple, iar copiii îşi făceau singuri curat în odăile lor, făceau focul şi erau învăţaţi să gătească. Mama lor, Prinţesa Alice, le cosea haine şi se îngrijea de cele de trebuinţă în casă.

Părinţii Elisabetei au folosit cea mai mare parte a averii lor în scopuri caritabile. În timpul războiului austro-prusac, Prinţesa Alice mergea adeseori să cerceteze răniţii şi bolnavii, luându-o şi pe Elisabeta cu ea. Aceste amintiri şi-au pus o adâncă pecete în inima iubitoare a micii prinţese, pregătindu-o pentru viaţa sa minunată de mai târziu.

Toamna anului 1878 a fost tristă şi grea pentru familia de Hesse. O cumplită epidemie a lovit întreg oraşul Darmstadt. Toţi membri familiei s-au îmbolnăvit, în afară de Elisabeta. Epidemia nu a cruţat-o pe Prinţesa Maria, sora mai mică a Elisabetei, în vârstă de numai patru ani. O lună mai târziu a murit şi mama lor, Alice, din pricina aceleiaşi boli nemiloase, la vârsta de treizeci şi cinci de ani.

Astfel, Prinţesa Elisabeta a rămas orfană la paisprezece ani. Şi era un lucru minunat să vezi cum în această grea cumpănă, Elisabeta a căutat să fie ca o mamă pentru fratele şi surorile ei mai mici, sprijinindu-şi, pe cât i-a fost cu putinţă, şi tatăl îndurerat.

După moartea Prinţesei Alice, de educaţia copiilor s-a ocupat în mare parte bunica lor, Regina Victoria. Însă lipsa mamei a lăsat o urmă adâncă în sufletul Elisabetei, încât mai târziu ea s-a dăruit în chip deosebit îngrijirii orfanilor.

Anii au trecut şi Elisabeta, pe cât a sporit cu frumuseţea cea din afară - fiind socotită în cronicile vremii drept una dintre cele mai frumoase femei din Europa acelor ani - pe atât s-a împodobit şi cu blândeţea, milostivirea şi curăţia lăuntrică.

Regina Maria a României, verişoara ei din familia regală engleză, o descrie astfel în cartea sa de memorii[1]: "Înaltă, zveltă, mlădioasă şi de o nemărginită blândeţe - o bucurie pentru ochi, pentru suflet, pentru inimă! Frumuseţea ei era din cele ce se numesc de obicei îngereşti. Ochii, zâmbetul, mâinile, chipul în care te privea, în care îţi vorbea, în care se mişca, toate erau de o desăvârşire care întrece cuvintele. Nu ştiu ce într-însa aducea cu un crin. Neprihănirea ei era fără seamăn şi nu-ţi puteai lua ochii de la ea".

Însă nici frumuseţea, nici bunul nume şi bogăţia, nici ispitele tinereţii nu au împiedicat-o să ducă o viaţă cumpătată, în întreaga înţelepciune. Pentru darurile ei sufleteşti şi trupeşti, mulţi prinţi au dorit să o aibă de soţie, însă după iconomia atotînţeleaptă a lui Dumnezeu, Elisabeta s-a căsătorit cu Marele Duce Serghei Alexandrovici, fiul lui Alexandru al II-lea, Împăratul Rusiei şi al Împărătesei Maria Alexandrovna şi unchiul viitorului ţar Nicolae al II-lea. Aşa a rânduit pronia lui Dumnezeu, pentru ca prin această căsătorie, Elisabeta, ca o bună mlădiţă, să fie altoită în grădina binecuvântată a Rusiei ortodoxe.

Serghei şi Elisabeta se cunoşteau din copilărie, de pe vremea când Împărăteasa Maria Alexandrovna, fostă ducesă de Hesse, venea împreună cu familia în vizită la Darmstadt.

Serghei era un tânăr serios, cu o personalitate puternică şi o educaţie aleasă. Ca un adevărat prinţ rus, îşi iubea cu ardoare ţara şi era de neclintit în credinţa pravoslavnică. Era sobru, dar cu suflet milostiv şi bun. Avea înclinaţii deosebite pentru meşteşugul pictării icoanelor. Adunase o bogată colecţie de icoane vechi şi era socotit unul dintre cei mai buni cunoscători în domeniul antichităţilor şi al istoriei. Grăitoare pentru personalitatea lui e relatarea Mitropolitului Anastasie despre o întâmplare ce a avut loc în timpul vizitei pe care Serghei a făcut-o papei la Roma. Papa admira

---

[1] Maria, Regina României, *Povestea vieţii mele*, Ed. Moldova, Iaşi 1990, vol. I, pag. 11

fermitatea credinţei ortodoxe a Ducelui, pe care îl cunoştea de mic. Discuţia a depăşit limitele formalismului obişnuit şi la un moment dat s-a iscat între ei o dispută cu privire la numărul papilor care au purtat, de-a lungul istoriei, numele de Serghie. Ducele susţinea că au fost numai patru, şi toţi au trăit înainte de schisma din 1054. Papa afirma cu tărie că au fost mai mulţi, şi înainte şi după schismă. Cum nici unul nu voia să cedeze, papa s-a dus în bibliotecă să verifice registrele. S-a întors ruşinat, zicând totuşi în glumă, pentru a ieşi din încurcătură: "Iartă-mă! Deşi se zice că papa este infailibil, de data asta s-a înşelat!"[2].

Lucrarea lui Dumnezeu

Prinţesa Elisabeta şi Marele Duce Serghei s-au căsătorit în ziua de 15 iunie 1884, la Palatul de iarnă din Sankt Petersburg. Elisabeta avea 20 de ani când a devenit Mare Ducesă a Rusiei.

După căsătorie, timp de şapte ani cei doi soţi au locuit în Palatul Beloselsky din Sankt Petersburg, capitala de atunci a Rusiei. Oraşul modern, strălucitor, leagăn al înaltei societăţi, nu a putut însă să-i ofere Elisabetei mai nimic din spiritul adevăratei Rusii şi al poporului pravoslavnic. Viaţa de bunăstare şi slavă de la Curte nu o mulţumea, dar poziţia socială înaltă şi renumele o obligau la viaţa mondenă a aristocraţiei ruseşti. Şi cu toate că rangul o silea să apară în ochii lumii strălucitoare, împodobită cu bijuterii şi rochii somptuoase, totuşi podoaba ei cea mai aleasă rămânea cea dinlăuntru, înnobilând frumuseţea trupului ei cu buna aşezare a sufletului. Ducele Constantin Romanov, amintind în memoriile sale de o împrejurare solemnă de la Curte, scria: „Când Marea Ducesă Elisabeta a apărut lângă Împărătească, toţi am fost orbiţi de parcă ar fi fost soarele.

---

[2] Ludmila Koehler, *Saint Elisabeth - The New Martyr,* The Orthodox Palestine Society, New York, 1988, pag. 17

De mult nu am mai văzut o aşa frumuseţe. Păşea încet, cu cuviinţă şi smerenie...".

Pentru cei care o cunoşteau îndeaproape, Ducesa trecea drept o fire deschisă şi sociabilă. Totuşi, în privirea ei adâncă, în blândeţea şi tăcerea sa puteai întrezări setea unui suflet nemulţumit cu cele trecătoare, care căuta împlinirea în cele duhovniceşti şi veşnice. De aceea, singura mulţumire adevărată a Elisabetei erau faptele de milostenie, pe care le săvârşea cu generozitate pentru ajutorarea celor săraci. Grija pentru nevoile aproapelui aflat în suferinţă fusese o virtute sădită în sufletul ei încă din copilărie, în sânul familiei, iar acum sămânţa aruncată în pământul bun al inimii prinţesei aducea rod însutit, făcându-o pe Marea Ducesă iubită şi respectată deopotrivă de înalta societate şi de cei nevoiaşi.

Serghei şi Elisabeta petreceau mult timp şi la reşedinţa de vară de la Ilinsk, la 60 de kilometri de Moscova. Aici era o aşezare minunată, în mijlocul naturii, un loc unde se puteau linişti, departe de agitaţia capitalei. Pentru sufletul sensibil al Ducesei, frumuseţea pădurii şi poienile înflorite erau o încântare. Elisabeta şi Serghei iubeau singurătatea şi petreceau mult timp împreună, vorbind despre viaţa în Dumnezeu. Serghei îi citea adesea din literatura rusească şi din Sfinţii Părinţi, astfel că aici, la Ilinsk, Elisabeta a început să deprindă şi mai temeinic limba rusă, pe care a iubit-o apoi ca pe propria ei limbă.

Nici în acest loc milostiva Ducesă nu şi-a îngăduit odihnă, cercetând şi sprijinind pe locuitorii săraci şi suferinzi.

Cum Ilinsk era în apropierea Moscovei, tânăra familie vizita adesea marele oraş, împodobit pe atunci cu sute de biserici de o rară frumuseţe. Astfel Ducesa a putut cunoaşte mai bine tradiţia şi profunzimea trăirii ortodoxe. Tainic, Domnul îi purta paşii spre descoperirea adevăratei credinţe.

Convertirea

Însă momentul providenţial în care a simţit chemarea la Ortodoxie a fost pelerinajul făcut împreună cu Serghei la Ierusalim, în anul 1888, cu ocazia sfinţirii bisericii ruseşti a Sfintei Maria Magdalena de pe Muntele Măslinilor[3].

Covârşită de bucuriile trăite în Ţara Sfântă, Ducesa scria rudelor sale din Darmstadt: „Nu vă puteţi închipui ce fericire negrăită este să te învredniceşti a vedea acele Locuri Sfinte unde Domnul nostru a propovăduit şi a trăit!". Mişcată de har, ea a rostit atunci un cuvânt care peste ani s-a dovedit profetic: „Mi-aş dori mult să fiu înmormântată aici, la Ierusalim, în această biserică!".

Trecerea la Ortodoxie a Elisabetei nu a fost însă rodul unor impresii de moment şi nu s-a făcut în pripă. În sufletul ei s-a dat o luptă încordată, în care adevărul dreptei credinţe a biruit dragostea firească pentru vechile rădăcini ale familiei.

Surorile de Hesse fuseseră crescute într-un spirit protestant riguros şi de aceea hotărârea Ducesei de a se converti la Ortodoxie a fost greu înţeleasă şi acceptată de familia sa. Se păstrează până astăzi bogata corespondenţă pe care Elisabeta a purtat-o cu rudele ei din Germania, străduindu-se să le convingă de temeinicia hotărârii sale. Cea mai aprigă împotrivire a întâmpinat-o din partea tatălui ei, căruia însă Ducesa i-a răspuns cu fermitate: „Aş minţi lui Dumnezeu dacă aş continua să rămân protestantă cu numele...". Aceleaşi gânduri le împărtăşea într-o scrisoare surorii sale din Germania: „Să-ţi iubeşti ca şi până acum sora mai mare şi să te rogi pentru ea. Să ştii că este cu adevărat fericită, dar şi foarte îngrijorată ca nu cumva să pricinuiască suferinţă celor pe care îi iubeşte atât. Acest act pe care l-am făcut a izbucnit din toate fibrele fiinţei mele. Îmi spui că m-a

[3] Ducesa a dăruit atunci noii biserici odoare de mult preţ, dintre care unele se păstrează până astăzi.

încântat splendoarea exterioară a Bisericii Ortodoxe, dar te înşeli; nimic din semnele exterioare nu m-a atras, deşi nu numai slujbele, ci toate cele din afară sunt rânduite în Ortodoxie ca să amintească de cele dinlăuntru"[4].

Spre uimirea tuturor, singura care a arătat mai multă înţelegere pentru decizia luată a fost bunica Ducesei, Regina Victoria a Marii Britanii.

Negrăită a fost însă bucuria familiei princiare Romanov. Ducele Serghei, aflând hotărârea soţiei sale de a primi Ortodoxia, a izbucnit în lacrimi de fericire. Atentă la mişcările sale sufleteşti, Elisabeta îi scria fratelui ei, Prinţul Ernst: "Să nu crezi că dragostea pământească m-a făcut să iau această hotărâre. Simţeam că Serghei aştepta de mult acest moment şi suferea, însă cu toate acestea a fost cu mine ca un înger bun. A aşteptat convertirea mea şi niciodată, niciodată nu s-a plâns"[5].

Slujba de trecere la Ortodoxie a Marii Ducese Elisabeta s-a săvârşit la 25 aprilie 1891, în Sâmbăta lui Lazăr. Însuşi Împăratul Alexandru al III-lea, bucurându-se nespus de hotărârea nurorii sale, i-a dăruit la botez o frumoasă şi preţioasă icoană a Mântuitorului, pe care Ducesa a purtat-o la pieptul ei toată viaţa, până în ziua morţii sale mucenicеşti.

Elisabeta a avut sufletul pregătit, neşovăielnic în a primi Ortodoxia: "M-am gândit mult la acest lucru" - scria ea - „şi fiind în această ţară de peste şase ani, acum ştiu că am găsit Adevărata Credinţă. Îmi doresc foarte mult să mă împărtăşesc cu Sfintele Taine de Învierea Domnului, împreună cu soţul meu". În toată viaţa sa de aici încolo Marea Ducesă va simţi că „este acasă" numai în Rusia pravoslavnică. Aşa a socotit Domnul să aducă la lumina Adevărului său acest suflet curat, în care sămânţa dreptei-credinţe avea să rodească însutit. Căci binecuvântata ei

---

[4] Ludmila Koehler, *op. cit.*, pag. 25

[5] Idem, pag. 16

hotărâre de a primi Botezul a fost numai începutul unor lucrări minunate pe care Dumnezeu urma să le săvârşească printr-însa.

Marea Ducesă a fost un exemplu viu pentru sora sa Alix, care avea să devină Împărăteasa Alexandra Romanov, soţia Ţarului Nicolae al II-lea al Rusiei. Înainte de căsătoria ei cu Ţarul din 1894, Alix a avut-o ca povăţuitoare pe Elisabeta, care a îndrumat-o cu multă dragoste în descoperirea şi adâncirea credinţei ortodoxe. Scrisorile pe care i le-a trimis, precum şi convorbirile pe care le-au avut în perioada în care Alix a locuit la ea, au luminat în chip minunat sufletul viitoarei Împărătese. Aceasta a primit cu credinţă Sfântul Botez, făgăduind cu bucurie Ţarului, în ziua nunţii, din prea plinul inimii sale: „Poporul tău va fi poporul meu şi Dumnezeul tău, Dumnezeul meu".

La Moscova

În 1891, Marele Duce Serghei a fost numit Guvernator general al Moscovei, aşa încât tânăra familie s-a mutat din Sankt Petersburg la palatul din Kremlin.

În perioada şederii la Moscova, sufletul Elisabetei şi-a aflat, pentru puţin timp, rostul, precum şi liniştea pe care o râvnea de atâta vreme. Au fost cei mai senini ani ai vieţii sale. Iubea foarte mult slujbele Bisericii, mergea să se închine adeseori în lăcaşurile sfinte, la icoanele făcătoare de minuni şi la sfintele moaşte, de care acest oraş nu ducea lipsă câtuşi de puţin.

Serghei şi Elisabeta, după neştiutele judecăţi ale lui Dumnezeu, n-au avut copii, dar s-au îngrijit cu dragoste părintească, vreme îndelungată, de creşterea şi educarea Prinţului Dimitri şi a Prinţesei Maria, copiii Marelui Duce Paul, fratele lui Serghei, rămaşi orfani de mamă la o vârstă fragedă. Pe lângă această îndatorire nobilă, Marea Ducesă şi-a găsit împlinirea în lucrarea talantului pus de Dumnezeu

Elisabeta, la 11 ani, Darmstadt 1875

la 5 ani

la 6 ani

la 14 ani

la 18 ani

Ella

Ella

Marele Duce Louis al IV-lea și Prințesa Alice,
părinții Elisabetei

Familia de Hesse, 1875:
Victoria, Ella, Irene, Ernest, Alix și Maria
împreună cu părinții lor

Copiii familei de Hesse împreună cu bunica lor,
Regina Victoria a Marii Britanii

Prințesele Irene, Victoria , Ella si Alix, 1885

Marea Ducesă Elisabeta

1905 Ella

Marea Ducesă Elisabeta

1887

Marele Țar Nicolae al II-lea
împreună cu Împărăteasa Alexandra și copiii lor

Marea Ducesă Elisabeta însuflețind lucrările de caritate
ale Curții Imperiale

La sfințirea bisericii Sfânta Maria Magdalena
din Ierusalim, 1888

Marea Ducesă Elisabeta împreună cu Împărăteasa Alexandra și Împăratul Nicolae al II-lea al Rusiei, 1898

Marea Ducesă Elisabeta împreună cu sora ei, Împărăteasa Alexandra a Rusiei

Marele Duce Serghei,
guvernatorul Moscovei

Mănăstirea Ciudov,
unde a fost înmormântat
Ducele Serghei

Trăsura Marelui Duce Seerghei,
după asasinare, 1904

Marea Ducesă Elisabeta
după moartea soțului ei, 1904

Ella

Marea Ducesă Elisabeta
împreună cu
Maria Pavlovna
și fratele sau Dimitrie
1907

Troița ridicată de Ducesa Elisabeta
în memoria Marelui Duce Serghei Alexandrovici

Capitolul II

CA AURUL ÎN TOPITOARE

Trecut-am prin foc şi prin apă,
dar ne-ai scos pe noi la odihnă.
(Ps. 65,11)

Sub înţeleapta ocârmuire a binecredinciosului şi luminatului Ţar Nicolae al II- lea Romanov, Rusia se afla într-o perioadă de puternică înflorire.

Socotit pe drept cuvânt cel mai vrednic vlăstar al dinastiei sale, Împăratul Nicolae izbutise să aducă liniştea şi prosperitatea în marele imperiu, impunându-l ca pe o importantă forţă politică şi economică în Europa. Mai mult, prin armonizarea în chip înţelept a legăturii dintre stat şi Biserică, Ţarul întărise unitatea de conştiinţă a poporului, aşa încât Imperiului Rusesc i se întrevedea pe bună dreptate un viitor strălucit.

Speriate de acest avânt ai Rusiei pravoslavnice, forţele oculte vrăjmaşe lui Dumnezeu au început să pună în aplicare planurile lor distrugătoare. Se urmărea cu orice preţ dărâmarea celor doi stâlpi care susţineau Rusia, instituţia monarhică şi îndeosebi Biserica, fiindcă potrivnicii ştiau bine că un neam fiinţează mai ales prin credinţă.

Astfel, Revoluţia bolşevică se pregătea din umbră.

Acum sosise vremea ca profeţiile Cuviosului Serafim de Sarov despre soarta sfintei Rusii să se împlinească: "Nu va trece mai mult de jumătate de veac şi atunci răufăcătorii vor înălţa capul. Aceasta se va întâmpla negreşit... Domnul va îngădui planurile lor pentru un timp, însă răul se va întoarce asupra capetelor lor şi neadevărul păgubitoarelor lor uneltiri va cădea asupra lor. Râuri de sânge vor înroşi pământul rusesc. Vor fi ucişi mulţi nobili pentru împărat şi integritatea autocraţiei sale, însă Domnul nu se va mânia până în sfârşit şi nu va îngădui ca pământul rusesc să fie nimicit până la capăt"[6].

Primele asasinate ale unor nobili ruşi şi membri ai Familiei Imperiale au început în 1901, când s-au înfiinţat cele dintâi grupări şi organizaţii teroriste în capitală. În 1902 a fost asasinat Ministrul Internelor, Sipiaghin. Doi ani mai târziu, succesorul lui, Plehve, a avut aceeaşi soartă, alături de mai mulţi guvernatori de provincii şi ofiţeri imperiali. În acelaşi timp, poporul era instigat la revoltă prin minciună şi calomnii. Prin aceste metode se urmărea destabilizarea politică şi socială a ţării, în scopul impunerii rapide a ideilor revoluţionare.

În aceste condiţii, la Curte domnea permanent teama pentru viaţa Suveranului. Dar binecrediciosul Ţar Nicolae nu se temea. Încrezător în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, nu-l speriau comploturile de asasinare puse la cale împotriva sa, refuzând şi cele mai elementare măsuri de siguranţă. În timpul răscoalei de la Kronstadt, după ce a ascultat raportul îngrijorător al ministrului de externe, i-a răspuns calm: "Dacă mă vezi atât de liniştit, aceasta se datorează neclintitei mele credinţe că soarta Rusiei, a mea proprie şi a familiei

---

[6] *Viaţa, învăţăturile şi profeţiile Sfântului Serafim de Sarov,* Schitul Sfântul Serafim de Sarov, 1999, pag. 190

mele se află în mâinile lui Dumnezeu. Orice se va întâmpla, mă plec înaintea voii Sale"[7].

În vara anului 1903, la ceremonia canonizării Sfântului Serafim de Sarov, Ţarul s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine, împreună cu toată familia, în biserica Mănăstirii Sarov, alături de sute de credincioşi, amestecându-se în mulţime fără nici un fel de pază.

La această mare sărbătoare a Rusiei ortodoxe, la care s-au adunat sute de mii de credincioşi din întreg imperiul, Ţarul, mergând pe jos ca un pelerin evlavios, a purtat pe umerii săi racla cu sfintele moaşte ale bine-plăcutului lui Dumnezeu de la Sarov. Astfel s-a împlinit profeţia Sfântului Serafim, care spusese: "Va domni un Ţar care mă va proslăvi".

Ceremonia de canonizare a Stareţului Serafim a fost ultima mare biruinţă a poporului drept-credincios înainte de dezlănţuirea urgiei bolşevice. Sfântul Serafim însuşi profeţise aceasta, zicând: "După aceea în Rusia vor veni vremuri de mare restrişte. Va curge mult sânge, din pricină că unii se vor răscula împotriva Ţarului şi a cârmuirii sale, dar Domnul îl va preamări pe Ţar"[8].

La ceremonia de la Sarov a participat întreaga familie imperială. Din suita Împăratului Nicolae făceau parte, printre alţii, şi Marele Duce Serghei Alexandrovici împreună cu soţia sa, Marea Ducesă Elisabeta.

Profund mişcată de cele trăite la Sarov, Elisabeta îi împărtăşea mai târziu surorii sale, Prinţesa Victoria, bucuriile duhovniceşti pe care le-a simţit. Ea îi scria: "Mănăstirea, care este aşezată în mijlocul unei uriaşe păduri de pini, este deosebit de frumoasă. Rânduiala slujbelor şi rugăciunile citite acolo au fost mai mult decât impresionante. Sfântul

---

[7] *Viaţa Sfinţilor Martiri Imperiali ai Rusiei,* Ed. Agapis, Bucureşti 2004, pag. 14

[8] *Viaţa, învăţăturile şi profeţiile Sfântului Serafim de Sarov,* pag. 190

Serafim a fost un călugăr care a trăit în secolul al XVIII-lea, fiind cunoscut pentru curăţia şi sfinţenia vieţii sale. Tămăduia bolnavii, mângâia şi povăţuia pe toţi care veneau la el după ajutor duhovnicesc. Mii şi mii de credincioşi din toată Rusia, unii chiar din Siberia şi Caucaz, au venit în acea zi la proslăvirea sfântului. Ei şi-au adus bolnavii din familii, rugându-se pentru vindecarea lor. Şi cât de mulţi au primit tămăduire! Parcă eram pe vremea Mântuitorului Hristos!... Am avut binecuvântarea să auzim o fată care fusese mută vorbind şi dând slavă lui Dumnezeu!"[9].

Aceste momente pline de har au luminat inima Marii Ducese în trăirea şi înţelegerea tainelor credinţei. Dumnezeu îi pregătea astfel sufletul pentru încercările şi suferinţele ce aveau să urmeze, din îngăduinţa Lui, în viaţa ei.

După încheierea ceremoniei de canonizare, în drumul de întoarcere de la Sarov, Ţarul şi suita imperială au vizitat Mănăstirea Diveevo, unde vieţuia Fericita Parascheva (Paşa) Ivanovna cea nebună pentru Hristos, ucenica Sfântului Serafim[10]. Ţarul şi Ţarina o cinsteau cu evlavie şi o ascultau ca pe un om al lui Dumnezeu, primindu-i sfaturile şi crezând proorociilor ei, căci pentru multele sale nevoinţe, cuvioasa dobândise darul înainte-vederii.

Cu prilejul acestei întâlniri, Fericita Paşa i-a prevestit în taină Ţarului Nicolae vremurile cumplite ce aveau să vină atât pentru familia imperială, cât şi pentru întreg pământul rusesc.

După plecarea înalţilor oaspeţi, ea a proorocit ucenicelor sale şi apropiata asasinare a Marelui Duce Serghei, soţul Elisabetei. Fericita a suspinat cu durere adâncă şi a zis, ca şi când ar fi fost martoră a acelei cumplite scene: "Nu puteam să mă uit la el. Îi vedeam creierii risipiţi pe jos!".

Acestea se petreceau în anul 1903. Nu după multă

---

[9] Ludmila Koehler, *op. cit.*, pag. 28

[10] Ea a murit în anul 1915, în vârstă de peste 100 de ani.

vreme a izbucnit războiul ruso-japonez, cu consecinţele sale tragice pentru Rusia. Forţele reacţionare din imperiu au profitat de prilej pentru a tulbura liniştea şi a întări ideile revoluţionare. Se apropia viforniţa cea mare.

"În lume necazuri veţi avea"...

Marele Duce Serghei, în calitate de Guvernator al Moscovei, îşi împlinea cu mult devotament datoria faţă de popor şi de Ţar. Era un om al dreptăţii şi al moralităţii desăvârşite. El socotea că Rusia putea fi salvată de la declinul moral şi politic numai printr-o autentică trăire a credinţei ortodoxe şi prin întărirea instituţiei monarhice.

Reformele sale, prin care vroia să uşureze viaţa oamenilor de rând, precum şi fermitatea convingerilor lui l-au făcut unul din cei mai temuţi oponenţi ai duşmanilor ţării. Bârfele şi calomniile pe care aceştia le născoceau cu privire la viaţa sa particulară erau din ce în ce mai numeroase. Marele Duce nu arăta însă nici cea mai mică tulburare, socotind că atunci când oamenii sunt convişi de ceva, nu foloseşte la nimic să încerci să le schimbi părerile, atâta timp cât conştiinţa ta este în pace. "M-am obişnuit ca în grădina mea să se arunce cu pietre, de aceea nici nu le mai observ!", spunea el.

Cu multă înţelepciune şi dragoste a ştiut să-i fie alături, în aceste condiţii, Marea Ducesă Elisabeta, bucurându-se şi suferind în toate împrejurările împreună cu soţul ei.

Încă de la aflarea veştii că Serghei va deveni Guvernator al Moscovei - numire care avea să-i pecetluiască soarta - Marea Ducesă îi scria tatălui ei cu îngrijorare, mărturisindu-i teama că răspunderea pentru conducerea capitalei îl va împovăra peste măsură pe Duce. Dar şi de această dată Elisabeta încredinţa totul purtării de grijă a lui Dumnezeu, rugându-se ca El să-i întărească, să-i înţelepţească şi să-i povăţuiască pe amândoi.

Văzând norii negrii ce se abăteau peste țară și primejdia care se apropia cu repeziciune, Marele Duce Serghei i-a mărturisit Împăratului adânca sa îngrijorare. I-a declarat Suveranului că nu era de acord cu poziția pasivă și liberală a guvernului și că se impunea de urgență luarea de măsuri severe împotriva revoluționarilor[11].

Înțelegând însă, în scurt timp, că trădătorii erau foarte numeroși la Curte și că guvernul nu va lua prea curând măsuri radicale, și cum Moscova devenise foarte greu de administrat din pricina interminabilelor lupte politice, Marele Duce a luat hotărârea de a se retrage din postul de Guvernator General al orașului.

Pentru a fi mai în siguranță, Serghei și Elisabeta au părăsit Kremlinul și s-au stabilit la Palatul Neskucinoie, de unde, în urma unui atentat nereușit asupra lor, s-au mutat la Palatul Nicolaievsk, aproape de Mănăstirea Ciudov.

Demisia Marelui Duce și plecarea sa oficială din Kremlin nu au potolit însă ura aprigă a revoluționarilor, căci Serghei continua să rămână un simbol al afirmării și rezistenței vechii tradiții rusești. Așa încât, la nici doi ani de la rostirea ei, profeția Fericitei Pașa de la Sarov s-a împlinit întocmai.

Într-una din zile, pe când Ducele traversa Kremlinul cu trăsura, îndreptându-se spre Palatul Guvernatorului pentru o întâlnire, a fost aruncată asupra sa o grenadă care l-a ucis fulgerător.

Fiind în apropiere și auzind explozia violentă, Ducesa Elisabeta a alergat degrabă într-acolo. Îi veneau în minte nenumăratele scrisori anonime care o preveniseră de

---

[11] Spre deosebire de tatăl său, Țarul Alexandru al II-lea, ucis de anarhiști în 1888 pentru că intenționa să impună în Imperiu o Constituție liberală, Marele Duce Serghei nu și-a ascuns niciodată teama că poporul rus nu era pregătit să i se acorde libertăți prea mari. Din nefericire, evenimentele ulterioare aveau să-i îndreptățească îngrijorarea. Socialiștii s-au înecat în propriul lor sânge, căzând victime terorii bolșevice, căreia ei singuri i-au dat frâu liber în Rusia.

asasinarea Ducelui, precum şi cuvintele pe care însuşi Serghei i le spusese cu numai două zile înainte: "Cu bucurie mi-aş vărsa sângele pentru ţară, dacă prin acest lucru aş ajuta cu ceva!".

Când Elisabeta a ajuns la locul crimei, o mulţime de oameni se adunaseră deja. Marea Ducesă a îngenuncheat lângă rămăşiţele trupului soţului ei şi a început să le adune cu grijă. Deşi toate privirile erau aţintite asupra sa, Elisabeta părea că nu vede pe nimeni.

Privelişte, aşa cum o descrie prinţesa Maria Pavlovna[12], era înfricoşătoare: "Mătuşa mea stătea în genunchi lângă trupul sfârtecat al unchiului Serghei, ce zăcea în zăpadă. Rochia ei albastră, sclipitoare, strălucea straniu printre umilele rămăşiţe însângerate ce o înconjurau. Pe chipul alb ca ceara, trăsăturile înspăimântate ale feţei aveau o rigiditate tulburătoare. Nu plângea, dar n-am putut uita niciodată acea privire a ei... Când a simţit că eu şi Dimitrie ne apropiem, şi-a deschis larg mâinile către noi. Am alergat spre ea şi ne-a cuprins în braţe, strângându-ne la piept. Repeta la nesfârşit aceste cuvinte: *V-a iubit atât de mult! V-a iubit atât de mult...!*".

Mulţimea care se adunase în grabă privea înmărmurită, necrezându-şi ochilor. Un nou atentat la adresa dinastiei Romanovilor avusese loc, şi de această dată izbutise. Fostul Guvernator al Moscovei, Marele Duce Serghei, fusese asasinat.

Criminalul a fost prins aproape de locul faptei. Era un tânăr revoluţionar pe nume Ivan Kaliaiev. Zbătându-se în mâinile poliţiştilor, striga cu ultimele puteri: "Jos Ţarul, trăiască Revoluţia!".

Nu departe de locul exploziei zăcea în stare de

---

[12] Fiica Marelui Duce Paul, care împreună cu fratele ei Dimitrie au fost luaţi în îngrijire, după moartea prematură a mamei lor, Prinţesa Alexandra a Greciei, de către Ducesa Elisabeta şi Ducele Serghei.

inconştienţă, grav rănit, Andrei Alexeievici Rudinkin, credinciosul vizitiu al lui Serghei. Ducesa Elisabeta a mai găsit puterea de a se îngriji şi de transportarea grabnică a acestuia la spital.

La scurt timp, clopotele bisericilor din Kremlin au început să sune. Luminându-se o clipă la faţă, Elisabeta s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci...

Trupul Marelui Duce, atât cât a putut fi adunat în urma exploziei, a fost dus în capela Mănăstirii Ciudov. Ducesa Elisabeta a îngenunchiat cu durere înaintea sfintelor icoane, rugându-se îndelung pentru sufletul robului lui Dumnezeu Serghei. Apoi s-a întors cu hotărâre la Palat, rânduind ea însăşi, cu multă stăpânire de sine, toate cele necesare înmormântării.

Deşi copleşită de durere şi de multele griji legate de îngropare şi de înştiinţarea rudelor, Marea Ducesă a mers să vegheze la căpătâiul lui Andrei Rudinkin, care-şi trăia ultimele clipe de viaţă. Sufletul nobil al Elisabetei şi multa ei înţelepciune s-au vădit cu prisosinţă şi de această dată. Întrebată cu înfrigurare de către muribund cum se simte Ducele Serghei, ea i-a răspuns cu seninătate că Ducele este bine şi că el însuşi a trimis-o la spital să-l viziteze. Astfel, sufletul devotatului slujitor a plecat împăcat la Domnul.

Mai târziu Elisabeta s-a îngrijit personal de familia lui Andrei Rudinkin, sprijinind pe soţia văduvă a acestuia şi ocupându-se de educaţia celor cinci copii ai săi. Pe ultimul dintre ei, născut după moartea vizitiului, l-a botezat ea însăşi, luându-l sub ocrotirea sa.

Pe frumosul monument funerar de la căpătâiul lui Rudinkin, Marea Ducesă a pus să fie gravate aceste cuvinte din Scriptură: "Bine, slugă bună şi credincioasă! Peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune. Intră întru bucuria Domnului tău!" (Mt. 25:21).

Până în ziua înmormântării, Elisabeta a petrecut aproape

nedespărţită de sicriul soţului ei, rugându-se cu lacrimi ca sufletul lui să afle odihnă împreună cu sfinţii.

Rămăşiţele pământeşti ale Marelui Duce au fost îngropate în capela Sfântului Serghie de Radonej (sfântul ocrotitor al cărui nume îl purta) din Mănăstirea Ciudov a Kremlinului[13].

La înmormântare au venit aproape toate rudele Elisabetei din Darmstadt. Din partea dinastiei Romanov, singurii reprezentanţi au fost Marii Duci Constantin Constantinovici şi Paul Alexandrovici, fratele lui Serghei. Aceasta întrucât starea de lucruri la Moscova devenise foarte tensionată, iar atentatele împotriva membrilor Familiei Imperiale tot mai dese. Însăşi Marea Ducesă i-a scris surorii sale, Ţarina Alexandra, precum şi Ţarului Nicolae, rugându-i să nu participe la înmormântare pentru a nu-şi pune în primejdie viaţa.

Vreme de patruzeci de zile după moartea soţului ei, Marea Ducesă a fost prezentă la toate slujbele rânduite. Adesea venea singură, la ceasuri târzii, în capelă, ca să se roage în liniştea nopţii pentru sufletul lui Serghei. În acele clipe grele, Elisabeta a găsit mângâiere şi întărire la moaştele Sfântului Alexie, Mitropolitul Moscovei, pentru care a păstrat o adâncă evlavie tot restul vieţii sale.

Pe locul unde a fost comis asasinatul, Ducesa a ridicat o cruce mare de bronz, de şase metri înălţime, pe care a pus să fie gravate cuvintele Celui Răstignit de cei fără de lege: "Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac!". O vreme, locul a fost cinstit cu evlavie şi nimeni nu străbătea Kremlinul fără a se opri o clipă înaintea crucii, rugându-se pentru odihna sufletului robului lui Dumnezeu Serghei. Când însă au venit la putere bolşevicii, Lenin însuşi, mânios că nu fusese încă dărâmată, a legat crucea cu o funie şi a doborât-o.

---

[13] Mai târziu mănăstirea a fost distrusă de comunişti, deşi era un foarte important monument istoric.

Iubiţi pe vrăjmaşii voştri

Imediat după înmormântare, Elisabeta s-a retras la Palat, unde vreme de cinci zile a petrecut în rugăciune stăruitoare, cerând cu lacrimi de la Dumnezeu luminare şi înţelepţire. Iar Dumnezeu nu a trecut cu vederea inima ei înfrântă şi smerită, insuflându-i un cuget după Evanghelia Sa.

Cu multă mărime de suflet, Marea Ducesă a luat hotărârea de a-l cerceta şi ajuta în închisoarea Tanganka pe asasinul soţului ei. Plinind porunca iubirii de vrăjmaşi, ea nu numai că l-a iertat pe Kaliaiev, ci, mai mult, lăsând la o parte propria suferinţă, s-a străduit să-l facă pe acesta să conştientizeze păcatul pe care-l săvârşise şi să-l aducă la pocăinţă.

În Jurnalul său, ambasadorul francez Maurice Paleologue redă în mare discuţia dintre cei doi.

După ce Marea Ducesă, încercând să-l aducă întru simţire pe tânăr, i-a vorbit în numele lui Hristos, Cel ce a ocrotit poporul rus vreme de atâtea secole, l-a întrebat:

- De ce mi-ai omorât soţul? De ce ţi-ai murdărit conştiinţa cu o crimă, cu un păcat atât de mare?

- L-am ucis pe Serghei Alexandrovici fiindcă se făcuse unealta tiraniei şi a exploatării clasei muncitoare. Am făcut dreptate în numele poporului socialist şi revoluţionar![14]

- Te înşeli! i-a răspuns Ducesa. Soţul meu iubea poporul

---

[14] Prin aceste bine cunoscute sloganuri au fost amăgite multe suflete simple, asemenea lui Kaliaiev. Ambasadorul Maurice Paleologue dezvăluie însă, în acelaşi Jurnal, adevăratul motiv pentru care Ducele a plătit cu viaţa: numeroasele reforme pe care le-a făcut pentru a instaura ordinea, moralitatea şi dreptatea, reforme care nu erau pe placul multor persoane cu influenţă; intuind bine principalele focare ale bolşevismului, Ducele intervenise la Universitatea din Moscova pentru a stăvili propaganda revoluţionară şi expulzase din oraş în suburbii populaţia evreiască. De altfel, în spatele acţiunilor teroriste din capitală se aflau, ca lideri activi, Boris Savinkov şi Envo Azeff, un agent evreu.

şi nu se gândea decât la bunăstarea lui. Deci nu ai nici o îndreptăţire pentru crima pe care ai săvârşit-o. Deschide-ţi ochii sufletului şi renunţă la mândria ta! Dacă vei arăta pocăinţă, îl voi ruga pe Ţar să-ţi cruţe viaţa. Eu una deja te-am iertat şi mă voi ruga lui Dumnezeu să te ierte şi El.

Kaliaiev a fost mişcat de blândeţea cu care-i vorbea Ducesa şi uimit de curajul ei. Totuşi, a rămas împietrit în ideile sale, zicând:

- Nu, nu-mi pare rău! Trebuie să mor pentru cauza mea. Voi muri!

Elisabeta i-a răspuns cu durere:

- Atunci, pentru că m-ai lipsit de orice putinţă de a-ţi salva viaţa, lasă-mă măcar să fac tot ce pot pentru a-ţi mântui sufletul, fiindcă te vei înfăţişa în curând înaintea lui Dumnezeu. Iată Evanghelia! Făgăduieşte-mi că o vei citi cu luare-aminte până în ultima clipă a vieţii tale.

Alături de Evanghelie, Marea Ducesă i-a mai dăruit şi o icoană a Maicii Domnului. Înainte de a pleca din celulă, ea l-a încredinţat pe Kaliaiev că se va ruga pentru el, deşi inima lui rămăsese împietrită pentru pocăinţă.

Sufletul milostiv al Elisabetei nu s-a putut însă linişti cu atât şi ea a adresat Ţarului un memoriu prin care cerea schimbarea sentinţei.

Deşi situaţia politică era foarte tensionată, Ţarul nu ar fi nesocotit cererea ei, ci, dimpotrivă, ar fi împlinit-o, dacă Ivan Kaliaiev ar fi arătat un cât de mic semn de părere de rău. Pentru a-l îndupleca, Ţarul însuşi a trimis la Kaliaiev pe Feodorov, un cunoscut al lui din studenţie, nădăjduind că acesta se va apropia de inima lui şi-i va schimba gândurile. Însă totul a fost zadarnic. Cel ce a ridicat sabia, de sabie a pierit, refuzând până la sfârşit să se căiască.

Din nefericire, Kaliaiev nu a fost decât una dintre numeroasele victime ale ideologiei bolşevice. Pe zi ce trecea, creştea tot mai mult numărul acestor aşa-zişi revoluţionari

care, manipulaţi prin minciună şi calomnii, deveneau marionete şi unelte de lucru ale forţelor oculte, dirijate din umbră de oameni importanţi şi influenţi în societate. Ştiind bine aceasta, Marea Ducesă a încercat din răsputeri să-l salveze pe Ivan Kaliaiev de la moartea sufletească şi trupească, înţelegând că fusese numai o biată marionetă în mâna nelegiuiţilor.

Dincolo însă de motivaţiile politice ale atentatului, Elisabeta avea încredinţarea că tot ce s-a întâmplat a fost din îngăduinţa şi cu voia lui Dumnezeu. De aceea îşi afla întărirea în rugăciune şi în cuvintele pline de îmbărbătare ale marilor stareţi, la care mergea adesea pentru sfat.

Unul din cei care au sprijinit-o duhovniceşte în această grea încercare a fost însuşi Părintele Ioan de Kronstadt, marele sfânt al Rusiei secolului trecut, care fusese prieten apropiat al familiei lor. El îi scria atunci Ducesei: "Durerea ta este de nedescris. Dar durerea pe care Mântuitorul a răbdat-o în Grădina Ghetsimani, pentru păcatele lumii, a fost nemărginită. Pune durerea ta alături de cea a Mântuitorului şi astfel vei afla mângâiere"[15].

Neliniştea Elisabetei că moartea năpraznică a lui Serghei nu-i îngăduise acestuia să-şi pregătească sufletul cum se cuvine a fost risipită tot de cuvintele pline de mângâiere ale stareţilor, care au încredinţat-o că sângele martiriului soţului ei va şterge negreşit păcatele pentru care nu a mai avut timp să se pocăiască în viaţă.

De altfel, mulţi oameni duhovniceşti ai vremii l-au socotit pe Marele Duce un martir pentru credinţă şi neam.

Într-un articol din ziarul "Ştirile Moscovei", preotul ortodox Iosif Fudel scria: "Da, Marele Duce a fost cu adevărat al nostru, pentru că era tot timpul animat de

---

[15] Lubov Miliar, *Grand Duchess Elisabeth of Russia, New Martyr of the Communist Yoke*, Nikodemos Orthodox Publication Society, Richfield Springs, New York, 2009, pag. 129

spiritul vechii Moscove. (...) Să rămână al nostru şi în moarte: rămăşiţele sale pământeşti să odihnească pentru totdeauna între aceşti pereţi sfinţi ai Kremlinului, unde Dumnezeu a hotărât să-şi sfârşească viaţa ca un martir".

Iar Părintele Mitrofan Srebianski - care avea să devină duhovnicul mănăstirii întemeiate de Ducesă la scurt timp după moartea soţului ei - nota în februarie 1905, în jurnalul său de front: "Tocmai am săvârşit un parastas întru pomenirea noului martir al Casei Imperiale, Marele Duce Serghei Alexandrovici. Dumnezeu să-l învrednicească pe acest martir al adevărului de Împărăţia Cerească! Biata Ducesă Elisabeta, câtă suferinţă! Dumnezeu să o mângâie. (...) Tiranilor! Strigaţi în gura mare despre libertate, în timp ce voi acţionaţi prin forţă"[16].

Mare a fost, cu adevărat, suferinţa Ducesei. Şi cu toate că a purtat-o cu multă stăpânire de sine, totuşi sufletul ei a fost zguduit din temelii. Din ziua morţii lui Serghei, Elisabeta nu s-a mai despărţit de straiele cernite, decât atunci când le-a schimbat, pentru totdeauna, cu cele monahale.

---

[16] Idem, pag. 146

Capitolul III

CHEMAREA LUI HRISTOS

Pe calea poruncilor Tale am alergat,
când ai lărgit inima mea.
(Ps. 118, 32)

O viaţă cu totul nouă începea acum pentru Marea Ducesă, plină de renunţări dar şi de mari bucurii.

Felul în care a primit greaua încercare a asasinării soţului ei a fost pentru ea un prilej de sfinţire. A înţeles numaidecât că Dumnezeu o chema spre o treaptă de vieţuire mai înaltă şi nu a pregetat nici o clipă să răspundă chemării Lui.

Ea însăşi spunea: "Pentru mine, această încercare de la Dumnezeu nu este o cruce, ci o cale luminoasă pe care Dumnezeu mă poartă după moartea lui Serghei. Aceasta este ceea ce râvnea sufletul meu de mult. Nu ştiu exact de când, cred că încă din copilărie, îmi doream mult să ajut pe cei suferinzi şi bolnavi, dar mai ales pe cei ce suferă sufleteşte"[17].

Pentru început, Marea Ducesă şi-a continuat cu şi mai multă dăruire lucrarea de binefacere. A înfiinţat două noi spitale pentru răniţii de război la Ilinsk şi Moscova, a înmulţit activităţile caritative pentru săraci, precum şi pe cele de sprijinire a văduvelor şi orfanilor de război.

---

[17] Lubov Millar, *op. cit.*, pag. 335

În societate ieşea din ce în ce mai rar. Dacă înainte rangul o silea să participe la viaţa mondenă de la Curte, acum moartea Marelui Duce îi motiva în ochii aristocraţiei de la Palat retragerea aproape completă din societate. Astfel putea petrece mai mult timp în singurătate, cu ea însăşi şi cu Dumnezeu.

Deşi locuia încă la Palatul Nicolaievsk, odaia ei devenise ca o chilie monahală. Aici, departe de zgomotele şi grijile lumii, se ruga netulburată ceasuri întregi ca Dumnezeu să-i îndrepteze paşii în căile Sale.

Şi în scurtă vreme rugăciunea i-a fost ascultată.

Când harul lui Dumnezeu se atinge de inima omului - spun Sfinţii Părinţi - aceasta se umple de foc dumnezeiesc şi nu-şi doreşte nimic altceva decât să se desprindă de cele lumeşti, ca să petreacă neîncetat în Domnul. Astfel omul se face sălaş al Duhului Sfânt, şi nu mai trăieşte el, ci Hristos trăieşte într-însul. Acest har a lucrat cu putere covârşitoare şi în sufletul Elisabetei, umplând-o de râvna de a lăsa toate şi a urma lui Dumnezeu.

Schimbarea ce s-a petrecut în sufletul Marii Ducese nu o putea însă înţelege oricine. Sfântul Apostol Pavel spune că "viaţa noastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu". De aceea numai El şi cei ce au primit Duhul Lui pot pătrunde adâncurile tainice ale inimii care caută desăvârşirea.

Pentru mentalitea acelei epoci, decizia Marii Ducese de a lăsa totul - rangul, averile, slava şi desfătările lumeşti - părea o adevărată nebunie. Ea însă n-a luat aminte la cei ce-i stăteau împotrivă, la clevetiri, bârfe şi judecăţi omeneşti, ci a păşit cu îndrăzneală şi cu toată inima pe calea cea strâmtă a nevoinţei monahale.

Primul pas pe această cale a lepădării de sine l-a făcut prin renunţarea la bunurile pământeşti. Precum sfinţii de odinioară, Ducesa a împărţit totul: hainele, podoabele de tot felul, mobila, obiectele de artă şi alte lucruri de preţ. Nu

a păstrat nimic pentru sine, nici măcar verighetele de la cununie. O parte a averii şi bijuteriile personale - cele mai multe dintre ele piese rare, de o valoare uriaşă, primite în dar de la soţul ei - Ducesa le-a dăruit Tezaurului Rusesc[18]. O altă parte a averii a lăsat-o celor apropiaţi, iar a treia parte, cea mai însemnată, a folosit-o pentru activităţile de binefacere şi pentru construirea Mănăstirii "Sfintele Marta şi Maria", care avea să devină cea mai de seamă lucrare duhovnicească şi caritabilă a Marii Ducese.

Părintele Mitrofan Srebianski

Văzând gândul bun al Elisabetei de a ridica o mănăstire în folosul slujirii aproapelui, Domnul i-a trimis un sprijin de nădejde pentru plinirea dorinţei ei. Acesta a fost vrednicul de pomenire Părinte Mitrofan Srebianski[19], viitorul duhovnic al mănăstirii şi sfătuitorul cel mai apropiat al stareţei.

Marea Ducesă şi Părintele Mitrofan s-au întâlnit pentru prima dată în 1903 la Sarov, la ceremonia de canonizare a Sfântului Serafim. Apoi au ţinut legătura prin scrisori până la izbucnirea războiului ruso-japonez, când Părintele a plecat pe front ca preot militar.

În 1906, la scurt timp după asasinarea Ducelui Serghei, Părintele Mitrofan a publicat *Jurnalul unui preot militar care a slujit în Orientul Îndepărtat pe durata recentului război ruso-japonez*. Cartea - care cuprindea experienţa sa ca preot pe frontul de Răsărit, contactul nemijlocit cu suferinţa aproapelui, cu boala, deznădejdea şi moartea - a fost pentru sufletul îndurerat al Ducesei un adevărat balsam tămăduitor. Ea s-a regăsit pe deplin în cuvintele pline de milă faţă de

[18] Ulterior au fost furate de bolşevici şi celor mai multe li s-a pierdut urma.

[19] Părintele Mitrofan s-a călugărit mai târziu cu numele de Serghie şi a fost ridicat la rangul de arhimandrit. În anul 2001 a fost trecut de Biserica Ortodoxă Rusă în rândul sfinţilor, fiind un nou mare făcător de minuni.

aproapele ale Părintelui Mitrofan, înţelegând că un astfel om, care a trăit la limita dintre viaţă şi moarte purtând pe Hristos în inima sa, este un adevărat părinte duhovnicesc, cunoscător al neputinţelor omeneşti şi al durerii. De aceea a socotit potrivit să-i ceară sfatul cu privire la rânduiala pe care urma să o aşeze în mănăstirea ctitorită de ea. Cu acest prilej, Marea Ducesă l-a cunoscut mai bine pe Părinte, minunându-se de înţelepciunea poveţelor şi de aşezarea lui sufletească. Nevrând să se lipsească de o astfel de comoară, de experienţa şi trăirea acestui om al lui Dumnezeu, l-a rugat pe Părintele Mitrofan să primească slujirea de preot şi duhovnic al Mănăstirii „Sfintele Marta şi Maria".

Pe atunci Părintele era paroh la biserica din oraşul Orel, unde credincioşii îl iubeau şi îl cinsteau ca pe un adevărat sfânt. Fiind preot de mir, era căsătorit, dar neputând avea copii, el şi soţia sa Olga hotărâseră să petreacă tot restul vieţii în curăţie, astfel că preoteasa îi era ca o soră, ajutându-l cu multă evlavie în slujire[20].

Cu greu s-a învoit Părintele Mitrofan să părăsească turma lui iubită din Orel şi liniştea micii aşezări pentru a veni în zbuciumul capitalei. Şi asta numai după ce, în urma unei lungi perioade de nehotărâre şi frământări sufleteşti, Dumnezeu l-a încredinţat în chip minunat că aceasta era voia Lui. Aşa încât, pentru rugăciunile stăruitoare ale Marii Ducese şi spre folosul sufletesc al multora, în anul 1908 Părintele Mitrofan a primit să ia asupra sa greaua răspundere de duhovnic al Mănăstirii „Sfintele Marta şi Maria".

Aşezământul „Sfintele Marta şi Maria"

Cu sprijinul şi sub povăţuirea Părintelui Mitrofan, Elisabeta împreună cu şase surori - primele vieţuitoare ale aşezământului - au dus osteneala întemeierii mănăstirii.

---

[20] Mai târziu, Olga Srebianski a devenit monahia Elisabeta, fiind şi ea canonizată de Biserica Ortodoxă Rusă.

În acest scop, Ducesa a cumpărat în capitală un teren larg, cu patru clădiri, situat pe strada Ordinka, pe malul stâng al râului Moscova. Cele patru clădiri au fost amenajate cu pricepere spre a sluji nevoilor aşezământului. Astfel, au fost instalate pe rând şi înzestrate cu toate cele de trebuinţă bucătăria, trapeza, cămara şi alte dependinţe necesare. Au fost amenajate chiliile, Paraclisul, prescurăria şi odăile de locuit pentru preotul slujitor. La etajul uneia dintre clădiri s-a instalat spitalul, prevăzut cu sală de operaţii şi două saloane de reanimare. Toate clădirile erau legate prin coridoare, având comunicare directă.

La 10 februarie 1909, mănăstirea a fost deschisă oficial, fiind înregistrată de Sfântul Sinod cu numele de „Mănăstirea Sfintele Marta şi Maria, a milei". Câteva luni mai târziu, Episcopul Trifon Turkestanov a sfinţit biserica spitalului, cu acelaşi hram al sfintelor surori ale lui Lazăr. Tot atunci s-a mai cumpărat o clădire destinată adăpostirii pelerinilor şi săracilor. Şi fiindcă numărul surorilor crescuse între timp la treizeci, a început construcţia unui nou corp de chilii.

Astfel, cu harul lui Dumnezeu, ctitoria Marii Ducese începea să capete viaţă, devenind un locaş de rugăciune şi de slujire a aproapelui după modelul vasiliadelor din vechime, un adevărat stup duhovnicesc în care surorile lucrau neobosit, ziua şi noaptea, în folosul semenilor şi al ţării, rugându-se pentru mântuirea întregii lumi.

Pe 15 aprilie 1910, Marea Ducesă Elisabeta împreună cu mai multe surori întemeietoare ale mănăstirii şi-au închinat pentru totdeauna viaţa lui Hristos.

Pentru Marea Ducesă, acest pas era împlinirea tuturor năzuinţelor sufletului ei. În scrisoarea trimisă pe 26 martie Ţarului Nicolae şi Ţarinei Alexandra, pe care îi chema să-i fie alături în cel mai important moment din viaţa sa, Elisabeta scria: "În două săptămâni, viaţa mea cea nouă şi binecuvântată în sânul Bisericii va începe. Simt că mi-am

lăsat în urmă trecutul, cu toate greşelile şi păcatele, şi nădăjduiesc să încep o viaţă nouă, mai curată şi cu un rost mai înalt. Rugaţi-vă pentru mine, dragii mei! O, dacă aţi putea veni să petreceţi o săptămână din Postul Mare şi Sfintele Paşti aici! Faptul că depun aceste voturi este un pas mult mai important chiar decât cel al unei tinere care se căsătoreşte. Mă logodesc cu Hristos şi Evanghelia Lui, mă dăruiesc cu totul Lui şi aproapelui, mă adâncesc mai mult în Biserica noastră Ortodoxă, devenind ca un apostol al credinţei creştine şi al faptelor bune. Şi, o, Doamne, sunt atât de nevrednică!"[21].

Slujba de tundere în monahism, săvârşită de Episcopul Trifon Turkestanov, a fost înălţătoare. La sfârşitul ei, plină de însufleţire, contesa Alexandra Olsaufiev nota: „A fost o slujbă minunată, pe care cei ce au luat parte la ea nu o vor uita niciodată. Ea [Ducesa] a părăsit lumea - în care a avut un rol aparte - pentru a intra, precum ea însăşi a spus, în adevărata lume, cea a săracilor şi a celor necăjiţi"[22].

La sfârşitul slujbei, vlădica Trifon, el însuşi descendent din familie princiară, a încurajat-o pe Elisabeta zicând: „Aceste haine te vor ascunde de lume şi lumea îţi va fi străină ţie, dar în acelaşi timp vor fi mărturie a faptelor tale bune, care vor străluci înaintea Domnului, spre slava Sa"[23].

Vrând să risipească temerile ivite, la scurtă vreme după călugărie Cuvioasa Elisabeta scria: "Mulţi cred că am luat o cruce prea grea pentru mine. Că mai târziu ori voi regreta şi voi renunţa, ori voi cădea sub greutatea ei. Desigur că sunt nevrednică de o aşa bucurie negrăită pe care mi-a dat-o Domnul, de a merge pe acest drum. Dar El, care este Dragostea Însăşi, îmi va ierta toate greşelile, căci ştie cât de

---

[21] Lubov Miliar, *op. cit.*, pag. 347
[22] Ludmila Koehler, *op. cit.*, pag. 37
[23] idem

mult îmi doresc să-l slujesc"[24].

După depunerea voturilor monahale, râvna Stareţei Elisabeta s-a înmulţit. Osârdia ei la rugăciune, la slujirea aproapelui şi la toată fapta bună era pildă pentru întreaga obşte, care sporea cu fiecare an.

Marta şi Maria

În 1913, mănăstirea număra nouăzeci şi şapte de surori, provenind din toate categoriile sociale. Întrucât rânduiala de vieţuire era aspră, cerând multă trudă şi lepădare de sine, se cereau împlinite anumite condiţii pentru cele care voiau să intre în obştea aşezământului. Ele trebuiau să aibă o aşezare duhovnicească temeinică, sănătate fizică şi psihică, precum şi hotărârea de a îndeplini cu supunere şi smerenie tot ceea ce li se va cere, în numele lui Hristos, Căruia doreau să-şi închine viaţa. Erau primite în general femeile tinere, nu mai vârstnice de patruzeci de ani.

Surorile aşezământului se osteneau atât în mănăstire cât şi în afara ei, purtând grijă de cei bolnavi şi lipsiţi. Jertfa pentru aproapele era totală; pe lângă îngrijirea suferinzilor şi a orfanilor, maicile hrăneau la trapeză, zilnic, aproape patru sute de săraci. Puterea care însufleţea şi călăuzea râvna inimii lor, dând duh de viaţă întregii obşti, erau cuvintele Mântuitorului Hristos, Care a zis: "Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau, străin am fost şi M-aţi primit, gol am fost şi M-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi M-aţi cercetat. Întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai mei mai mici, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 25; 35-36, 40). Pentru aceasta, Stareţa nu contenea să îndemne surorile să se dăruiască cu totul aproapelui, lucru pe care ea cea dintâi îl împlinea cu osârdie. Şi fiecare se silea, după putere, la slujirea sa, cu încredinţarea că

---

[24] Lubov Millar, *op. cit.*, pag. 335

„aproapele este viaţa şi moartea noastră", după cuvântul Sfântului Antonie cel Mare.

„Nu există oameni răi în lume" - spunea adesea surorilor Părintele Mitrofan - „ci numai suflete bolnave din cauza păcatelor. Ele merită să fie compătimite şi ajutate prin rugăciune. Mai ales aceşti oameni au trebuinţă de mângâiere". Acestor suflete bolnave încercau surorile mănăstirii să le aducă tămăduire, atât prin slujirea Martei, cât şi prin cea a Mariei. De aceea truda mâinilor lor era însoţită permanent de rugăciune. Pe lângă pravila de chilie, săvârşită de fiecare după timp, putere şi râvnă, o importanţă deosebită se acorda Rugăciunii lui Iisus. Stareţa Elisabeta socotea această rugăciune cea mai de preţ comoară în viaţa duhovnicească, fapt pentru care a rânduit ca la intrarea în mănăstire, fiecare soră să primească un şirag de metanii pe care să-l poarte permanent la sine, rostind de cel puţin o sută de ori pe zi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătoasa!".

În centrul vieţii tuturor era însă Dumnezeiasca Liturghie, pe care o săvârşea zilnic Părintele Mitrofan, ajutat de un preot şi un diacon şi la care lua parte întregul sobor. De asemenea, în duminici şi în zilele de sărbătoare, când se făcea priveghere de toată noaptea, participa întreaga obşte.

Stareţa Elisabeta iubea mult slujbele Bisericii şi voia să le insufle surorilor dragostea şi evlavia pentru ele. Despre importanţa slujbelor şi buna rânduială în biserică le vorbea adesea şi Părintele Mitrofan, zicând: „Surorilor, când veniţi la biserică pentru slujba rugăciunii, pentru cântare sau citire, amintiţi-vă totdeauna că biserica este cerul pe pământ, este rai, casa lui Dumnezeu, precum zice troparul: *În Biserica slavei tale stând, în cer a sta ni se pare...* Aţi venit ca nişte oaspeţi în casa Tatălui vostru; pentru aceasta luaţi aminte la tot ce se petrece acolo. Stăpânul casei vă primeşte, vă vorbeşte, vă povăţuieşte, mângâindu-vă şi bucurându-vă, vă

ospătează cu Cina cea nemuritoare - Trupul şi Sângele Lui. Cum mai poate fi loc de neglijenţă, neatenţie sau râs? (...) Dacă, având binecuvântarea duhovnicului, eşti socotită vrednică să slujeşti în biserică prin citire sau cântarea la strană, socoteşte acest lucru ca pe o mare cinste şi bucurie, căci devii ca un înger, binevestind oamenilor voia lui Dumnezeu. Prin cântare te asemeni cu serafimii. Stând în biserică cu evlavie, cântând şi citind frumos, încălzeşti inimile oamenilor şi le înalţi spre Dumnezeu. Nu uitaţi că slujbele frumoase ale Bisericii noastre sunt cea mai bună predică despre Hristos şi mântuire. Săvârşiţi deci aceste îndatoriri cu frică, evlavie şi bucurie"[25].

Aceste poveţe şi multe altele le primeau surorile la orele de cateheză şi îndrumare duhovnicească pe care Părintele Mitrofan le ţinea regulat, de trei ori pe săptămână.

Scriind Ţarului Nicolae despre rânduielile mănăstirii sale, Stareţa Elisabeta îi mărturisea: „Studiul Sfinţilor Părinţi şi citirea Catehismului Ortodox aduc mult folos sufletelor noastre. Mi-am dat seama că Părintele Mitrofan nu este doar un preot cu o credinţă fierbinte, ci şi un foarte bun cunoscător al scrierilor Sfinţilor Părinţi. În orele de cateheză ne vorbeşte cu uşurinţă începând de la tâlcuirea Sfintei Scripturi şi terminând cu istoria Bisericii. Şi toate acestea le face pentru a ajuta şi învăţa surorile să se apropie de sufletele suferinde"[26].

Frumuseţe şi har

Predicile pline de putere şi har ale Părintelui Mitrofan, atmosfera de pace de la slujbele mănăstirii şi dragostea cu care Stareţa Elisabeta îi întâmpina pe toţi au făcut în scurt timp biserica neîncăpătoare pentru mulţimea de credincioşi

---

[25] Lubov Millar, *op. cit.*, pag. 369

[26] *Materials towards a Life of the Holy Martyr Grand Duchess Elizabeth: Letters, Diaries, Memories and Documents*, Moscova, 1995

ce poposeau acolo. Aşa a apărut nevoia construirii unui alt locaş pentru slujbe.

Cu multă dăruire şi pricepere, ca nişte noi mironosiţe afierosite lui Hristos, s-au îngrijit maicile aşezământului de înălţarea bisericii mari cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului".

Stareţa Elisabeta, iubitoare a vechii tradiţii arhitecturale şi iconografice ruseşti, mai simplă şi mai spiritualizată decât cea a vremii sale, a încredinţat construcţia bisericii tânărului arhitect Alexei Şciusev, unul din cei mai talentaţi artişti ai vremii. Catedrala, ridicată în stilul Novgorod - Pskov al secolelor XI–XV, se distingea prin austeritate şi unitatea artistică a ornamentaţiei interioare şi exterioare. Fresca, mozaicul şi icoanele au fost realizate de cei mai buni pictori ruşi ai vremii, Mihail Nesterov şi Pavel Konin, iar sculptura exterioară a fost lucrată de Serghei Konenkov. Catedrala a fost socotită de mulţi o adevărată bijuterie a vremii, o capodoperă a vechiului stil rusesc, fiind numărată în 1920 printre cele mai importante monumente de artă şi istorie din Moscova. Datorită acestui fapt a supravieţuit tăvălugului bolşevic, rămânând întreagă până în zilele noastre.

Sfinţirea catedralei s-a săvârşit în aprilie 1912 de către Mitropolitul Vladimir al Moscovei - martirizat mai târziu de bolşevici - alături de Episcopii Trifon şi Anastasie.

În 1914, în subsolul catedralei s-a amenajat o capelă cu hramul Tuturor Puterilor Cereşti. Această bisericuţă îi era foarte dragă Cuvioasei Elisabeta, care se retrăgea adeseori aici pentru a se ruga în singurătate şi linişte, lăsând la o parte pentru puţin timp grijile şi responsabilităţile stăreţiei.

Nu numai biserica mare a mănăstirii, ci întreaga ei incintă mărturisea dragostea pentru frumos, simplitate şi eleganţă a întemeietoarei sale. Cum Stareţa Elisabeta iubea foarte mult florile, aşezământul era scăldat în culori şi miresme aproape tot timpul anului. Grădinile cu crini imperiali (florile

preferate ale Ducesei), trandafiri şi alte frumuseţi create de Dumnezeu pentru om bucurau şi mângâiau inimile tuturor, ale suferinzilor şi ale închinătorilor, iar pădurea de liliac alb, care te desfăta primăvara cu parfumul ei, întregea minunata privelişte a mănăstirii, dându-i un aer de basm. Raiul acesta de flori se prelungea şi în interiorul chiliilor, la stăreţie, în ateliere şi în spital.

Toate cele exterioare şi interioare ale mănăstirii erau simple, rânduite cu mult gust, având imprimate mare parte din caracterul sensibil, spiritul creativ şi dragostea pentru frumos a Elisabetei.

Ocrotitoarele mănăstirii, pe care Stareţa le-a ales dintru început, nu puteau fi mai potrivite: Sfintele Mironosiţe Marta şi Maria. Aceasta pentru că mănăstirea se dorea a fi precum casa lui Lazăr din Betania, în care Mântuitorul poposea adeseori cu ucenicii Săi. În mănăstirea Cuvioasei Elisabeta, Mântuitorul se arăta în chipul săracului, al bolnavului, al văduvei, al celui fără adăpost şi ajutor. Celor care o întrebau despre cuvintele pe care Mântuitorul le-a adresat Martei: "Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti, dar un singur lucru trebuieşte" (Luca 10,42), ea le tâlcuia că Hristos nu a osândit-o pe Marta pentru că l-a arătat ospitalitate, ci a îndemnat-o numai să fie cu multă luare-aminte să nu se îngrijească peste măsură de cele materiale şi trupeşti, spre a nu uita de singurul lucru de trebuinţă care nu se poate lua de la noi, anume Împărăţia cerurilor.

Stareţa mai spunea: „Am ales ca ocrotitoare ale mănăstirii noastre pe aceste două sfinte surori, Marta şi Maria, nădăjduind să dobândim şi noi virtuţile lor, dăruind întreaga noastră viaţă lui Dumnezeu şi aproapelui, ca prin această slujire să agonisim credinţă şi dragoste, iar prin smerenie să dobândim rugăciune"[27].

---

[27] Ludmila Koehler, *op. cit.*, pag. 36

Dăruirea aceasta permanentă lui Hristos şi semenilor nu era însă deloc una uşoară. Rânduiala monahală, slujbele de la miezul nopţii, îngrijirea bolnavilor, hrănirea săracilor, adăpostirea sărmanilor şi osteneala pentru tămăduirea lor trupească şi sufletească erau îndatoririle pe care, cu harul lui Dumnezeu, trebuiau să le îndeplinească aceste noi „Marte" şi „Marii", după porunca dragostei evanghelice.

Deşi ascultările erau împărţite tuturor, după puterea şi priceperea fiecăreia, totuşi cele mai grele sarcini le purta însăşi Stareţa. Ea era pentru surori pildă vie şi lucrătoare. Împlinea cele mai grele osteneli, luând asupră-şi poverile şi neputinţele altora şi niciodată nu cerea să i se slujească, ci făcea ea însăşi toate. De aceea era iubită şi admirată de toţi.

„Bolnav am fost şi M-aţi cercetat"...

Una dintre cele mai importante lucrări de slujire a aproapelui în Aşezământul „Sfintele Marta şi Maria" era spitalul, înzestrat cu sală de operaţii şi cu toate cele necesare îngrijirii bolnavilor.

Doctorii, dintre cei mai buni din oraş, lucrau majoritatea ca voluntari. Renumiţii chirurgi F. I. Berezkin şi A. F. Ivanov ofereau bolnavilor în dar priceperea lor. Chiar şi marile spitale din Moscova trimiteau aici unii bolnavi aflaţi în stare gravă, ştiind atenţia şi priceperea cu care maicile îngrijeau pacienţii.

Foarte cunoscut la vremea aceea a fost cazul unei femei cu arsuri grave pe tot corpul, provocate de o explozie. Tot trupul ei era o rană, numai palmele şi tălpile picioarelor îi rămăseseră tefere. Când a fost adusă la spitalul mănăstirii, rănile îi erau cangrenate. Stareţa Elisabeta însăşi s-a îngrijit de bolnavă cu multă migală şi dragoste. De două ori pe zi, timp de două ore şi jumătate, îi pansa rănile, oprindu-se cu răbdare după fiecare mişcare, datorită durerilor pe care

femeia le avea la cea mai mică atingere. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi spre uimirea generală, femeia s-a însănătoşit.

Astfel priceperea, grija şi răbdarea Cuvioasei Elisabeta s-au vădit în scurt timp tuturor, încât de multe ori medicii o solicitau la operaţiile grele, preţuind-o pentru atenţia cu care făcea totul şi pentru pacea pe care o răspândea în jur.

Pe lângă spitalul în care sute de oameni au aflat tămăduire trupească dar şi sufletească, mănăstirea mai avea un cabinet stomatologic şi o farmacie care oferea săracilor medicamente gratuite. Toate acestea erau întreţinute din averea pe care Marea Ducesă o păstrase dintru început pentru finanţarea aşezământului, dar şi din donaţiile pe care nobilii moscoviţi evlavioşi le făceau comunităţii.

În căutarea aproapelui pierdut

Râvna Cuvioasei Elisabeta nu s-a oprit însă aici. Inima ei ardea de dragoste pentru Hristos şi se ruga ca Dumnezeu să-i rânduiască noi prilejuri prin care să poată fi de folos aproapelui. Toţi ştiau că grija ei pentru semeni mergea până la lepădarea de sine, însă noua acţiune pe care avea să o întreprindă a întrecut aşteptările tuturor.

La vremea aceea, vechiul oraş al Moscovei, pe lângă multele şi preţioasele sale frumuseţi, avea şi un „mădular bolnav". Acesta era cartierul Hitrovka, o suburbie rău famată şi primejdioasă. În pofida tuturor eforturilor făcute de poliţie, de Dumă şi de administraţia capitalei, această „ruşine a oraşului" nu putuse fi desfiinţată. Aici domneau sărăcia, prostituţia şi viaţa mizeră. Hitrovka era casa hoţilor, a cerşetorilor, a desfrânatelor şi nu în ultimul rând, a criminalilor notorii.

Stareţa Elisabeta a fost prima care, cu mult curaj şi din prea plinul dragostei ei pentru aproapele, a îndrăznit să iniţieze o amplă şi roditoare acţiune pentru a salva măcar o parte din suflete nefericite ale oamenilor din Hitrovka.

Avertizată de poliţie că nu-i poate garanta protecţia în acest cartier periculos al Moscovei, Stareţa a mulţumit politicos, spunând că viaţa ei nu stă în mâinile oamenilor, ci în ale lui Dumnezeu.

Şi era lucru minunat şi de spaimă să o vezi pe Marea Ducesă a Rusiei, ale cărei picioare păşiseră odinioară, în cei mai fini pantofi, pe somptuoasele covoare de la Curte, purtându-şi acum paşii grăbiţi prin noroiul cleios de pe străzile murdare ale Hitrovkăi, pentru a scoate din ghearele satanei încă un suflet!

La început, Elisabeta şi-a îndreptat toate eforturile spre salvarea copiilor din cartier. Născuţi pur şi simplu pe străzi, aceşti copii nevinovaţi aveau soarta pecetluită: fie mureau de foame şi de mizerie, fie, dacă supravieţuiau, deveneau victime sigure ale societăţii în care creşteau. Pentru a le salva viaţa şi a-i scăpa de influenţa vătămătoare a mediului, Stareţa a rânduit ca băieţii să fie duşi în cămine speciale, unde erau îngrijiţi şi educaţi cu atenţie, iar pentru fete a înfiinţat în 1913 un orfelinat chiar în incinta mănăstirii. Numărul fetiţelor aduse la aşezământ spre îngrijire a ajuns în scurt timp la 76. Multe din aceste copile, însufleţite de râvna dumnezeiască a Elisabetei, au ales mai tîrziu să rămână în mănăstire spre a sluji lui Hristos.

Treptat, luând pildă şi binecuvântare de la Stareţa lor, au început să viziteze regulat cartierul Hitrovka şi alte surori. Ele încercau să ofere oamenilor de aici cele de trebuinţă unui trai decent - hrană, îngrijire medicală, educaţie, locuri de muncă şi tot ceea ce înseamnă asistenţă socială - dar mai ales sprijin duhovnicesc, de care aveau cel mai mult nevoie.

Grăitoare despre felul în care Stareţa Elisabeta ştia să se apropie de sufletele oamenilor din acest mediu decăzut şi să le ridice este o întâmplare care a avut ecou în capitală la vremea ei. Într-una din vizitele sale în cartierul Hitrovka, Stareţa, însoţită de econoama mănăstirii, a intrat într-o

cârciumă, unde la o masă, în jurul unei sticle de votcă, era adunat un grup de vagabonzi. Adresându-se unuia dintre ei, Elisabeta i-a zis: „Omule bun...". Dar imediat o voce răguşită i-a strigat: „Ce om bun? Ăsta e un hoţ, care nu-i bun de nimic!"... Fără să ia seama la cele auzite, Stareţa a continuat să-i spună omului cu pricina că avea nevoie de ajutorul lui, explicându-i că geanta în care avea bani şi obiecte de împărţit la săraci era prea grea ca s-o poată duce singură şi rugându-l să i-o aducă la mănăstire. Zicând acestea, Elisabeta s-a întors şi a plecat, fără să ţină seama de protestele celor de faţă, care-i strigau că vagabondul va fura cu siguranţă toţi banii şi-i va da pe băutură. Spre uimirea tuturor, când Stareţa a ajuns seara acasă, omul o aştepta la poartă cu geanta neatinsă. După ce maicile i-au dat să mănânce, el a rugat-o pe Cuvioasa Elisabeta să-l primească să lucreze în mănăstire. Stareţa l-a angajat ca ajutor de grădinar şi viaţa omului s-a schimbat cu totul. A încetat să mai fure şi să bea, iar cu timpul a ajuns chiar un bun creştin.

Astfel de transformări sufleteşti se petreceau adesea în preajma Cuvioasei. Odată a fost adusă la spitalul mănăstirii o femeie în stare gravă, soţia unui om necredincios, care defăima pe Ţar şi Familia Imperială, crezând calomniilor pe care bolşevicii începuseră să le răspândească pe seama dinastiei Romanov. Petrecând mai multe zile în spital, la patul de suferinţă al soţiei sale, omul a remarcat o călugăriţă care se purta cu multă dragoste faţă de bolnavi, şi cu deosebire faţă de soţia sa, la căpătâiul căreia a petrecut toată noaptea dinaintea morţii ei, alinându-i suferinţa până în ultima clipă. Apoi călugăriţa a ajutat la pregătirea trupului pentru înmormântare, făcând rugăciune pentru odihna sufletului adormit. Când a aflat că acea maică nu era alta decât Marea Ducesă Elisabeta, sora Ţarinei, bărbatul a fost mişcat adânc. Necredinţa lui, precum şi dispreţul pentru Familia Imperială s-au risipit îndată. Cu multă umilinţă,

omul s-a căit pentru toate şi s-a întors la Biserică.

Astfel, cu darul ei aparte de a cunoaşte oamenii, de a înţelege zbuciumul lor lăuntric, de a le citi cu uşurinţă caracterul, Elisabeta a putut ajuta multe suflete, redându-le demnitatea şi aducându-le la lumina cunoştinţei de Dumnezeu.

Râvna ei permanentă de a face bine aproapelui o însufleţea mereu spre noi fapte de milostenie. Aşa a luat fiinţă şcoala de duminică pentru fetele şi muncitoarele neinstruite sau analfabete. Acestea rămâneau după Sfânta Liturghie la cursurile predate de Părintele Eugene Sinadsky - celălalt preot al mănăstirii - şi câteva maici. Tot pentru a ajuta pe cei care doreau să înveţe, s-a organizat în cadrul aşezământului o bibliotecă cu peste 2000 de volume, cu acces liber pentru toţi.

Stareţa Elisabeta a înfiinţat, de asemenea, un cămin gratuit pentru muncitoarele nevoiaşe, precum şi un sanatoriu pentru femeile sărace grav bolnave de tuberculoză. Aşezat în mijlocul unei grădini mari, cu multă verdeaţă şi aer curat, sanatoriul uşura ultimele luni de viaţă ale acestor femei sărmane, care nu mai erau primite în spitalele de stat şi ar fi urmat să moară în sărăcie şi mizerie. Cuvioasa nutrea o milă adâncă pentru ele şi încerca să aducă puţină mângâiere chinuitei lor vieţi. Mergea ea însăşi să le viziteze de două ori pe săptămână, le asculta durerile, le încuraja, le întărea în credinţă şi le îmbrăţişa cu dragoste, netemându-se de pericolul contaminării. Într-o zi, pe când se afla cu ele, Stareţa a strănutat şi una dintre bolnave i-a întins repede batista ei nu prea curată. Cu marea sa delicateţe sufletească şi cu lepădarea de sine ce o caracteriza, Elisabeta a luat batista în chipul cel mai firesc şi şi-a şters nasul, mulţumind călduros femeii.

Simţind dragostea sinceră a binefăcătoarei lor, bolnavele îi arătau mult respect şi recunoştinţă. De multe ori Stareţa

rămânea singura lor nădejde şi câte o femeie aflată în pragul morţii îi spunea: "Copii mei nu mai sunt ai mei, ci ai dumneavoastră, căci nu mai am pe nimeni pe lume!".

Aşa era minunata lucrare a Stareţei Elisabeta, care cu harul lui Hristos şi cu puterea jertfei şi a dragostei întorcea sufletele la Dumnezeu. Ea, după cuvântul Apostolului, pătimea cu cei ce pătimeau şi se bucura cu ce cei se bucurau, făcându-se tuturor toate, ca pe toţi să-i dobândească. Cu multă iscusinţă se silea să nu rănească nici un suflet, să nu facă pe nimeni să se simtă mai prejos, totdeauna căutând să scoată la iveală ceea ce avea mai bun şi mai frumos în sine fiecare.

„Cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine"

Bună şi îngăduitoare cu ceilalţi, Stareţa era necruţătoare cu sine însăşi, petrecând într-o nevoinţă aspră, fără nici cea mai mică odihnă ori mângâiere. Ea ştia că cel care pune mâna pe plug şi se uită în urmă nu este vrednic de Împărăţia lui Dumnezeu. De aceea, fără nici un gând de îndoială, fără nici un regret pentru viaţa de bunăstare pe care o lăsase în urmă, acest binecuvântat suflet şi-a continuat alergarea duhovnicească plină de osteneli şi renunţări.

Când Ţarul şi Ţarina, îngrijoraţi pentru sănătatea Elisabetei, l-au făcut răspunzător de râvna ei peste măsură pe Părintele Mitrofan, Stareţa le-a răspuns: "Unii gândesc că Părintele Mitrofan mă influenţează să mă depărtez de voi toţi şi să mă omor cu nevoinţe prea mari sau cu prea multă muncă. Dar nici una din aceste vorbe nu este adevărată. Părintele Mitrofan mă spovedeşte, mă îndrumă în viaţa Bisericii şi-mi dă un mare ajutor şi exemplu prin viaţa lui simplă şi curată, prin smerenia şi dragostea sa nemărginită pentru Hristos şi Biserica Lui. Nu sunt fanatică. Voi mă cunoaşteţi bine şi ştiţi cât de mult iubesc pacea credinţei

noastre şi că în nici un caz n-aş fi ales un preot exaltat pentru mănăstirea mea..."[28].

Deşi neînţeleasă de mulţi, Stareţa şi-a urmat nevoinţa cu hotărâre, lepădând toate desfătările de care avusese parte odinioară la Palat. Chilia ei era mobilată sărac, cu câteva scaune din răchită şi un pat de scânduri fără saltea, pe care îşi odihnea mult ostenitul trup nu mai mult de două-trei ore pe noapte. Acolo, în cămăruţa ei simplă şi curată, plină de icoane primite în dar de la cei ce o preţuiau, Elisabeta îşi trăia taina vieţii sale lăuntrice, rugându-se neîncetat pentru lume. Alături era o încăpere ce ţinea loc de cameră de lucru şi sală de primire. Câteva icoane cu Maica Domnului şi un birou plin de hârtii şi scrisori alcătuiau tot mobilierul.

Programul zilnic al Stareţei era foarte încărcat. După ce lua parte la Sfânta Liturghie ce se săvârşea dimineaţa, Elisabeta răspundea la nenumăratele scrisori şi cereri venite din toate părţile Rusiei, de la diverse organizaţii şi persoane care-i cereau sprijinul. Numai cererile cu caracter politic le respingea cu desăvârşire, socotindu-le nepotrivite cu noua ei chemare. Apoi se ocupa de problemele legate de administrarea mănăstirii şi de bunul mers al întregului aşezământ, cu spitalele, căminele şi orfelinatele lui. Se mai îngrijea, de asemenea, de activităţile Societăţii Imperiale Ortodoxe Palestiniene, a cărei conducere o preluase după asasinarea soţului ei. Societatea se ocupa în principal de cumpărarea de locuri sfinte în Palestina, de construirea şi întreţinerea bisericilor ortodoxe de acolo şi mai ales de sprijinirea credincioşilor ruşi săraci care doreau să meargă în pelerinaj la Ierusalim. Amintirile binecuvântate din Ţara Sfântă şi evlavia ei pentru locurile pline de har din Palestina o făceau pe Elisabeta să poarte grijă cu mare râvnă de activităţile Societăţii.

Toate aceste îndatoriri îi ocupau adesea întreaga zi, iar

---

[28] Lubov Millar, *op. cit.*

Stareţa li se dăruia cu însufleţire, până la uitare de sine. La miezul nopţii venea la biserică pentru a lua parte la slujba Utreniei. Acolo, aşezată într-un loc mai ferit, se ruga în taină, încredinţând toate problemele sale purtării de grijă a lui Dumnezeu. După slujbă mergea în spital să-i cerceteze pe bolnavi, care simţeau multă mângâiere în prezenţa ei. Adesea nu se mai întorcea la chilie, căci aflând vreun bolnav mai slăbit, cu dureri mari sau deznădăjduit, rămânea la căpătâiul lui până la ivirea zorilor, îmbărbătându-l şi încercând să-i aline suferinţa.

Alături de truda Martei, Cuvioasa Elisabeta nu a uitat, în lucrarea ei de milostenie, nici de partea cea bună a Mariei. Astfel, ea a rânduit citirea zilnică a pravilei de rugăciune la patul celor muribunzi şi a Psaltirii pentru cei adormiţi. Ea însăşi citea în rând cu maicile, mai ales noaptea, când grijile mănăstirii se mai linişteau. Ştia că osteneala trupească pentru cei bolnavi avea nevoie de untdelemnul tămăduitor al Duhului Sfânt şi de aceea punea rugăciunea mai presus de toate, numind-o maică a tuturor faptelor bune.

Aşa, cu darul lui Hristos şi cu osteneala maicilor, se plinea în această nouă „casă a lui Lazăr" din Moscova porunca iubirii de aproapele, spre slava lui Dumnezeu şi spre folosul multora. Iar Stareţa, ca o nouă mironosiţă, slujea cu osârdie Mântuitorului venit în casa ei în chipul bolnavului, săracului şi orfanului. Mereu caldă, mereu plină de dragoste şi milă, ea purta, cu puterea lui Hristos, slăbiciunile celor slabi. Toţi o iubeau, toţi o cinsteau, pentru că simţeau că dragostea ei pentru aproapele era nefăţarnică. Pentru toţi era şi stareţă, şi mamă, şi prietenă şi soră. Zâmbetul ei cald încălzea şi cele mai reci inimi. Şi Dumnezeu singur ştie câte suflete chinuite vor fi aflat mângâiere la dânsa, câţi oameni tămăduiţi sufleteşte şi trupeşte vor fi mulţumit cu lacrimi Stareţei Elisabeta cea mult milostivă.

Hrană duhovnicească

Dăruindu-se tuturor fără cruţare de sine, Stareţa simţea din când în când nevoia să-şi înnoiască puterile sufleteşti cu o hrană mai tare. Atunci mergea în pelerinaje la locurile sfinte ale Rusiei pravoslavnice, întărindu-se cu rugăciunile sfinţilor şi ale marilor stareţi ai vremii. Uneori pleca la drum cu câteva maici sau cu credincioşi mai apropiaţi, dar alteori mergea neştiută de nimeni cu pelerinii de rând, îngrijindu-se pe cale de cei mai neputincioşi dintre ei.

Aşa a ajuns Cuvioasa Elisabeta la Pskov, Kiev, Poceaev, în Pustia Optinei şi la Sarov, de care o lega amintirea zilelor minunate petrecute alături de Familia Imperială cu prilejul canonizării Sfântului Serafim. A ajuns chiar şi în îndepărtatul Nord, în insulele Solovăţ, unde, voind să urmeze viaţa aspră a nevoitorilor de acolo, s-a hrănit timp de două săptămâni numai cu anafură şi ceai, rugându-se mult şi cercetând pustnicii retraşi în adâncurile pădurii, de la care a primit binecuvântare şi folos sufletesc.

Aceste pelerinaje, din care Cuvioasa Elisabeta se întorcea întotdeauna plină de nădejde şi putere, mai aveau şi un rost tainic. În adâncul inimii sale, Stareţa nutrea gândul de a încredinţa maicilor conducerea Aşezământului şi de a se retrage definitiv la una din mănăstirile mai îndepărtate ale Rusiei, pentru a duce viaţă pustnicească. Rânduiala lui Dumnezeu era însă alta şi Stareţa avea să i se supună cu smerenie până la capăt.

Pe cât de mult se îngrijea Cuvioasa Elisabeta de sporirea sufletului ei, pe atât de atent veghea şi la buna aşezare duhovnicească a surorilor ce-i fuseseră încredinţate spre povăţuire. Cu multă dragoste şi înţelepciune se apleca asupra nevoilor şi neputinţelor lor, silindu-se să aducă îndreptare, mângâiere şi tămăduire.

Atunci când în viaţa obştii apăreau nelinişti care aveau nevoie de un mai mare discernământ şi de o mai iscusită

povăţuire, Cuvioasa nu pregeta să ceară sfat stareţilor îmbunătăţiţi. Cel mai adesea mergea pentru povăţuire la cei doi cuvioşi de la Schitul lui Zosima, Alexie Zăvorâtul şi Egumenul Gherman, care i-au devenit în scurt timp îndrumători duhovniceşti.

La vremea aceea, Schitul lui Zosima era o adevărată vatră de spiritualitate ortodoxă. Profesori universitari, preoţi, studenţi, călugări şi credincioşi simpli veneau din toate colţurile Imperiului să ia sfat şi binecuvântare de la stareţii Gherman şi Alexie, marii luminători ai Rusiei de la începutul secolului XX.

Stareţul Gherman, aspru nevoitor şi iubitor de rugăciune, fusese adus la Schitul lui Zosima pentru a reînvia viaţa monahală de aici. Cu multă râvnă şi osteneală, el a izbutit în câţiva ani nu doar să reorganizeze sihăstria, ci să o şi preschimbe într-o adevărată şcoală de trăire monahală. În 1908, în urma unor uneltiri nedrepte, Egumenul Gherman a fost izgonit din schit. Stareţul însuşi povestea mai târziu cum în acea perioadă grea, Cuvioasa Elisabeta s-a rugat necontenit pentru el, citind în fiecare noapte Acatistul Maicii Domnului înaintea icoanei „Bucuria celor necăjiţi". La scurt timp, Stareţul a revenit la schit, continuându-şi nevoinţa până în 1923, când a adormit în Domnul, cu câteva luni înainte ca stăpânirea bolşevică să desfiinţeze definitiv sihăstria.

Părintele Alexie, fiu duhovnicesc al Stareţului Gherman, îşi luase asupra sa nevoinţa zăvorârii, spre a se putea dărui mai mult rugăciunii curate. Totuşi, pentru ca făclia aprinsă să nu fie ţinută sub obroc, în anumite zile Stareţul ieşea din zăvorâre, spovedind şi dând cuvânt de folos credincioşilor. Amintindu-şi de minunatul dar de povăţuitor sufletesc al Părintelui Alexie, o ucenică scria: „Se întâmpla să vii la el supărat, cu o greutate pe suflet şi stareţul nu numai că te liniştea, ci te şi făcea să pleci fericit de la el. Veneai la el cu

sufletul murdar, cu simţurile întunecate şi plecai cu toate aşezate în minte aşa cum trebuie. Părintele obişnuia să judece lucrurile simplu şi înţelept"[29]. După desfiinţarea schitului, Stareţul Alexie s-a mutat în casa unor credincioşi, până la fericitul său sfârşit din 19 septembrie 1928[30].

La aceşti mari nevoitori luminaţi de harul Duhului Sfânt venea Stareţa împreună cu surorile mănăstirii pentru sfat şi întărire. Iar cei doi cuvioşi, cunoscând cu duhul râvna fierbinte a Elisabetei şi lucrarea ce o săvârşea Dumnezeu printr-însa, o întâmpinau cu dragoste şi o povăţuiau cu înţelepciune la toate cele de folos.

Aceeaşi ucenică a Stareţului Alexie îşi aminteşte: „Acolo [la schit] am întâlnit multe surori de la Aşezământul Sfintelor Marta şi Maria, împreună cu marea lor egumenă. Se întâmpla ca Părintele Alexie să stea de vorbă cu ea şi câte patru ore. Dar cum stătea Cuvioasa Elisabeta la slujbe? Ca o lumânare, fără a se clinti, cu mâinile drepte, mişcându-se doar atunci când se închina şi făcea metanii mari. Era pentru toţi un exemplu de creştin autentic"[31].

O legătură duhovnicească aparte avea Stareţa Elisabeta şi cu Părintele Gavriil, schimnicul de la Mănăstirea Eleazar[32]. Ea mergea adeseori la dânsul pentru cuvânt de folos, iar Părintele, deşi bolnav, cerceta din când în când mănăstirea Cuvioasei, având o adâncă preţuire pentru marea lucrare de milostenie ce se săvârşea acolo.

Pentru obştea Aşezământului, vizitele Părintelui Gavriil erau o adevărată sărbătoare. Surorile îl întâmpinau cu dragoste şi se sileau din toate puterile să-i uşureze durerile trupeşti, tratându-l cu pricepere şi migală. Iar Stareţul, la

---

[29] *Cuviosul Alexie, Stareţul zăvorât de la Schitul lui Zosima*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2006, pag. 65

[30] În anul 2000 Biserica Ortodoxă Rusă l-a canonizat pe stareţul zăvorât Alexie, numărându-l în rândul noilor sfinţi ai pământului rusesc.

[31] *Cuviosul Alexie, Stareţul zăvorât de la Schitul lui Zosima*, pag. 63

[32] Stareţul Gavriil a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Rusă în 1997

rându-i, fiind un povăţuitor iscusit, întărea cugetul surorilor, îndemnându-le la curăţie şi lepădare de sine. El le sfătuia adesea: „Fiţi curate cu inima ca îngerii lui Dumnezeu. Fiţi blânde, vesele, pline de dragoste pentru Domnul nostru Iisus Hristos, şi atunci fiecare dintre voi se va bucura nu numai pentru sine, ci pentru fiecare soră ce sporeşte pe calea desăvârşirii şi a purtării Crucii Domnului, a jugului lui Hristos. Atunci veţi simţi că Duhul lui Hristos este în voi. (...) Cel pe care Dumnezeu îl încearcă prin suferinţă nu rămâne nemângâiat, pentru că simte în sine puterea Crucii, care este rodul îndelungii sale răbdări în purtarea ei. (...) Dacă vreţi să aveţi pace în voi înşivă şi să vă învredniciţi de cununa nemuririi, atunci cu toată bucuria inimii, fiecare să-şi ia Crucea şi să urmeze lui Hristos". Părintele Gavriil a fost alături de obştea Mănăstirii „Sfintele Marta şi Maria" până la fericita sa adormire din anul 1915.

Cu povăţuirea duhovnicească a acestor minunaţi Stareţi se întărea Cuvioasa Elisabeta în toate încercările, păşind fără abatere pe calea cea strâmtă a urmării lui Hristos. Stareţa ştia că Dumnezeu deschide ochii orbi ai ucenicilor prin cuvintele şi virtuţile Stareţilor şi că nu este nimic mai de preţ ca poveţele lor cele de Duhul Sfânt insuflate. De aceea, fără sfatul şi binecuvântarea acestor Stareţi purtători de Dumnezeu nu lua nici o hotărâre, făcându-se pildă vie de ascultare şi lepădare de sine. Stareţii, la rândul lor, o preţuiau pentru multele ei virtuţi şi daruri şi adeseori le îndrumau pe tinerele dornice de viaţă monahală să intre în mănăstirea ocârmuită de ea.

Astfel, sufletul Cuvioasei Elisabeta sporea zi de zi, mergând din putere în putere, prin milostenie, rugăciune şi ascultare. Grâul era pârguit, curat ca aurul în lumina soarelui şi aştepta secerişul, spre a se aduce prinos cu bună mireasmă, pâine albă la Cina Împăratului Hristos.

Capitolul IV

REVOLUŢIE SAU UNELTIRE

Că m-au înconjurat câini mulţi,
adunarea celor vicleni m-a împresurat.
(Ps. 21, 17)

În această vreme, nori negri se adunau deasupra întregii Europe. Vechea aşezare a bătrânului continent se voia înlocuită cu una nouă, fără Dumnezeu; creştinismul Europei, deja slăbit prin umanism, trebuia dezrădăcinat, iar pentru ca aceasta să se întâmple, crima lui Cain s-a repetat, luând proporţii apocaliptice. Aşa s-a ajuns la fratricidul primului şi apoi celui de-al doilea război mondial, care a zguduit Europa din temelii.

Rusia pravoslavnică a începutului de secol, cu miile ei de mănăstiri şi călugări, cu sutele de sfinte moaşte şi icoane făcătoare de minuni, cu mulţimea de stareţi sfinţi şi preoţi cucernici nu putea fi decât o ţintă majoră în planurile distrugătoare ale vrăjmaşilor credinţei. O prigoană creştină îndârjită şi crudă ameninţa să cuprindă întreg pământul rusesc.

Primul război mondial a izbucnit chiar în ziua prăznuirii Sfântului Serafim de Sarov (2/15 ianuarie 1914), aruncând Rusia nu atât într-o bătălie văzută cu oştirile inamice, cât într-o luptă nevăzută cu stăpâniile şi puterile întunericului.

În acele zile de mare frământare, Cuvioasa Elisabeta se afla într-un pelerinaj la mănăstirile din Nijni-Novgorod, Kazan şi Perm, împreună cu sora sa Victoria şi fiica acesteia. Printr-o telegramă urgentă, Ţarina Alexandra a înştiinţat-o de izbucnirea războiului, implorând-o să se roage ca Dumnezeu să izbăvească Rusia de această năpastă adusă asupra ei de cei care-i voiau nimicirea. Copleşită de uimire şi durere, Stareţa s-a întors în grabă la Moscova, spre a fi de folos cu tot ce-i stătea în putere ţării şi poporului care o adoptaseră cu ani în urmă.

Ajunsă în capitală, Cuvioasa Elisabeta a pus întregul Aşezământ în slujba nevoilor armatei, ocupându-se ea însăşi de organizarea activităţilor. Spitalul mănăstirii a fost rezervat exclusiv soldaţilor răniţi pe front. Cei mai buni medici din oraş operau zilnic cazurile grave, iar surorile vegheau permanent la căpătâiul răniţilor, îngrijindu-i cu dragoste şi migală. S-a înfiinţat şi o secţie specială pentru soldaţii orbi, pe care maicile îi învăţau cu răbdare alfabetul braille. Câteva surori, cu binecuvântarea Stareţei şi a Părintelui Mitrofan, au mers chiar pe front, îngrijind răniţii din spitalele improvizate în spatele tranşeelor. Astfel, toată obştea mănăstirii se ostenea zi şi noapte, cu multă dăruire, pentru nevoile ţării, împărtăşind soarta poporului rus greu încercat.

Cum însă Aşezământul era insuficient pentru numărul tot mai mare de răniţi trimişi zilnic din primele linii, Stareţa Elisabeta împreună cu Ţarina Alexandra au iniţiat şi condus în capitală o activitate mai largă de îngrijire şi recuperare a soldaţilor armatei ruseşti. Mare parte a clădirilor din Ţarskoe Selo - reşedinţa Familiei Imperiale - au fost transformate în spitale, în care zi şi noapte Ţarina însăşi, împreună cu fiicele ei mai mari, Prinţesele Olga, Tatiana şi Maria şi cu Stareţa Elisabeta slujeau ca simple infirmiere, schimbând bandajele, curăţând rănile, înseninând cu frumuseţea şi blândeţea lor inimile soldaţilor. De multe ori

ele îi asistau cu curaj pe medici la operaţiile grele, luând din mâinile lor braţe şi picioare amputate. Pentru a îmbunătăţi calitatea şi eficienţa îngrijirii, Ţarina a înfiinţat în cadrul spitalului două şcoli pentru instruirea infirmierelor şi a asistentelor.

În paralel cu acţiunea de îngrijire a răniţilor, Ţarina şi Stareţa au organizat la Palat activitatea de întreţinere a armatei. În acest scop, o altă parte a clădirilor din Ţarskoe Selo au fost transformate în ateliere, în care sute de femei se osteneau cu însufleţire pentru nevoile soldaţilor. Haine, căciuli, încălţăminte, bandaje, pături, toate câte erau de trebuinţă armatei ieşeau din mâinile lor îndemânatice, luând calea frontului, alături de medicamente şi hrană. Şi era lucru minunat să vezi cum femei simple şi prinţese de la Curte, tinere şi bătrâne, lucrau laolaltă ziua şi noaptea, însufleţite de dorinţa de a fi de folos patriei şi poporului lor. „O ţară care are asemenea femei" - nota o martoră a evenimentelor de atunci[33] - „nu poate fi zdrobită pentru totdeauna".

Stareţa Elisabeta se ocupa personal de bunul mers al acestor activităţi. Deşi blândă din fire, ea nu pregeta să intervină acolo unde vedea neatenţie sau nepăsare, ştiind că în astfel de situaţii, cea mai mică neglijenţă putea costa pierderea de vieţi omeneşti.

Adeseori Stareţa împreună cu Ţarina mergeau pe front, în spitalele mobile ce însoţeau armata, ducând cele de trebuinţă şi îngrijind răniţii. La început, Elisabeta obişnuia să cerceteze şi pe soldaţii răniţi ai inamicilor, dar din pricina acuzaţiilor nedrepte că ar da soldaţilor ruşi câte o iconiţă, iar celor germani câte o rublă, a renunţat la această faptă de dragoste creştinească.

Ostenindu-se cu slujirea atât cât le stătea în putinţă, ele nu uitau nici o clipă că toate sunt în mâna lui Dumnezeu,

---

[33] Rheta Child Dorr în *Inside the Russian Revolution,* The Macmillan Company, New York, 1917

care rânduieşte oamenilor şi neamurilor cele ce le sunt de folos spre mântuire. De aceea jertfa mâinilor lor era însoţită permanent de rugăciune cu lacrimi pentru pacea lumii şi izbăvirea Sfintei Rusii.

Aşa au înţeles aceste vrednice şi minunate femei să-şi pună sufletul pentru poporul rus şi credinţa drept-măritoare. Şi toate acestea fără zgomot şi fast, fără alt interes decât acela de a sluji aproapelui şi ţării, în numele lui Hristos şi al Evangheliei Sale.

De aceea, cât de dureros trebuie să fi fost lovite mai târziu, când revoluţionarii bolşevici le-au acuzat de trădare şi spionaj în favoarea nemţilor, dată fiind originea lor princiară germană...

Detronarea ultimului Romanov

Izbucnirea primului război mondial, cu cohorta sa de spaimă, suferinţă şi moarte, a fost pentru Imperiul Rus doar începutul durerilor. Tragedia cea mare urma să se petreacă peste câţiva ani, cu îngăduinţa lui Dumnezeu şi cu lucrarea din umbră a puterilor mondiale oculte. Acestea au pus la cale declanşarea Revoluţiei bolşevice, care a dat lovitura de moarte vechii Rusii pravoslavnice.

Înrudită ca origine, metode şi scop cu Revoluţia franceză din 1789, Revoluţia bolşevică din 1917 şi-a urmărit cu tenacitate obiectivele ascunse în spatele falselor lozinci de „egalitate" şi „fraternitate": anume abolirea monarhiei (care, prin conştiinţa Împăratului ca Uns a lui Dumnezeu, menţinea caracterul teocrat al statului) şi nimicirea credinţei creştine. Că acesta era scopul real al bolşevicilor, o dovedeşte faptul că începând din primele zile ale Revoluţiei, principalele ţinte au fost Biserica şi Palatul. „Jos cerul!" era deviza cea mai răspândită. Lenin însuşi spunea: „Marx a fost indulgent faţă de Biserică, numind-o opiul poporului. Religia este un fel de votcă stricată... Cu cât vor fi împuşcaţi mai

mulţi din rândurile clericilor, cu atât va fi mai bine"[34].

Fericita Paşa Ivanovna, stareţa înainte-văzătoare de la Sarov, spunea chiar că războiul a fost anume declanşat pentru a-l detrona pe Ţar şi a sfâşia Rusia drept-măritoare.

Deşi n-a dorit acest război, Ţarul Nicolae s-a dăruit cu tot sufletul cauzei poporului său. A fost tot timpul în mijlocul soldaţilor, pe front şi în spitalele militare, îngrijind cu dragoste părintească de toate nevoile armatei. El a înţeles însă că lupta nu era împotriva oamenilor, ci împotriva duhurilor răutăţii lui antihrist. De aceea nota în jurnalul său: „În acest ceas de ameninţare a războiului, caut întărirea puterilor mele sufleteşti în rugăciune, la sfintele locaşuri şi la raclele cu sfintele moaşte ale Moscovei"[35].

Declanşarea războiului mondial, cu atmosfera sa de nesiguranţă şi situaţia incertă de pe front a grăbit acţiunile destabilizatoare ale revoluţionarilor, care se temeau că o eventuală victorie a Armatei Imperiale asupra nemţilor va face autoritatea Ţarului de nezdruncinat.

Încercări de abolire a monarhiei prin tulburări civile mai fuseseră în anii 1904-1905, dar atunci armata rămăsese fidelă Tronului, apărându-l pe Împărat cu devotament şi hotărâre. De data aceasta însă, intrigile bine urzite de bolşevici au izbutit să divizeze armata: soldaţii şi ofiţerii rămaşi fideli Ţarului s-au reorganizat în cadrul aşa-numitei Armate Albe, în vreme ce partizanii Revoluţiei au constituit Armata Roşie.

În plus, calomniile la adresa Familiei Imperiale, inventate cu pricepere de agenţii revoluţionari, au slăbit ataşamentul poporului faţă de Ţar. Se răspândea tot mai mult zvonul că „nemţoaica", adică Împărăteasa Alexandra, fostă prinţesă germană de Hesse, ar fi „spioană" şi acest fapt, alături de

---

[34] *Sfântul Arhiepiscop Luca, chirurgul fără de arginţi,* Ed. Egumeniţa, Galaţi, pag. 68

[35] *Viaţa Sfinţilor Martiri Imperiali ai Rusiei,* pag. 21

firea neautoritară a Ţarului, ar duce Rusia la pierzare. Ideea că pentru a salva ţara trebuie îndepărtat Suveranul câştiga tot mai mult teren.

Situaţia devenea din ce în ce mai tulbure. Ţarul primea nenumărate scrisori din partea unor aşa-zişi oameni de încredere care-i sugerau că singura soluţie pentru oprirea Revoluţiei şi a vărsării de sânge în ţară este renunţarea sa la tron. În jurnalul lui din acele zile întunecate, Împăratul scria: „Peste tot văd numai trădare, laşitate şi înşelătorie".

Părăsit de armată, trădat de oamenii politici apropiaţi şi constrâns de presiunea forţelor revoluţionare, Ţarul Nicolae hotărăşte să părăsească tronul, nevrând să se facă vărsare de sânge din pricina sa. Fără să calce jurământul pe care l-a depus când a fost uns Ţar şi fără să abolească monarhia autocrată, la 2 martie 1917 el a abdicat în favoarea fratelui său, Ducele Mihail, care la rându-i, silit de revoluţionari, a renunţat definitiv la tron. Astfel s-a încheiat domnia ultimului Romanov în Rusia. Poporul n-a ştiut să-şi preţuiască Împăratul şi acesta s-a luat de la el. „Nu Ţarul este cel care părăseşte Rusia, pe care o iubea mai mult decât propria-i viaţă, ci Rusia îl părăseşte pe el", scria cu durere Sfântul Ioan Maximovici. Dumnezeu a îngăduit să-i fie luată împăratului coroana pământească pentru a-i găti o alta, infinit mai preţioasă, în ceruri.

Detronarea Ţarului Nicolae al II-lea Romanov şi întreg martiriul care a urmat n-au fost simple evenimente istorice, ci rânduieli ale iconomiei divine. „Este voia lui Dumnezeu. Dumnezeu a îngăduit această încercare care a venit asupra noastră, pentru izbăvirea Rusiei", a spus profetic Ţarina Alexandra la aflarea veştii abdicării soţului ei.

Profeţii

Că urgia abătută asupra pământului rusesc se petrecea cu îngăduinţa lui Dumnezeu şi că numele noilor martiri erau

mai dinainte scrise în Cartea Vieţii, o arată descoperirile pe care Dumnezeu le-a făcut în chip minunat aleşilor săi.

Sfântul Teofan al Poltavei, duhovnicul Familiei Imperiale, povesteşte cum în 1911, mergând la Fericita Paşa, stareţa înainte-văzătoare de la Sarov, aceasta s-a purtat în chip cu totul neobişnuit: „Fericita a sărit deodată de pe laviţă, a înhăţat portretul Ţarului Nicolae al II-lea, care atârna pe perete şi l-a aruncat jos. Apoi a făcut acelaşi lucru cu portretul Ţarinei, după care a poruncit slujitoarelor de chilie să scoată portretele pe cerdac"[36]. Acest lucru se întâmpla cu şase ani înaintea loviturii de stat. Patru ani mai târziu, cu puţin înainte de moartea ei, Fericita făcea mereu plecăciuni înaintea portretelor Ţarului şi Ţarinei, ca înaintea unor icoane, spunând: „Sfinţilor Mucenici Împărăteşti, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru noi!". Şi adăuga, privind spre portretul Împăratului: „El va fi mai mare decât toţi Ţarii!".

O înştiinţare tainică despre ceea ce urma să se întâmple cu Rusia pravoslavnică a primit şi Părintele Mitrofan, duhovnicul Mănăstirii „Sfintele Marta şi Maria". Acesta a avut un vis plin de semnificaţii, pe care l-a destăinuit cu îngrijorare Stareţei Elisabeta:

„Am văzut în vis patru tablouri care se schimbau unul după altul. În prima imagine am văzut o biserică în flăcări care ardea şi se prăbuşea. În a doua era chipul surorii sfinţiei voastre, Împărăteasa Alexandra, încadrată în ramă neagră. La un moment dat, din marginile ramei au început să răsară vlăstari şi imaginea Împărătesei a fost acoperită de nuferi albi. În a treia imagine am văzut pe Arhanghelul Mihail cu sabia de foc în mâini. După ce şi această imagine a dispărut, l-am văzut pe Sfântul Serafim rugându-se pe piatră".

Ascultându-l cu atenţie, Cuvioasa Elisabeta a tăcut pentru o clipă, plecând capul în jos. Apoi, luminându-se la

---

[36] Richard Betts şi Viaceslav Marcenko, *Duhovnicul Familiei Împărăteşti, Ierarhul Teofan al Poltavei, noul zăvorât*, Ed. Sofia, Buc., 2006, pag. 68

faţă ca şi cum ar fi întrezărit o mare biruinţă, i-a răspuns Părintelui Mitrofan:

- Biserica pe care aţi văzut-o prăbuşindu-se e închipuirea Bisericii noastre ruse, care nu după multă vreme va avea mult de suferit, trecând prin multe necazuri. A doua imagine, cea cu nuferii albi, arată că viaţa surorii mele, Împărăteasa Alexandra, va fi încununată de slava sfârşitului mucenicesc. Cea de-a treia imagine, a Arhanghelului Mihail cu sabia de foc, prevesteşte marile nenorociri ce ameninţă Rusia. Iar arătarea Sfântului Serafim rugându-se pe piatră făgăduieşte Rusiei o ocrotire aparte, prin rugăciunile marelui Sfânt"[37].

Pe lângă descoperirile făcute aleşilor Lui, Dumnezeu a trimis Rusiei, mai înainte de începutul pătimirii sale, şi un semn ceresc. Acesta a fost apariţia minunată a icoanei Maicii Domnului Împărăteasa la Kolomenskoe, lângă Moscova, în chiar ziua abdicării Ţarului, la 2 martie 1917. Reprezentarea Maicii Domnului pe icoană era una neobişnuită. Pe un fundal albastru închis, cerul apărea acoperit de nori furioşi. Maica Domnului era înfăţişată stând pe un tron alb, maiestuoasă ca o regină, cu coroana împărătească strălucind pe cap. Privea cu asprime, ca şi cum ar fi mustrat poporul pentru fărădelegea săvârşită asupra Unsului iui Dumnezeu. În acelaşi timp însă ochii îi erau plini de lacrimi, prevestind urgia ce avea să se abată asupra poporul ei. Îmbrăcămintea Maicii Domnului era de un roşu aprins, înecată parcă în sânge - sângele noilor mucenici, ce urmau să fie ucişi de puterea vrăjmaşă lui Dumnezeu. Totuşi, măreţia şederii ei pe tron, în slavă, arăta că însăşi Împărăteasa Cerului va domni peste poporul rus şi după multe suferinţe, îl va izbăvi. Vestea despre apariţia icoanei

---

[37] *Minunile Mucenicilor Ţarişti*, Colecţia Orizont Pravoslavnic, 1998, pag. 35

s-a răspândit repede în toată ţara şi oamenii au început să o cinstească pretutindeni cu evlavie. Panicate, autorităţile au reacţionat dur, prin persecuţie, declarând simpla posesie a icoanei drept crimă de stat.

În ciuda acestor profeţii şi semne, poporul rus n-a înţeles primejdia ce-l ameninţa. Şi precum s-a petrecut odinioară cu iudeii, inima lor s-a învârtoşat şi ochii lor au fost ţinuţi să nu vadă, ca nu cumva văzând să înţeleagă şi să se întoarcă şi Domnul să-i tămăduiască pe dânşii.

Mucenicia Familiei Ţariste

Profeţiile referitoare la mucenicia Ţarului şi a familiei sale aveau să se adeverească foarte curând.

Pe 21 martie 1917, Ţarul Nicolae al II-lea Romanov, Ţarina Alexandra şi cei cinci copii ai lor au fost arestaţi de comisarii poporului şi ţinuţi cu domiciliu forţat la Ţarskoe Selo până în august, când au fost transportaţi la Tobolsk, oraş complet lipsit de drumuri de acces, iar de aici la Ekaterinburg, în munţii Urali, unde au stat prizonieri în casa negustorului Ipatiev până în ziua asasinării lor.

Familia Imperială se pregătea de pătimire. Ştia bine că nu există altă cale. „Pesemne că pentru mântuirea Rusiei este necesară o jertfă răscumpărătoare. Eu voi fi acea jertfă. Facă-se voia Domnului!", nota Ţarul în jurnalul său.

Pe lângă suferinţa exilului, crucea le era îngreuiată de umilinţele, jignirile şi batjocura la care-i supuneau fără încetare revoluţionarii însărcinaţi cu supravegherea lor. Dar Ţarul, Ţarina şi copiii le primeau pe toate cu smerenie şi răbdare, iertându-i pe toţi, după pilda Mântuitorului.

Împărăteasa Alexandra, cugetând la cuvintele Sfântului Serafim de Sarov, nota în jurnalul ei: „Când eşti ocărât, binecuvintează. Când eşti prigonit, rabdă. Când eşti defăimat, mângâie. Când eşti chinuit, bucură-te. Aceasta

este calea noastră. Cel ce va răbda până la sfârşit, se va mântui"[38].

Aceeaşi cugetare o aveau şi copiii, care fuseseră crescuţi de mici în duhul curat şi adânc al Ortodoxiei. În modelarea lor sufletească, un rol însemnat l-a avut Stareţa Elisabeta, pe care o iubeau şi o cinsteau ca pe o maică duhovnicească. Ea le-a insuflat credinţa nestrămutată în viaţa veşnică, învăţându-i că lumea aceasta este trecătoare şi plină de amăgiri. Şi cuvântul ei a lucrat cu putere multă prin însăşi pilda vieţii sale, căci Ducesa Elisabeta a nesocotit toată strălucirea şi slava lumii, închinându-şi viaţa lui Hristos. După înfiinţarea Aşezământului, cele două fiice mai mari ale Familiei Imperiale, Prinţesele Olga şi Tatiana, mergeau adesea la mănăstirea Cuvioasei, luând parte în rând cu surorile la slujbe şi la ascultările de obşte. Astfel, educaţia religioasă primită şi mai ales pilda vie de trăire creştinească din familie au plămădit de timpuriu în sufletele copiilor Ţarului Romanov dragostea de Hristos şi de viaţa veşnică.

De aceea, lunile grele de exil petrecute la Ekaterinburg n-au fost pentru sufletele lor tinere pricină de poticnire şi zdruncinări lăuntrice, ci prilej de întărire în credinţă pe calea cea strâmtă a pătimirii.

În însemnările ei din acea perioadă, Prinţesa Tatiana scria: „Credincioşii Domnului nostru Iisus Hristos mergeau la moarte ca la un praznic şi stăteau înaintea apropiatului sfârşit cu o desăvârşită pace a duhului, care nu-i părăsea nici o clipă. Ei se duceau să întâmpine moartea liniştiţi fiindcă nădăjduiau că vor merge la fericita viaţă veşnică, care începe pentru cei credincioşi dincolo de mormânt" [39].

Prinţesa Maria, la rândul ei, copia într-un caiet din exil poezia-rugăciune trimisă de Bekhtiev Familiei Imperiale la Tobolsk: „În aceste zile de întuneric şi zbucium,/ Doamne,

---

[38] vezi Ludmila Koehler, *op. cit.*

[39] *Viaţa Sfinţilor Martiri Imperiali ai Rusiei*, pag. 28

dă-ne răbdare să îndurăm cu vitejie/ asuprirea poporului celui fără de Dumnezeu/şi chinurile călăilor!/ Dă-ne puterea, o, Dumnezeule drept,/ să ajungem să iertăm nedreptatea aproapelui/ şi să primim cu blândeţe/ această cruce însângerată şi apăsătoare./ Stăpâne al lumii, Dumnezeule nemărginit,/ Te rugăm să ne binecuvintezi/ în acest ceas cumplit şi neîndurător,/ dăruind sufletelor noastre smerite/ paceaTa!/ Şi când ne vor duce la moarte,/ întăreşte sufletele robilor Tăi/ cu puterea Duhului Tău celui Sfânt,/ ca să se roage cu blândeţe/pentru toţi prigonitorii lor".

Iar Prinţesa Olga, cea mai mare dintre surori, apăsată de durere pentru suferinţa Ţarului condamnat şi umilit în numele poporului pe care l-a slujit, scria: „Tatăl meu cere să li se spună tuturor celor ce i-au rămas credincioşi să nu caute să se răzbune din pricina sa. El i-a iertat pe toţi şi se roagă pentru toţi. Trebuie să fim conştienţi de faptul că răul care se află acum în lume va deveni şi mai puternic, şi că răul nu se biruie cu rău, ci numai cu iubire"[40].

De altfel, toată corespondenţa Familiei Imperiale din perioada exilului este plină de astfel de pasaje duhovniceşti, izvorâte dintr-o adâncă trăire a învăţăturilor evanghelice. Singură această corespondenţă, dacă ar fi fost cunoscută la vremea ei, ar fi fost suficientă pentru a risipi calomniile răspândite în popor pe seama Familiei Imperiale. Dar acest lucru nu se dorea. Când şeful comitetului de anchetă desemnat de bolşevici să adune dovezi pentru a-l acuza pe Ţar de înaltă trădare a întrebat de ce nu s-au publicat scrisorile lui şi ale Ţarinei, i s-a răspuns: „Dacă le-am fi publicat, oamenii i-ar fi venerat ca pe nişte sfinţi!".

Detenţia Familiei Imperiale, presărată zi de zi cu spinii durerilor şi ai umilinţei, a durat mai bine de un an. În noaptea de 16 spre 17 iulie 1918, la ordinul bolşevicilor,

---

[40] idem

întreaga familie Romanov a fost asasinată: Ţarul Nicolae al II-lea, Ţarina Alexandra Feodorovna, Prinţesele Olga (22 ani), Tatiana (20 ani), Maria (18 ani), Anastasia (16 ani) şi Ţareeviciul Alexei (14 ani). Sufletele lor curate au fost jertfa bine-plăcută lui Dumnezeu adusă pentru spălarea păcatelor poporului.

După împuşcare, trupurile neînsufleţite au fost transportate cu un camion într-o pădure din apropierea oraşului, apoi aruncate într-o mină părăsită lângă satul Koptiaki. În cele din urmă ucigaşii au turnat acid sulfuric şi benzină peste ele, le-au dat foc, iar rămăşiţele le-au îngropat în pădure, nivelând mormintele cu roţile camionului.

Pe 19 iulie a apărut în ziarul bolşevic ştirea că „Nicolae Romanov a fost împuşcat de un soldat al Armatei Roşii, în timp ce încerca să evadeze". Nu se amintea nimic despre Ţarină şi copii. Minciuna, confuzia şi nesiguranţa erau răspândite cu bună-ştiinţă în popor.

Patruzeci de ani mai târziu, deplângând această cumplită nelegiuire şi chemând poporul rus la pocăinţă adâncă, Sfântul Ierarh Ioan Maximovici scria: „Ce s-a întâmplat în ziua aceea? Poporul s-a despărţit de Unsul lui Dumnezeu, s-a despărţit de stăpânirea supusă lui Dumnezeu şi l-a condamnat pe acesta la moarte. A dispărut Ţarul, a dispărut Rusia. Lupta împotriva Ţarului şi a Rusiei era dusă de ateismul ascuns, care apoi şi-a arătat faţa în mod deschis. Poporul rus avea să plătească scump pentru păcatul regicidului. Suveranul era ucis şi Rusia tăcea. Nu s-a auzit nici o indignare, nici un protest în timp ce avea loc această îngrozitoare ticăloşie: această tăcere este marele păcat al poporului rus, săvârşit în ziua Sfântului Andrei Criteanul, autorul marelui canon de pocăinţă care se citeşte în Postul Mare. Unii l-au ucis, alţii au încuviinţat uciderea, iar alţii nu i-au împiedicat cu nimic pe ucigaşi. Cu toţii suntem vinovaţi

şi cu adevărat trebuie să spunem: *Sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri!* (Mt 27, 25)"[41].

„Nu suntem încă vrednice de cununa muceniciei"...

Ura bolşevicilor nu s-a oprit numai la Familia Imperială, ci s-a îndreptat împotriva întregii dinastii a Romanovilor.

Cum era de aşteptat, Cuvioasa Elisabeta, Mare Ducesă a Rusiei şi soră a Ţarinei Alexandra, a fost una din primele ţinte ale atacurilor anarhiştilor. „Nici chiar viaţa ei sfântă" - scria Regina Maria a României - „nu a găsit milă în faţa bolşevicilor"[42]. Încă din primele zile ale Revoluţiei, agitatorii au înconjurat Mănăstirea „Sfintele Marta şi Maria" pentru a o aresta pe Stareţă. La bătăile mulţimii înfuriate care striga „Jos nemţoaica!" şi „Predaţi spionii!", poarta mănăstirii s-a deschis uşor şi o femeie înaltă, maiestuoasă, îmbrăcată în veşminte monahale, a ieşit liniştită în prag, întrebându-i pe răzvrătiţi ce vor.

- O vrem pe nemţoaică, sora spioanei germane din Ţarskoe Selo! O vrem pe Marea Ducesă Elisabeta!

Calmă şi hotărâtă, Cuvioasa le-a răspuns:

- Eu sunt Marea Ducesă Elisabeta!

- Am venit să te arestăm! i-au strigat ei furioşi. Aici, în Aşezământul vostru, ascundeţi arme şi prinţi germani!

- Bine! le-a răspuns Cuvioasa la fel de liniştită. Dacă mă arestaţi, va trebui să vin cu voi. Însă ca egumenă a mănăstirii sunt datoare ca înainte de a pleca pentru orice pricină, să merg în biserică să mă rog. Veniţi cu mine cinci dintre voi, dar lăsaţi armele la uşă!

Fără să mai aştepte vreun răspuns, Stareţa a pornit hotărâtă spre biserică, urmată de revoluţionari. A adunat în

---

[41] *Sfântul Ioan Maximovici. Predici şi îndrumări duhovniceşti*, Ed. Sofia, Bucureşti 2006, pag. 117-118, 120

[42] Maria, Regina României, *op. cit.*, vol. I, pag. 11

grabă surorile şi împreună cu Părintele Mitrofan au înălţat o rugăciune de mulţumire. Apoi Cuvioasa a îngenuncheat înaintea Uşilor Împărăteşti şi s-a rugat fierbinte câteva clipe, după care s-a ridicat şi cu aceeaşi stăpânire de sine a mers să sărute crucea din mâinile Părintelui Mitrofan, îndemnându-i şi pe agitatori să facă la fel. Atunci s-a întâmplat un lucru cu totul neaşteptat: supunându-se îndemnului Stareţei, tinerii s-au apropiat, sărutând şi ei Sfânta Cruce.

După aceea Stareţa le-a spus:

- Acum mergeţi şi căutaţi ce vreţi!

Însoţiţi de Părintele Mitrofan, revoluţionarii au scotocit toate clădirile mănăstirii, după care s-au întors ruşinaţi la mulţimea agitată care aştepta afară, zicând:

- Aici e o mănăstire şi nimic mai mult!

Nici unul dintre ei nu a mai îndrăznit să o aresteze pe Stareţă. Şi ceea ce n-au putut face Guvernul şi Armata pentru a o apăra, au făcut demnitatea, curajul şi smerenia ei, cu care i-a cucerit.

Studentul care se afla în fruntea revoluţionarilor a fost chiar impresionat de ceea ce a văzut în mănăstire, de simplitatea şi buna-rânduială care domneau peste tot şi de dăruirea cu care erau îngrijiţi bolnavii şi săracii. Văzând sinceritatea inimii acestui tânăr amăgit de principiile idealurilor socialiste, Cuvioasa Elisabeta i-a vorbit cu multă căldură despre dragostea evanghelică şi împlinirea ei. La sfârşitul discuţiei, studentul a zis îngândurat: „Cine ştie, poate ne îndreptăm spre aceeaşi ţintă, dar pe căi diferite..". Apoi revoluţionarii au plecat, lăsând chiar o gardă de pază la porţile mănăstirii. În urma lor Stareţa, însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci, a zis surorilor: „Se pare că nu suntem încă vrednice de cununa muceniciei!".

La scurtă vreme însă evenimentele s-au precipitat şi primejdia bolşevică a devenit mai ameninţătoare. Îngrijoraţi pentru soarta Marii Ducese, câţiva oficiali devotaţi Ţarului

i-au cerut Elisabetei să se mute la Kremlin, întrucât nu-i puteau garanta protecţia în mănăstire. Dar Cuvioasa le-a răspuns cu hotărâre:

- N-am plecat din Kremlin ca să mă întorc iarăşi acolo, silită de forţa revoluţionară. Dacă vă este aşa de greu să mă apăraţi, vă rog nici să nu mai încercaţi!

Ambasadorii Angliei şi Germaniei, precum şi alţi delegaţi oficiali străini, temându-se de cele ce aveau să urmeze, i-au propus să părăsească Rusia, dar refuzul Stareţei a fost ferm. Ea le-a răspuns că nu-şi va părăsi de bunăvoie nici ţara şi nici mănăstirea, adăugând că poporul şi patria ei sunt în Rusia.

Într-adevăr, în ciuda tulburărilor şi a anarhiei produse de bolşevici, Elisabeta continua să-şi iubească ţara adoptivă. Scriind unei prietene, zicea : „Acum Rusia şi fiii ei nu ştiu ce fac. Ei sunt precum un copil bolnav. Şi toată lumea iubeşte de o sută de ori mai mult pe cel bolnav şi suferind decât pe cel sănătos şi fericit. Îl mângâie în suferinţa lui, îl ajută şi-l învaţă răbdarea. Acest lucru îl simt cu mai multă putere pe zi ce trece"[43].

Stareţa era încredinţată că urgia abătută de curând asupra pământului rusesc se petrecea cu îngăduinţa lui Dumnezeu şi avea nădejde tare că poporul se va trezi până la urmă din rătăcire. Într-o altă scrisoare, trimisă puţin înainte de arestarea ei, spunea: „Văzând totala distrugere a Rusiei noastre iubite, trebuie să ne ridicăm mintea mai întâi la Împărăţia Cerurilor, ca să putem discerne lucrurile, să le vedem în adevărata lor lumină şi să avem puterea să spunem: *Facă-se voia Ta!* Aminteşte-ţi că Sfânta Rusie, Biserica Ortodoxă, pe care nici porţile iadului nu o vor birui, încă dăinuie şi va dăinui pe vecie. Cei care pot crede aceasta fără cea mai mică îndoială, vor vedea lumina dumnezeiască strălucind în mijlocul întunericului şi furtunii.

---

[43] vezi Contesa Alexandra Olsanfiev, *The Grand Duchess Elisabeth Feodorovna of Rusia,* John Murray, Albemarle Street, Londra, 1922

Nu sunt visătoare, dragă prietenă: Dumnezeu care ceartă şi pedepseşte este Acelaşi care iubeşte. În ultimul timp m-am ocupat foarte mult cu citirea Sfintei Scripturi. Dacă credem că Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său să Se răstignească şi să învieze pentru noi, vom simţi pe Duhul Sfânt care ne luminează calea, chiar dacă minţii noastre plecate spre cele pământeşti şi inimii noastre de piatră li se pare că trecem prin momente foarte grele..."[44].

Predându-se cu totul voii lui Dumnezeu, Stareţa a refuzat să părăsească mănăstirea pentru a se pune la adăpost de furia revoluţionarilor. Împreună cu surorile Aşezământului a continuat, pe cât i-a stat în putere, lucrarea de milostenie faţă de cei săraci şi suferinzi. Numai că acum petrecea mai mult timp în rugăciune. Se însingura adesea şi vărsa lacrimi fierbinţi pentru soarta Rusiei şi pentru ca Domnul să o întărească în încercările care ştia bine că, mai devreme sau mai târziu, vor veni şi asupra ei.

Pe drumul Crucii

În mod cu totul surprinzător, Cuvioasa Elisabeta a fost lăsată în libertate până în aprilie 1918, fiind printre ultimii membri ai dinastiei Romanov arestaţi de bolşevici.

A treia zi de Paşti a acelui an, obştea Mănăstirii „Sfintele Marta şi Maria" a avut cinstea să primească în mijlocul ei pe însuşi Patriarhul Tihon al întregii Rusii[45], cel ce a mărturisit fără şovăire pe Hristos în faţa regimului ateu. După ce a săvârşit o slujbă de mulţumire în biserică, Patriarhul le-a îmbărbătat pe maici prin cuvinte pline de duh, făgăduind să

---

[44] Ludmila Koehler, *op. cit.*, pag. 69

[45] Patriarhul Tihon i-a anatematizat în 1918 pe bolşevici, continuând să-i acuze public fără cruţare pentru toate fărădelegile lor. Nevrând să-l ucidă ca să nu facă din el un martir venerat de popor, agenţii Sovietelor l-au hărţuit permanent, discreditându-l prin toate mijloacele. Bolnav şi epuizat, Patriarhul moare în spital în martie 1925. A fost canonizat de Biserica Ortodoxă Rusă în anul 2000.

le fie alături până la capăt în încercările prin care vor trece. Cuvintele sale încurajatoare au înseninat inimile surorilor, risipind teama şi nesiguranţa. Stareţa Elisabeta simţea însă că ceasul despărţirii de iubita sa mănăstire se apropia.

Într-adevăr, imediat după plecarea Patriarhului Tihon, soldaţii Armatei Roşii au năvălit în mănăstire, poruncind Cuvioasei să-i urmeze. Însuşi Lenin, preşedintele noului guvern, dăduse ordin poliţiei bolşevice să o aresteze.

Stareţa a cerut gărzilor un răgaz de două ore pentru a rândui treburile mănăstirii şi a se pregăti de drum, dar nu i s-a îngăduit. A izbutit totuşi să dea în grabă maicilor ultimele îndrumări şi să le binecuvinteze, încredinţându-le purtării de grijă a lui Dumnezeu.

Despărţirea ei de obşte a fost cum nu se poate mai sfâşietoare. Înţelegând că o văd pe iubita lor stareţă pentru ultima dată în această viaţă, surorile s-au adunat cu jale în jurul ei, plângând nemângâiate. Acest tablou înduioşător i-a înfuriat şi mai mult pe soldaţi, care au smuls-o pe egumenă din mijlocul obştii, lăsând în sufletele tuturor o durere adâncă[46].

Aşa a pornit Cuvioasa Elisabeta pe drumul anevoios al Crucii, însoţită de două maici mai apropiate ei, Varvara Iakovleva şi Ecaterina Ianuşeva, care-i vor fi alături în suferinţele exilului.

---

[46] După exilarea şi martirizarea Stareţei Elisabeta, Părintele Mitrofan şi surorile Aşezământului au reuşit să mai păstreze mănăstirea deschisă până în 1926, când autorităţile sovietice au instalat aici o clinică de stat. Noua stareţa, maica Valentina Gordeieva, alături de optsprezece surori au fost exilate în Turkestan, iar Părintele Mitrofan împreună cu alte maici au fost duşi în exil la Vladicinia. În 1928 biserica mare a mănăstirii a fost transformată în teatru public. Frescele lui Nesterov au fost acoperite şi o uriaşă statuie a lui Stalin a fost pusă în locul Sfintei Mese. După căderea regimului sovietic, mănăstirea a fost redeschisă. În 1993 i s-au retrocedat proprietăţile şi treptat a fost reluată activitatea de ajutorare a săracilor.

Supusă pe drum unui regim aspru, Stareţa a izbutit totuşi să scrie în două rânduri duhovnicului ei, Părintele Mitrofan. În câteva cuvinte îi povestea cum soldaţii lituanieni care o păzeau s-au purtat la început crud, supunând-o la multe umilinţe, dar mai apoi, văzând neputinţa ei, s-au îmblânzit. Aşa a reuşit să obţină îngăduinţa de a trimite o scrisoare surorilor mănăstirii, în care prin cuvinte mişcătoare le îndemna să rămână unite şi tari în credinţă:

"Dumnezeu să vă binecuvinteze!

Învierea Domnului să vă dea putere şi mângâiere!

La ora şase am trecut prin Rostov; seara am ajuns la Lavra Sfântului Serghie a Sfintei Treimi. Sfântul Serghie, Sfântul Dimitrie şi Sfânta Eufrosina de Poloţk să ne păzească pe toţi, dragele mele!

Până acum călătoria a decurs bine. Ninge peste tot.

Nu pot uita chipurile voastre din ziua când ne-am despărţit. Doamne, ce suferinţă era zugrăvită pe ele, câd de mult mi s-a rănit inima! (...) Cum să vă mângâi, cum să vă întăresc? Amintiţi-vă, dragele mele, de tot ce v-am învăţat! Fiţi alături una alteia, fiţi unite într-un singur cuget, dăruiţi-vă cu totul Domnului şi spuneţi ca Sfântul Ioan Gură de Aur: Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Trăiesc cu nădejdea că voi fi curând din nou alături de voi şi îmi doresc să vă găsesc laolaltă. (...) Pe lângă Sfintele Evanghelii, citiţi împreună şi Faptele Apostolilor. Voi, surorilor mai vechi, faceţi tot ce puteţi să păstraţi obştea unită! (...)

Dacă nu sunt întârzieri, ar trebui să ajungem la destinaţie peste cinci zile. Ecaterina se va întoarce la voi cât mai repede cu putinţă şi vă va spune cu de-amănuntul cum ne-am instalat. (...)

Am dormit foarte puţin. Gânduri şi iar gînduri ne frământă mintea. Încerc să-l citesc pe Sfântul Serghie. Am şi Sfânta Scriptură cu mine. Vom citi, ne vom ruga şi vom nădăjdui. Pentru Domnul, nu vă împuţinaţi cu duhul! Maica

Domnului ştie de ce Fiul ei a îngăduit o asemenea încercare asupra noastră, chiar în ziua prăznuirii ei![47] (...)

Purtând crucea însingurării, toate trei trecem prin acelaşi zbucium lăuntric şi aflăm mângâiere numai în Hristos. Domnul a socotit că a venit ceasul să-I purtăm crucea. Să ne silim deci să ne facem vrednice de ea! Socoteam că vom fi prea slabe, că nu vom putea răbda să ducem o cruce aşa de grea. Dar Domnul a luat, Domnul a dat. Cum a binevoit El, aşa s-a făcut. Binecuvântat să fie numele Domnului în veac! (...) Ce exemplu ne dă Sfântul Iov prin supunerea şi răbdarea sa în necazuri! Pentru aceea şi Dumnezeu l-a încununat mai târziu. Câte exemple nu avem de la Sfinţii Părinţi, care au răbdat necazuri în sfintele lor mănăstiri, pentru ca mai tîrziu să vină bucuria! Pregătiţi-vă de bucuria de a fi din nou împreună!

Să fim răbdătoare şi smerite. Să nu cârtim, ci să fim mulţumitoare pentru toate! (...)

Rostiţi zilnic aceste cuvinte şi se va veseli inima voastră: «Dar cei ce nădăjduiesc în Domnul vor înnoi puterea lor, le vor creşte aripi ca ale vulturului, vor alerga şi nu-şi vor slei puterea, vor merge şi nu vor obosi» (Isaia 40, 31); «Cred Doamne, ajută necredinţei mele!» (Marcu 9, 24); «Fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta, cu adevărul» (I Ioan 3, 18).

Pacea Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu voi şi dragostea mea către toţi, în Iisus Hristos. Amin.

A voastră maică în Hristos, care se roagă pentru voi toate"[48].

După o călătorie grea şi plină de lipsuri, cele trei maici au ajuns la Perm, primul loc de popas în drumul de exil la

---

[47] În ziua arestării Stareţei Elisabeta se prăznuia în Rusia Icoana Maicii Domnului Iverskaia.

[48] Lubov Miliar, *op. cit.*, pag. 258

Alapaievsk. Aici au fost duse, sub pază severă, într-o mănăstire de maici. Îngăduinţa de a lua parte la slujbe precum şi dragostea cu care le-au înconjurat surorile le-a mai alinat durerea sufletească şi dorul de mănăstirea lor iubită. Însă şederea la Perm nu a durat mult. Prizonierele au fost duse curând la Ekaterinburg, unde au rămas pentru câteva zile. Nu se ştie dacă în acest răstimp Stareţa s-a putut întâlni cu sora ei, Împărăteasa Alexandra, exilată în acelaşi oraş împreună cu Ţarul şi copiii. Nici în jurnalul şi nici în corespondenţa din exil a Familiei Imperiale nu există vreo menţiune în acest sens.

Între timp, au fost aduşi la Ekaterinburg din Viatka şi alţi prizonieri, membri ai dinastiei Romanov: Marele Duce Serghei Mihailovici cu slujitorul său, Feodor Semeinovici Remez, cei trei fii ai Ducelui Constantin Constantinovici - Constantin, Igor şi Ioan - şi tânărul Prinţ Vladimir Palay. Aceştia împreună cu Stareţa Elisabeta şi cele două maici au format convoiul de prizonieri care a pornit spre Alapaievsk. De acum înainte destinele lor aveau să fie legate până în clipa morţii.

Mucenicia Sfinţilor de la Alapaievsk

Pe 20 mai 1918 cei nouă prizonieri însoţiţi de gărzi au ajuns la Alapaievsk, un orăşel muncitoresc din Urali, la 170 de verste nord de Ekaterinburg şi au fost închişi într-o şcoală părăsită de la marginea oraşului. Clădirea era neîngrijită, cu încăperi murdare şi întunecoase. În prima noapte prizonierii s-au odihnit pe bănci, iar a doua zi le-au fost aduse nişte paturi vechi de la spitalul oraşului. În acest adăpost umil a rânduit Dumnezeu să petreacă ultimele zile ale vieţii lor pământeşti martirii Săi cei bine-plăcuţi.

La început, prizonierii au avut parte de un regim mai blând. Li s-a îngăduit să cureţe încăperile şi să le amenajeze cât de cât pentru locuit, să lucreze în mica grădină de

legume a şcolii, să meargă la slujbe în sărbători şi chiar să ia contact cu localnicii. După moartea Cuvioasei Elisabeta, printre lucrurile ei s-a găsit un ştergar de pânză groasă, brodat cu flori albastre, pe care scria: „Maică, Mare Ducesă, nu refuza darul nostru smerit, pâinea şi sarea, precum e tradiţia, de la credincioşii Ţarului şi ai Patriei, ţăranii din Novo Alapaievsk, regiunea Verkhoturie". Poate că această umilă năframă va fi şters cinstitul şi înlăcrimatul chip al Ducesei exilate, ca oarecând mahrama Sfintei Veronica dumnezeiescul chip al Celui dus spre răstignire.

Din luna iunie, soarta prizonierilor s-a înrăutăţit mult. Li s-a aplicat un regim strict de închisoare. Toate obiectele personale le-au fost confiscate, mâncarea a devenit din ce în ce mai proastă, iar purtarea faţă de ei tot mai dură. Cuvioasei Elisabeta îi răsunau în minte cuvintele pe care le auzise nu cu mulţi ani în urmă la slujba călugăriei: "Că vei flămânzi şi vei înseta şi vei fi gol, şi asuprit, şi batjocorit, şi ocărât, şi prigonit şi de multe întristări înconjurat, căci prin aceasta se arată viaţa cea după Dumnezeu".

Cu trei zile înaintea asasinatului, cele două maici care au însoţit-o pe Stareţa Elisabeta în exil, Varvara şi Ecaterina, au fost trimise înapoi la Ekaterinburg. Zadarnice le-au fost rugăminţile de a fi lăsate să rămână cu stareţa lor. Soldaţii au fost de neînduplecat. În cele din urmă, la insistenţele şi lacrimile lor, au îngăduit celei mai în vârstă, maica Varvara Iakovlevna, să se întoarcă la Alapaievsk, avertizând-o însă că va împărtăşi negreşit aceeaşi soartă cu Stareţa Elisabeta, adică moartea. Cerându-i să semneze pentru hotărârea ei, maica Varvara a răspuns: „Sunt gata să vă dau semnătura mea nu numai cu cerneală, ci şi cu sânge!". Astfel, acest binecuvântat suflet a plinit fără şovăire cuvântul Evangheliei care zice: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi" (In. 15, 13).

Cealaltă maică, Ecaterina Ianuşeva, a rămas la Ekaterinburg şi ulterior nu s-a mai ştiut nimic de ea.

La Alapaievsk, ceasul muceniciei se apropia. Planul asasinării Romanovilor fusese stabilit până în cele mai mici amănunte şi urma să fie îndeplinit.

Aşteptarea morţii a fost chinuitoare pentru prizonieri şi cine ar putea spune care au fost gândurile şi simţirile lor din acele ceasuri? Însuşi Proorocul David se tânguia zicând: „Cuprinsu-m-au durerile morţii...", căci paharul acesta este înfricoşător pentru suflet. Noii mucenici îl aveau însă pe Hristos cel Înviat în inimi şi au îndrăznit. Fiecare s-a rugat pentru sine şi pentru familia sa, scriind celor dragi cuvinte de rămas bun şi legând aceste scrisori de crucile de la piept. Toţi plângeau pentru soarta Rusiei şi a poporului orbit şi înşelat de vrăjmaşii lui Dumnezeu.

Pregătită de moarte, Cuvioasa Elisabeta se ruga stăruitor, mai ales noaptea, cerând lui Dumnezeu să-i întărească pe toţi până în ultima clipă.

Ziua aleasă de bolşevici pentru uciderea martirilor de la Alapaievsk a fost chiar cea a prăznuirii Sfântului Serghie de Radonej, ocrotitorul Rusiei, la douăzeci şi patru de ore după asasinarea Familiei Ţariste în casa Ipatiev din Ekaterinburg.

Pe 17 iulie, prizonierii din şcoala Napolnaia au fost anunţaţi că seara vor fi duşi într-o direcţie necunoscută şi li s-a cerut să-şi lase în şcoală puţinele lucruri personale pe care le mai aveau. În cursul aceleiaşi zile soldaţii din garda de pază au fost înlocuiţi cu alţii, anume instruiţi pentru înfăptuirea crimei.

Noaptea, când se săvârşesc lucrurile fărădelegii, în vreme ce oraşul întreg dormea, soldaţii au intrat în odăile prizonierilor şi le-au ordonat să-i urmeze. Le-au legat mâinile la spate şi le-au acoperit ochii. Ducele Serghei Mihailovici, militar de carieră, a opus rezistenţă, fapt care i-a înfuriat pe

ucigaşi, fiindcă planul trebuia îndeplinit în linişte, precis şi cât mai repede, pentru a nu da nimic de bănuit localnicilor.

Locul ales pentru uciderea prizonierilor erau puţurile unei mine părăsite - Nijnia Selimskaia - care se afla la optsprezece verste de Alapaievsk. Rând pe rând, sub o ploaie de blesteme şi lovituri, prizonierii au fost aruncaţi de vii în mină, la şaisprezece metri adâncime. Ducele Serghei a încercat din nou să opună rezistenţă, dar a fost imediat împuşcat în cap. Criminalii au socotit că aruncându-i acolo, prizonierii vor muri negreşit. Dar precum sfinţii mucenici din primele secole, care erau daţi la fiare şi rămâneau nevătămaţi sau, strujindu-li-se trupul, se păzeau întregi de Hristos, tot aşa şi noii mucenici de la Alapaievsk, cu darul lui Dumnezeu au rămas vii în adâncurile pământului.

Auzind voci venind din mina întunecată şi înţelegând că prizonierii erau încă în viaţă, ucigaşii au aruncat grenade, ca astfel să curme orice suflare. Dar din adâncurile minei tot mai răzbătea un glas. Cineva cânta „Mântuieşte, Doamne, poporul tău...". Era vocea Stareţei Elisabeta. Turbaţi de furie şi neputând să lase lucrul neisprăvit, ucigaşii au adunat crengi de copaci şi dându-le foc, le-au aruncat în mină. În timp ce fumul se ridica în văzduh, încă se mai auzeau cântări de laudă lui Dumnezeu. Astfel se împlineau cu martirii de la Alapaievsk cuvintele cântării: „Cei ce nădăjduiesc în Domnul, pentru vrăjmaşi sunt înfricoşători şi tuturor minunaţi"[49].

Prin rânduiala lui Dumnezeu, un ţăran din împrejurimi, care în noaptea aceea plecase la pădure după lemne, a fost martor la ucidere. El povesteşte că i-a recunoscut îndată pe prizonieri şi că aceştia, asemeni sfinţilor de odinioară, mergeau la moarte ca la un praznic împărătesc, cântând pe cale imne de laudă lui Dumnezeu. Ţăranul a văzut cum

---

[49] Slujba Utreniei, Antifonul 3 al glasului al 6-lea

soldaţii au aruncat-o în mină pe Stareţă, în timp ce ea se ruga zicând: „Doamne, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac!".

Înfricoşat de cele văzute şi temându-se ca ucigaşii să nu îl descopere, ţăranul a stat ascuns în pădure două zile. În tot acest timp a auzit din adâncurile minei ecouri de cântări bisericeşti. Cuvioasa Elisabeta cânta slujba de îngropăciune pentru martirii care îşi dăduseră deja sufletul în mâinile Domnului.

Faptul că Stareţa Elisabeta a mai supravieţuit o vreme în mină este o minune prin care s-a arătat puterea şi slava lui Dumnezeu. Mai târziu, după scoaterea la lumină a trupurilor, s-a constatat că, deşi grav rănită, ea reuşise chiar să improvizeze un pansament pentru mâna sângerândă a prinţului Ioan. Mai mult, lângă corpul neînsufleţit al Cuvioasei Elisabeta au fost găsite două grenade neexplodate, căci Dumnezeu a vrut să păzească întreg sfinţitul ei trup.

Cauza morţii martirilor de la Alapaievsk n-a putut fi stabilită cu exactitate. Cum înainte de a fi aruncaţi în mină au fost împunşi cu baionetele şi loviţi, moartea s-ar fi putut datora loviturilor primite, dar şi rănilor suferite în cădere, arsurilor sau asfixierii.

Cu toată evidenţa faptelor adeverite şi întărite de martori, autorităţile bolşevice au negat multă vreme crimele săvârşite, încercând să se lepede de ele precum Pilat de sângele lui Hristos. Pentru aceasta au recurs la minciună şi înscenare, ca şi în cazul asasinării Familiei Imperiale.

După ce ucigaşii au spart geamurile şcolii şi au improvizat urmele unei ciocniri cu soldaţi ai Armatei Albe, la 21 iulie 1918 ziarul oficial al guvernului anunţa: „Pe data de 18 iulie, Marele Duce Serghei Mihailovici, Ducii Ioan, Constantin şi Igor Constantinovici şi Prinţul Vladimir Palay, închişi la Alapaievsk, au reuşit să evadeze cu ajutorul unor oameni înarmaţi. Câteva persoane au fost omorâte, iar altele rănite".

Numele Marii Ducese Elisabeta nu era menţionat, întrucât bolşevicii se temeau de reacţia guvernului german, care nu s-ar fi lăsat amăgit cu pretextul evadării.

Dar Domnul cel Drept, după cuvântul psalmistului, a răsplătit răsplătirea celor mândri. Doi dintre ucigaşii de la Alapaievsk şi-au pierdut minţile la scurt timp de la săvârşirea fărădelegii, iar Iacob Iurovski, cel care a împuşcat-o pe Ţarina Alexandra, a murit în chinuri cumplite, după ce bolşevicii, drept mulţumire pentru slujirea sa, i-au întemniţat fiica în lagărele sovietice.

De ce au fost ucise atâtea suflete nevinovate la Alapaievsk, de vreme ce nici unul dintre prizonieri nu reprezenta un pericol real pentru regimul bolşevic nou instaurat? Pentru că vrăjmaşii lui Dumnezeu, în dorinţa lor demonică de a se face stăpâni absoluţi, au vrut să nimicească şi ultima rămăşiţă a dinastiei Ţarului - Unsul Domnului şi să-i piardă pomenirea din conştiinţa şi sufletele oamenilor.

Dar Dumnezeu „a defăimat sfaturile căpeteniilor", aşa încât prin moartea lor mucenicească, Ţarul şi întreaga familie a Romanovilor au strălucit mai vârtos pe cerul Rusiei şi al lumii întregi. Ei sunt cinstiţi astăzi ca Noi Mucenici şi proslăviţi de Dumnezeu prin facerea de minuni.

Pictură de pe frontispiciul bisericii
„Acoperământul Maicii Domnului"

1911 - Cuvioasa Elisabeta

Vedere generală a Mănăstirii
„Sfintele Marta și Maria" din Moscova

Părintele Mitrofan Srebianski

În vremea slujirii ca preot
al Mănăstirii
Sfintele Marta și Maria

În exil, în orașul Vladicinia,
după călugărie,
ca arhimandritul Serghie

Interiorul bisericii,
cu policandru și catapeteasmă bizantină

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului"
după ce comuniștii au îndepărtat crucile de pe turle

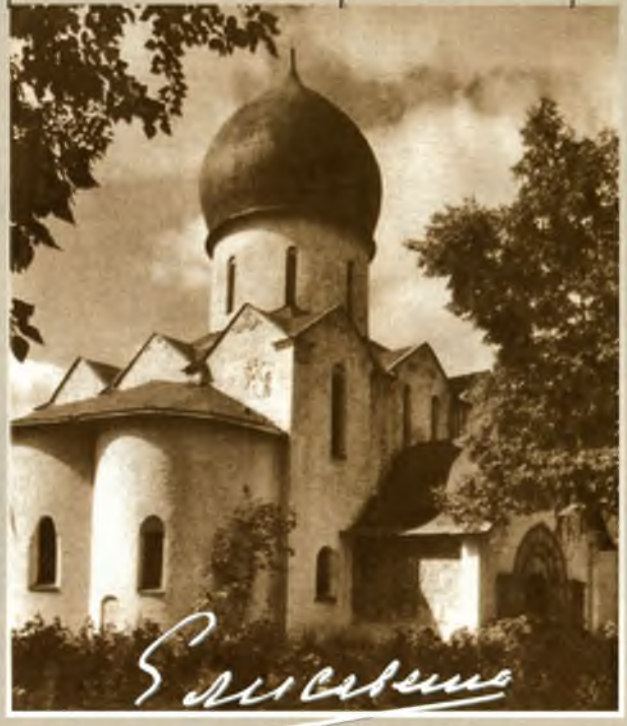

Stareța Elisabeta

Crăciun, 1917, ultima fotografie a Cuvioasei Elisabeta

Ceas de odihnă...
Stareța brodând un motiv bisericesc

„Casa sufletului este răbdarea; hrana sufletului este smerenia..."

Cuvioasa Elisabeta

Stareța Elisabeta

Unul din saloanele spitalului Mănăstirii

În grădina Așezământului 1913

Cuvioasa Elisabeta în mijlocul bolnavilor

Surorile mănăstirii alături de preoții slujitori

Țarul Nicolae al II-lea vizitând mănăstirea Cuvioasei Elisabeta, 1912

Familia Imperială la Mănăstirea „Sfintele Marta și Maria"

1913

In Sankt Petersburgh 1913

Cuvioasa Elisabeta cu Episcopul Tihon Nikanorov

Împreună cu bătrânul Stareț Gavriil
de la Mănăstirea Spaso-Eleazar

Stareții Gherman și Alexi
de la Schitul lui Zosima

Părintele Mitrofan cu un grup de copii
la Mănăstirea „Sfintele Marta și Maria“

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului",
ctitoria Stareței Elisabeta
- Moscova -

Capitolul V

SFINŢII DE LA ALAPAIEVSK ÎMPREUNĂ PĂTIMITORI CU SFÂNTA ELISABETA

Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi,
Dumnezeul lui Israel.
(Ps. 67, 36)

Cu credinţă în Dumnezeu, cu demnitate şi curaj au primit moartea martirică cei şase Romanovi şi maica Varvara Iakovleva, ucişi la Alapaievsk împreună cu Stareţa Elisabeta. Numele lor s-au scris cu sfinţii în Cartea Vieţii, iar sufletele lor se odihnesc la Jertfelnicul Domnului, aşteptând să se plinească numărul celor junghiaţi pentru Numele lui Hristos, împreună cu care să moştenească desfătarea cea veşnică.

Ducele Serghei Mihailovici

Ducele Serghei era fiul cel mai mic al Marelui Duce Mihail - fratele răposatului Ţar Alexandru al II-lea - şi văr primar al Ţarului Nicolae al II-lea Romanov. Născut la 25 septembrie 1869, a primit la botez numele Sfântului Serghie de Radonej, ocrotitorul Rusiei. Educat de mic în duhul dragostei de ţară şi al devotamentului faţă de Împărat, Serghei a îmbrăţişat din tinereţe cariera militară. Pentru înzestrarea şi meritele sale deosebite a fost numit

comandant general al Artileriei ruseşti, pe care s-a străduit să o întărească prin toate mijloacele, fiind conştient de iminenţa izbucnirii unui conflict mondial.

Deşi funcţia şi rangul său erau înalte, Ducele Serghei avea o purtare simplă şi deschisă faţă de toţi, de la ţăranul de rând până la cel mai înalt demnitar. Era milostiv cu cei săraci, ajutându-i în nevoile lor. Întreaga sa purtare vădea un caracter nobil, cu adevărat princiar. Nu s-a căsătorit niciodată, ci toată viaţa şi-a pus-o în slujba Ţarului, căruia i-a fost unul din cei mai devotaţi prieteni. A primit martiriul cu demnitate, alături de secretarul său, Feodor Remez, care, ca o slugă bună şi credincioasă, l-a urmat în exil şi la moarte.

Ducii Ioan, Constantin şi Igor Constantinovici

Aceşti trei martiri ai lui Hristos au odrăslit dintr-o veche şi evlavioasă familie princiară rusească.

Tatăl lor, Ducele Constantin, era vărul Ţarului Nicolae, om de o mare profunzime sufletească, preşedinte al Academiei de Ştiinţe din Mosova, dar şi poet cu o rară sensibilitate. Împreună cu soţia sa, Marea Ducesă Elisabeta Mavrikeevna, femeie de o noblеţe sufletească aparte, au avut nouă copii, pe care i-au educat în duhul credinţei şi al dragostei de patrie şi de Ţar. Şi roadele nu au întârziat să apară: unul din fiii lor, Oleg, a murit pe front, ca erou în primul război mondial, iar alţi trei, Ioan, Constantin şi Igor aveau să devină noi martiri ai pământului rusesc.

Familia Ducelui Constantin a fost foarte apropiată de Marea Ducesă Elisabeta şi de soţul ei, Serghei. De altfel, cele mai multe amănunte din viaţa Marii Ducese se cunosc din jurnalul lui Constantin. El i-a fost alături Elisabetei la toate evenimentele mai importante din viaţă, împărtăşindu-i bucuriile şi durerile. Constantin a fost primul care a venit la Moscova să o ajute după asasinarea lui Serghei şi a rămas şi la înmormântarea acestuia, deşi primejdia unui nou atentat

era mare. La rândul ei, Elisabeta a fost alături de familia Ducelui la moartea lui Oleg, fiul lor cel mai iubit. Cu judecăţile Sale cele nepătrunse minţii omeneşti, Dumnezeu avea să pecetluiască pentru veşnicie legătura dragostei dintre aceste două familii, îngemănând în suferinţă şi mucenicie sufletul Stareţei Elisabeta cu sufletele a trei dintre fiii Marelui Duce: Ioan, Constantin şi Igor.

Cel mai mare dintre ei, *Ducele Ioan Constantinovici*, s-a născut la 23 iunie 1886, primind ca ocrotitor la naştere pe Sfântul Ioan Botezătorul. Copilul s-a dovedit de mic a fi foarte evlavios şi odată cu vârsta i-a sporit înclinaţia spre cele duhovniceşti. Ioan şi-a dorit mult, ca de altfel şi tatăl său, să intre în viaţa monahală, dar în cele din urmă s-a căsătorit cu Prinţesa Elena, fiica regelui Serbiei. A slujit cu devotament ca ofiţer în Armata Imperială, în timpul primului război mondial, fiind foarte iubit de soldaţi, care îl simţeau ca pe un adevărat părinte.

Cu toate că a rămas în mijlocul lumii şi al tulburărilor ei, Ducele Ioan n-a încetat să fie un om al rugăciunii şi un trăitor al poruncilor evanghelice. De aceea sufletul lui s-a legat printr-o frumoasă şi adâncă prietenie de cel al Stareţei Elisabeta, cu care petrecea mult timp în discuţii ziditoare de suflet. Legătura lor duhovnicească s-a întărit şi mai mult în exil. În lunile cât au fost ţinuţi în şcoala din Alapaievsk, seara se adunau toţi în odaia Stareţei Elisabeta, unde ea şi Ducele Ioan rosteau pe rând pravila de rugăciune.

Suferinţa şi perspectiva morţii apropiate nu au slăbit câtuşi de puţin tăria credinţei Ducelui Ioan. Într-o scrisoare trimisă soţiei sale cu puţin timp înainte de a fi ucis, spunea: „Fericit este cel ce se bucură şi îşi poartă crucea sa fără murmur". Bucuros şi fără murmur a mers şi el la moarte, încredinţând purtării de grijă a lui Dumnezeu pe tânăra sa soţie - care îl urmase cu credincioşie în prima parte a exilului - şi pe cei doi copii, Vsevolod, în vârstă de 4 ani, şi

Ecaterina în vârstă de 3 ani. Prinţesa Ecaterina a fost ultima membră a Familiei Imperiale Romanov născută înainte de căderea dinastiei şi recunoscută oficial ca atare. Ea s-a săvârşit din viaţă în anul 2007 la Montevideo, în Uruguai.

Ducele Constantin Constantinovici s-a născut la 20 decembrie 1890, primind ca ocrotitor din botez pe marele Împărat Constantin, apărătorul creştinătăţii. Tăcut din fire şi retras, iubea mai mult liniştea decât societatea zgomotoasă de la Curte. A slujit ca ofiţer în Armata Imperială, în regimentul Izmailovsk, unde în ciuda rangului său princiar, era foarte modest şi aşezat. Egumenul Serafim Kuzneţov, care l-a cunoscut pe front, îşi amintea că Ducele mergea întotdeauna în tranşee alături de soldaţii săi, fapt pentru care era iubit şi respectat de toţi.

Ducele Igor, născut la 29 mai 1894, era cel mai tânăr dintre cei trei fraţi şi al şaselea copil al familiei. Avea o fire blândă şi milostivă. În timpul primului război mondial a luptat ca ofiţer, alături de fratele său mai mare Constantin, în regimentul Izmailovsk, dar din pricina bolii de plămâni a fost trecut în rezervă. Odată, în timpul unei operaţiuni militare, Igor a fost foarte aproape de moarte, afundându-se cu calul într-o mlaştină, fără nădejde de scăpare. Dar Dumnezeu l-a izbăvit în chip minunat, căci îi pregătise alesului Său o moarte cu mult mai cinstită, învrednicindu-l de cununa muceniciei.

Prinţul Vladimir Palay

Prinţul Viadimir, în vârstă de numai douăzeci şi doi de ani, a fost jerfta cea neprihănită adusă Domnului în noaptea martiriului de la Alapaievsk.

Viadimir era fiul Marelui Duce Paul Alexandrovici - fratele lui Serghei - şi nepot al Ţarului defunct Alexandru. După moartea neaşteptată a primei sale soţii, Prinţesa Alexandra a Greciei, Ducele Paul s-a recăsătorit cu o femeie

de mare noblețe sufletească, dar fără rang princiar, Olga Valerianova Palay, cu care a avut un fiu, pe Vladimir. Noua căsătorie nu a fost acceptată la Curte, astfel că multă vreme Vladimir nu a fost recunoscut ca membru oficial al Casei Romanovilor[50].

Datorită acestei situații, Vladimir ar fi putut să-și cruțe tinerețea și viața și să aibă un viitor strălucit, întrucât la arestarea sa, bolșevicii i-au pus în față două alternative: ori să se dezică pentru totdeauna de numele și rangul tatălui său, Marele Duce Paul Alexandrovici Romanov și astfel să-și câștige libertatea, ori, în caz de refuz, să ia calea exilului și a necunoscutului. Alegerea Prințului a fost fără șovăire: s-a declarat cu hotărâre descendent al familiei Romanov și a primit exilul. Numai un suflet curat, demn și curajos putea să meargă la moarte conștient și cu atâta seninătate la doar douăzeci și doi de ani.

Și într-adevăr, așa a fost sufletul Prințului Vladimir. Fire deschisă și sensibilă, încă din adolescență scria poezii de mare profunzime, pe care Marele Duce Constantin, poet deja consacrat la acea vreme, le aprecia în chip deosebit, socotindu-l pe Vladimir un talent autentic. De aceea l-a și sprijinit în publicarea versurilor sale, pe care le-a tipărit în două volume, la vârsta de 19 ani.

Deși foarte tânăr, Vladimir a luat parte la primul război mondial. Mama lui, Prințesa Olga Palay, își amintea în memoriile sale: „Înainte de a pleca pe front, am mers cu Vladimir și cu cele trei fete mai mici la Sfânta Liturghie de la ora șase. Vladimir s-a spovedit și a primit Sfânta Împărtășanie. Biserica era aproape goală. Eram numai noi și două surori medicale. Mare ne-a fost bucuria și uimirea când am recunoscut în cele două surori medicale pe însăși

[50] În 1915, Țarul Nicolae i-a investit și recunoscut pe Vladimir și mama sa cu titulatura de Prințul și Prințesa Palay.

Ţarina Alexandra şi doamna Wirobow. Atunci Împărăteasa i-a dăruit lui Vladimir o iconiţă frumoasă şi o carte de rugăciuni. Vladimir a fost foarte mişcat de gestul ei".

Pe front, tânărul prinţ a luptat cu mult curaj, riscându-şi de multe ori viaţa în misiunile cele mai dificile. În rarele clipe de linişte din tranşee scria versuri, pe care le recita apoi camarazilor de luptă. Pentru meritele sale a fost decorat la întoarcerea din război cu Ordinul Sfânta Ana.

În exilul de la Ekaterinburg şi apoi de la Alapaievsk, Vladimir s-a purtat cu aceeaşi bărbăţie, fără compromisuri, fără păreri de rău pentru destinul său frânt atât de timpuriu. Firea lui deschisă şi sensibilă aducea multă mângâiere celorlalţi prizonieri. Deseori Vladimir le recita versuri compuse de el, înseninând frunţile şi inimile tuturor.

Cu Stareţa Elisabeta avea o legătură sufletească aparte. „Mătuşa Ella" - scria el familiei - „îmi arată multă bunătate şi dragoste". Cuvioasa era pentru el ca o mamă, purtându-i de grijă şi întărindu-l. La începutul exilului, când li se îngăduia să lucreze în grădina de legume, Stareţa îi dădea lecţii de grădinărit: „Maica Elisabeta" - îi scria el mamei - „ştie mai multe despre legume şi grădinărit decât noi toţi".

Sufletul curat al tânărului prinţ, precum şi credinţa sa nestrămutată în Dumnezeu l-au ajutat să străbată până la capăt calea muceniciei. S-a mutat la Domnul împăcat şi senin, cugetând poate la unul din poemele scrise de el nu cu mult timp în urmă:

Dumnezeu este pretutindeni:
Nu numai în bucurie,
Nu numai în floarea cea înmiresmată;
Dumnezeu este în lacrimile noastre de durere,
În suferinţă Domnul Însuşi este.
De aceea trupul trebuie să moară
Şi de aceea Dumnezeu este în tot ce este.

Monahia Varvara Iakovleva

Varvara Iakovieva a fost slujnica de încredere a Marii Ducese Elisabeta pe vremea când aceasta locuia la Palat. După asasinarea Ducelui Serghei şi-a urmat cu devotament stăpâna, devenind una dintre primele surori ale Mănăstirii „Sfintele Marta şi Maria". Blândă, smerită şi cinstită în toate, cu o fire deschisă şi caldă, Varvara era preţuită de toţi cei ce o cunoşteau. A primit tunderea în monahism o dată cu Stareţa Elisabeta, căreia i-a rămas foarte apropiată, slujind-o în nevoile mănăstirii şi însoţind-o adesea în pelerinajele la locurile sfinte ale Rusiei.

Când Cuvioasa Elisabeta a fost arestată şi dusă în exil, maica Varvara a urmat-o fără şovăire. La Alapaievsk, soldaţii Armatei Roşii au despărţit-o de stareţă şi au trimis-o la Ekaterinburg, punând-o în libertate. Maica Varvara a refuzat însă eliberarea. În genunchi şi cu lacrimi în ochi i-a implorat pe soldaţi să o trimită înapoi la Alapaievsk, ca să fie împreună cu Stareţa ei. Cerându-i-se să semneze hotărârea luată, a răspuns ca o adevărată muceniţă a lui Hristos: „Sunt gata să vă dau semnătura mea, nu numai cu cerneală, ci şi cu sânge!". Astfel şi-a pecetluit ea hotărârea nestrămutată de a răbda chinuri, umilinţe şi moarte pentru Hristos alături de Stareţa sa, împreună cu care a şi fost proslăvită în ceata noilor martiri ai pământului rusesc.

*

Între anii 1918-1919, în oraşele din regiunea Urali - Ekaterinburg (Sverdlovsk), Perm (Molotov), Alapaievsk - şi în Petersburg şi Taşkent au fost împuşcaţi nouăsprezece membri ai dinastiei Romanov, dintre care şapte copii. Râuri nesfârşite de sânge au curs în urma lor: milioane de creştini au primit moartea în gulagul comunist, în cursul celei mai cumplite prigoane din istoria omenirii.

Capitolul VI

AFLAREA SFINTELOR MOAŞTE ALE MARTIRILOR DE LA ALAPAIEVSK

Că nu va lăsa Domnul toiagul păcătoşilor
peste soarta drepţilor.
(Ps. 124,3)

Drepţii în veac vor fi vii şi de la Domnul este plata lor şi purtarea de grijă pentru dânşii este de la Cel Preaînalt. Pentru aceea Dumnezeu a purtat grijă şi de sfinţii martiri de la Alapaievsk, risipind sfaturile vrăjmaşilor care voiau să piardă pomenirea lor de pe pământ.

În primele veacuri ale Bisericii, după ce creştinii erau daţi la moarte, credincioşii căutau cu dinadinsul să răscumpere sfintele lor moaşte din mâna ucigaşilor, socotindu-le mai de preţ decât aurul cel mai strălucitor. Iar ucigaşii, dimpotrivă, voiau să le piardă cu orice preţ, fiindcă fiecare minune ce se săvârşea printr-însele era o mărturie vie că Hristos este Dumnezeul cel Adevărat.

Ca şi prigonitorii de atunci, noii prigonitori atei şi urâtori ai adevărului au vrut să dea pierzării moaştele Romanovilor, ştiind că prin mucenicia lor pentru Hristos şi Rusia pravoslavnică întâreau pe credincioşi pe calea mărturisirii, deschizând calea milioanelor de martiri de sub jugul ateu.

Dumnezeu n-a îngăduit însă această nelegiuire. La câteva luni după uciderea Familiei Imperiale şi a celorlalţi membri ai dinastiei Romanov, Armata Albă condusă de Amiralul Kolceak[51] a izbutit să recucerească mai multe teritorii luate în stăpânire de bolşevici, între care şi oraşele din regiunea Urali. Aşa s-au putut scoate la lumină trupurile martirilor de la Alapaievsk. Ele au fost luate din mină, aşezate în sicrie şi aduse în catedrala oraşului. Cel care s-a îngrijit de prohodirea lor după cuviinţă a fost Părintele Serafim Kuzneţov († 1959), prieten apropiat al Cuvioasei Elisabeta încă de pe vremea când aceasta se afla la Curte. După izbucnirea Revoluţiei, Părintele o sfătuise în repetate rânduri pe Stareţă să se pună la adăpost de furia prigonitorilor, dar de fiecare dată primise drept răspuns doar un refuz categoric şi rugămintea stăruitoare de a fi îngropată creştineşte în caz că va fi ucisă. Acum Părintele Serafim îndeplinea ultima dorinţă a Marii Ducese.

Martirii de la Alapaievsk au fost prohodiţi după rânduială, la 18 octombrie 1918, de un sobor de treisprezece preoţi şi de o mare mulţime de credincioşi. Sicriele au fost aşezate apoi în cripta catedralei. Nimeni nu se gândea atunci că, dând celor adormiţi sărutarea de pe urmă, cinsteau de fapt moaştele unor noi mucenici şi mari făcători de minuni.

Peregrinări

În anul 1919 a avut loc o nouă ofensivă a Armatei Roşii în zonă. Pentru a nu fi profanate de bolşevici, trupurile martirilor au fost mutate la Irkuţk, iar apoi, din cauza atacurilor repetate ale revoluţionarilor, au fost duse în Cita,

---

[51] În ianuarie 1920 Amiralul Kolceak, comandantul suprem al Rezistenţei Naţionale Antibolşevice din Rusia, a fost vândut prin trădare bolşevicilor de către generalul francez Janin, comandantul Trupelor Aliate din Siberia şi a fost asasinat o lună mai târziu.

la Mănăstirea Acoperământul Maicii Domnului. Acolo surorile mănăstirii au înveşmântat trupurile celor două maici adormite - Elisabeta şi Varvara - în straie monahale, după rânduiala călugărească. Apoi sicriele martirilor au fost ascunse sub podeaua unei chilii, în care a rămas să locuiască Părintele Serafim Kuzneţov. Timp de şase luni, cât sicriele s-au aflat acolo, în încăpere se simţea permanent un iz de bună mireasmă.

În 1920 trupurile mărturisitorilor lui Hristos au luat din nou calea pribegiei. De această dată părăseau patria iubită, aflată în stăpânirea celor fără de Dumnezeu şi se îndreptau spre China. Ura bolşevicilor a mers până într-acolo încât la sosirea sicrielor la graniţa ruso-chineză, s-au năpustit asupra trenului care transporta sfintele moaşte, încercând să le profaneze. Au cutezat chiar să arunce pe calea ferată trupul Prinţului Ioan Constantinovici şi numai intervenţia soldaţilor chinezi i-a oprit să săvârşească până la capăt nelegiuirea.

În timpul mutării moaştelor din Rusia la Beijing, Dumnezeu a arătat un semn minunat. Părintele Serafim Kuzneţov, care a însoţit permanent sicriele, povesteşte cum în tot timpul călătoriei spre China, din sicriul Maicii Elisabeta izvora un mir frumos mirositor, pe care l-a strâns cu evlavie într-o sticluţă, păstrându-l ca pe un odor de mult preţ. Când delegaţia a ajuns la destinaţie şi sicriele au fost deschise, trupul Stareţei Elisabeta s-a aflat întreg şi nestricat, iar locul s-a umplut de bună mireasmă. Această minune o adevereşte în amintirile sale şi un oficial rus, Ducele Nicolae Kudaşev, ultimul reprezentant diplomatic al Ţarului Nicolae Romanov în China, care la sosirea sicrielor la Beijing a fost însărcinat cu identificarea trupurilor neînsufleţite.

După confirmarea oficială a primirii şi îndeplinirea formalităţilor de rigoare, sicriele au fost depuse în cimitirul Misiunii Ruse. La scurt timp, în urma intervenţiilor făcute pe cale diplomatică de Marchiza Victoria de Milford-Haven,

sora cea mai apropiată a Marii Ducese Elisabeta, trupurile neînsufleţite ale maicilor Elisabeta şi Varvara au fost transportate în Israel[52].

În timpul aşa-zisei „revoluţii culturale" chineze din 1966 cimitirul Misiunii Ruse din Beijing, unde au fost îngropaţi noii martiri de la Alapaievsk, a fost devastat, iar în 1987 a fost desfiinţat cu totul. Biserica a fost demolată şi pe locul cimitirului s-a amenajat un teren de golf.

În anii din urmă, prin stăruinţa şi evlavia unor credincioşi ruşi, s-a început efectuarea unor săpături arheologice pe locul fostului cimitir. În urma lucrărilor s-a găsit o tablă de bronz de la sicriul Ducelui Serghei Mihailovici şi mai multe oseminte, care însă au fost acoperite la loc. Totuşi, aflarea lor a fost o încredinţare a faptului că Dumnezeu poartă grijă de aleşii Săi şi că la vremea cuvenită, dacă va fi voia Sa, îi va proslăvi şi în trupurile lor.

Moaştele Sfintelor Elisabeta şi Varvara

Cu cinstitele moaşte ale Sfintelor Elisabeta şi Varvara Dumnezeu a avut altă rânduială. Mutarea lor din China în Israel nu a fost întâmplătoare. Dumnezeu, care împlineşte cererile celor cuvioşi ai Săi, a plinit şi dorinţa fierbinte a Marii Ducese, exprimată în 1888, când împreună cu soţul ei a luat parte la sfinţirea catedralei ruse a Sfintei Maria Magdalena din Ierusalim: aceea ca după moarte trupul ei să odihnească în această biserică-monument de pe Muntele Măslinilor.

Astfel, la 15 ianuarie 1920 cinstitele moaşte ale celor două noi mărturisitoare au fost primite cu dragoste în Ierusalim de Patriarhul însuşi împreună cu mulţime de

---

[52] Sicriele au fost însoţite în Israel de Părintele Serafim Kuzneţov, care cu binecuvântarea Patriarhului Ierusalimului şi-a ridicat o colibă pe Muntele Măslinilor, unde s-a nevoit până la vârsta de 85 de ani, când a adormit în Domnul.

credincioşi şi au fost aşezate în cripta bisericii Sfânta Maria Magdalena. Acolo au rămas până la 18/31 octombrie 1981, când Biserica Rusă din exil a trecut oficial în rândul sfinţilor pe Cuvioasele Muceniţe Elisabeta şi Varvara alături de toţi Noii Martiri ai pământului rusesc. Atunci moaştele sfintelor au fost mutate în biserică, de o parte şi de alta a catapetesmei. Patriarhul Diodor, prezent la canonizare, spunea: „Negreşit Sfintele Muceniţe se vor ruga Domnului pentru noi; şi pentru rugăciunile lor, Domnul va ocroti Biserica Ierusalimului şi Biserica Rusă".

În 1992, Cuvioasele Muceniţe Elisabeta şi Varvara au fost canonizate şi de Biserica Ortodoxă din Rusia, împreună cu toţi Noii Martiri din timpul prigoanei ateiste.

Sfintele lor moaşte se află până astăzi în biserica Sfânta Maria Magdalena din Ierusalim şi sunt cinstite cu evlavie de toţi credincioşii care merg să se închine la Locurile Sfinte. Ele sunt izvor de mângâiere şi binecuvântare pentru toţi cei ce aleargă cu credinţă la mijlocirea Cuvioaselor. Lângă sicriul moaştelor lor domneşte bucuria şi pacea lui Hristos.

Iar Sfânta Elisabeta cea mult-milostivă dăruieşte ajutor îmbelşugat văduvelor, săracilor, celor rătăciţi de la dreapta-credinţă şi tuturor celor ce îngenunchează cu evlavie la racla cinstitelor ei moaşte.

Drepţii în veac vor fi vii...

Fericiţi cei pe care i-a ales şi i-a primit Domnul, căci pomenirea lor va rămâne în neam şi în neam!

Spre veşnica pomenire a martirilor de la Alapaievsk, pe locul muceniciei lor s-a ridicat o biserică, unde se aduce jertfa nesângeroasă pentru mântuirea lumii. O altă biserică monumentală s-a înălţat pe locul casei Ipatiev, în care a fost asasinată Familia Imperială, iar la mina Ganina Yama, unde au fost aruncate trupurile mucenicilor ţarişti, s-a ridicat o mănăstire. Toate acestea au devenit locuri de pelerinaj

pentru credincioşi, mai ales în timpul aşa-numitelor „Zile Imperiale" (Ţarkie Dni) din luna iulie a fiecărui an, când întreaga Rusie prăznuieşte cu evlavie cinstirea Sfântului Împărat Nicolae Romanov şi a tuturor martirilor din Familia Imperială.

Se împlineşte astfel profeţia Sfântului Ierarh Ioan Maximovici, care vorbind despre vremea când mucenicii imperiali vor fi pictaţi în icoane, scria: „Atunci Ţarul mucenic şi cei pătimitori împreună cu el vor deveni noii apărători cereşti ai Sfintei Rusii. Sângele vărsat nevinovat va face Rusia să renască şi o va acoperi cu o nouă slavă!"[53].

[53] *Sfântul Ioan Maximovici. Predici şi îndrumări duhovniceşti*, Ed. Sofia, Bucureşti 2006, pag. 125

Epilog

Minunat este Dumnezeu întru Sfinţii Lui cei odrăsliţi în vremurile din urmă!

Dăm slavă Numelui Său pentru mulţimea căilor de mântuire lăsate nouă ca pildă de urmat! Dăm slavă Numelui Său că şi în cele mai cumplite prigoane este cu noi, lucrător şi mângâietor mai ales prin Duhul Sfânt cel vărsat în vasele Sale alese, Sfinţii care au bineplăcut Lui!

Şi dacă pe pământ ei s-au plecat cu milostivire spre neputinţele şi durerile omeneşti, rugându-se cu lacrimi pentru alinarea lor, cu cât mai mult acum, sălăşluindu-se în slava şi bucuria Celui dorit, vor mijloci pentru noi, cei aflaţi în aceste vremuri de tulburare şi apostazie!

Să nu plângem deci un sfârşit plin de suferinţă, ci să privim cum mormântul Sfinţilor se face asemeni Sfântului Mormânt al Mântuitorului, izvor de nădejde şi lumină. Dacă viaţa le-a fost plină de suferinţă, nădejdea lor e plină de nemurire; căci Dumnezeu i-a ispitit pe dânşii şi i-a aflat Luişi vrednici. Ca pe aur în topitoare i-a lămurit şi ca pe o jertfă de ardere de tot i-a primit. Judeca-vor neamuri şi vor stăpâni popoare şi va împărăţi peste dânşii Domnul în veci.

*

Fie ca Sfânta Elisabeta, cea care a aflat Mărgăritarul Cel de mult preţ, pentru Care a lepădat toate vremelniciile acestei lumi împreună cu toate patimile şi poftele, să ne arate şi nouă calea spre buna mărturisire a lui Hristos, întru care să avem şi noi nădejdea mântuirii. Amin.

Sfinții Mucenici

Noii Mucenici de la Alapaievsk,
împreună pătimitori
cu Sfânta Elisabeta

Monahia Varvara
Yakovleva

Marele Duce
Serghei Mihailovici

Ducele Igor
Constantinovici

Prințul
Vladimir Palay

Ducele
Constantin
Constantinovici

Ducele Ioan
Constantinovici
împreună cu
soția sa, Elena

Școala Napolnaya din Alapaievsk

Intrarea în Mina Selimskaya din Alapaievsk

Pelerini la locul minei din Alapaievsk

Capela Sfintei Elisabeta ridicată la Alapaievsk

Capela Sfintei Elisabeta

Biserică construită în cinstea Martirilor de la Alapaievsk

Smirenie

Ctitoria Stareței Elisabeta,
Mănăstirea „Sfintele Mironosițe Marta și Maria"
-Moscova, astăzi-

Patriarhul Kiril la
Mănăstirea „Sfintele Marta și Maria"
-Moscova 2009-

Procesiune arhierească cu moaștele
Sfintelor Elisabeta și Varvara la
M-rea „Sfintele Marta și Maria"
-Moscova-

Smirenie

Închinători la
M-rea „Sfintele Mironosite Marta și Maria"
-Moscova-

O parte din Moastele Sfintelor Elisabeta și Varvara de la M-rea „Sfintele Marta și Maria"

-Moscova-

M-rea Sf. Maria Magdalena
din Ierusalim,
cu odoarele ei de mult preț,
Moaștele Sfintelor
Elisabeta și Varvara

Părintele Serafim Kuznetov
care a însoțit moaștele Sfintelor
de la Alapaievsk la Ierusalim

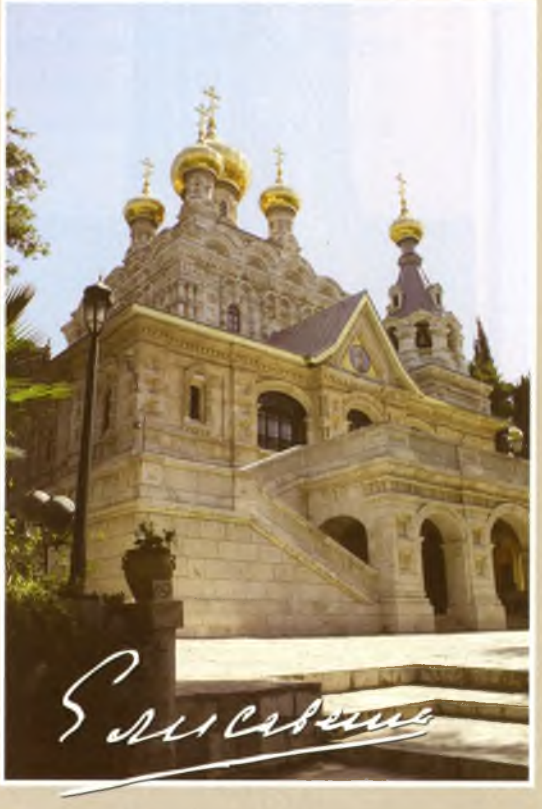

M-rea „Sf. Maria Magdalena"
Ierusalim

Icoana Cuvioaselor Mucenite Elisabeta și Varvara

Acatistul
Sfintei Cuvioase Muceniţe Elisabeta
(25 ianuarie şi 18 iulie)

Condac 1

Veniţi toţi credincioşii să aducem smerite laude şi cântări duhovniceşti preacuvioasei maicii noastre Elisabeta, care pentru Împărăţia Cerurilor a lepădat bogăţia şi slava celor trecătoare şi cu virtutea milosteniei s-a împodobit, iar prin moartea ei cea mucenicească, de cununa măririi în ceruri s-a învrednicit. Pentru aceasta şi noi cu mulţumire şi cu evlavie să o lăudăm zicând: Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Icos 1

Din pruncie ai avut sădită în inima ta virtutea smereniei şi a dragostei pentru cei aflaţi în nevoi, iar sporind cu vârsta şi cu priceperea, ai vieţuit în cumpătare şi în întreaga înţelepciune, că nici frumuseţea ta cea aleasă, nici bogăţia, nici slava acestei lumi nu ţi-au plecat sufletul spre păcat, ci în toate cu bună cucernicie ai petrecut, pentru care şi noi te lăudăm aşa:

Bucură-te, mlădiţă din vie domnească;

Bucură-te, că ai odrăslit din seminţie împărătească;

Bucură-te, că din pruncie în smerenie ai vieţuit;

Bucură-te, că părinţii tăi dragostea pentru aproapele în inimă ţi-au sădit;

Bucură-te, că o dată cu vârsta, ai sporit în înţelepciune;

Bucură-te, că nu te-ai trufit cu bogăţia şi bunul tău nume;

Bucură-te, că frumuseţea ta pe toţi i-a uimit;

Bucură-te, că şi cu frumuseţea cea dinlăuntru te-ai împodobit;

Bucură-te, chip de blândeţe şi de cuviinţă în toate;

Bucură-te, şi ne învaţă a te cinsti după dreptate;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 2

Văzându-ţi osârdia spre toată fapta bună, Dumnezeu a socotit să altoiască mlădiţa sufletului tău în via cea roditoare a dreptei-credinţe. Pentru aceea, lăsându-ţi patria şi părinţii, ţi-ai urmat soţul în pământul binecuvântat al Rusiei ortodoxe, de a cărui sfinţenie împărtăşindu-te, ai cântat cu mulţumire lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 2

Nici palatele împărăteşti, nici strălucirea veşmintelor, nici slava de la oameni nu au clintit sufletul tău cel zidit pe piatra virtuţilor, ci mai cu osârdie ai înmulţit talantul milosteniei, făcând bine celor lipsiţi, flămânzi şi săraci, care te cinsteau ca pe o stăpână şi ocrotitoare a lor, împreună cu care te lăudăm aşa:

Bucură-te, că din Apusul cel rătăcit în credinţă, la lumina Răsăritului ortodox ai venit;

Bucură-te, că prin iconomia lui Dumnezeu, cu un prinţ rus bine-credincios te-ai însoţit;

Bucură-te, că descoperind frumuseţea Ortodoxiei, ochii sufletului ţi s-au deschis;

Bucură-te, că harul Duhului Sfânt de inima ta s-a atins;

Bucură-te, că primind Sfântul Botez, în Hristos te-ai îmbrăcat;

Bucură-te, că talantul cel dat ţie mai cu osârdie l-ai lucrat;

Bucură-te, că sămânţa dreptei-credinţe în pământul inimii tale a rodit;

Bucură-te, că prin faptele tale bune ai adus rod însutit;

Bucură-te, că ai înmulţit milostenia pentru cei necăjiţi;

Bucură-te, că ai purtat grijă de cei bolnavi şi lipsiţi;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 3

Următoare a smereniei lui Hristos te-ai arătat cu fapta, Cuvioasă Elisabeta, că fiind ucis soţul tău de cei fără de lege, te-ai plecat voii dumnezeieşti fără împotrivire, întărindu-ţi inima pe piatra credinţei şi a răbdării şi cu mulţumire cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 3

„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri!", a zis Domnul. Iar tu, Cuvioasă, urmând poruncii Sale, ai cercetat în temniţă pe ucigaşul soţului tău şi cu blândeţe l-ai îndemnat la pocăinţă, ca să-i câştigi sufletul pentru Împărăţia lui Dumnezeu; de care lucru minunându-ne, cu evlavie te lăudăm aşa:

Bucură-te, Cuvioasă, că la apa durerii Dumnezeu te-a cercat;

Bucură-te, că voii Lui celei atotputernice cu smerenie te-ai plecat;

Bucură-te, că moartea soţului tău ca din mâna lui Dumnezeu ai primit;

Bucură-te, că suferinţa şi întristarea cea multă de Hristos nu te-au despărţit;

Bucură-te, că pe ucigaşul cel năimit ai voit să-l aduci la pocăinţă;

Bucură-te, că învăţându-l cu blândeţe, l-ai povăţuit pe el la credinţă;

Bucură-te, porumbiţă fără de răutate, care pe vrăjmaşii tăi ai iubit;

Bucură-te, a Domnului următoare, care porunca dragostei ai plinit;

Bucură-te, caldă rugătoare pentru cei întemniţaţi şi asupriţi;

Bucură-te, grabnică ajutătoare care împaci pe cei învrăjbiţi;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 4

Văzând zădărnicia celor trecătoare, ai lăsat palatele împărăteşti şi slava de la oameni ca să-ţi agoniseşti locaş nepieritor în ceruri şi împărţindu-ţi averile, ai lepădat toate desfătările lumii acesteia, urmând lui Hristos, Cel ce a sărăcit de bună voie pentru noi, Căruia neîncetat Îi cântai: Aliluia!

Icos 4

Bun şi frumos lucru este să locuiască fraţii împreună, că unde este unire, acolo a poruncit Domnul binecuvântarea şi viaţa până în veac. Acestea ştiind, Cuvioasă Elisabeta şi umplându-te de râvnă fierbinte, ai ridicat locaş sfânt de rugăciune şi de milostenie către cei sărmani, pentru care toţi cu credinţă te lăudăm aşa:

Bucură-te, că sufletul tău nu a aflat odihnă în palatele împărăteşti;

Bucură-te, că pentru dragostea Împăratului ceresc, împreună cu săracii ai voit să locuieşti;

Bucură-te, că lepădând slava şi bunul neam, viaţa ţi-ai închinat lui Hristos;

Bucură-te, că averea pământească o ai socotit de prisos;

Bucură-te, că mănăstire mare, spre slava lui Dumnezeu ai întemeiat;

Bucură-te, că într-însa multe suflete odihnă au aflat;

Bucură-te, că milostenia mult ai iubit;

Bucură-te, că dăruind, însutit ai dobândit;

Bucură-te, că viaţa ţi-a fost ardere de tot pentru a aproapelui mântuire;

Bucură-te, că şi pe noi ne ocroteşti cu a ta milostivire;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 5

Arzând cu duhul de dragostea lui Hristos, ai primit marele şi îngerescul chip al călugăriei şi îmbrăcându-te în haina mântuirii şi în platoşa dreptăţii, şi încingând mijlocul tău cu puterea adevărului, ai stat cu tărie împotriva vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi, cântând lui Dumnezeu cu bucurie: Aliluia!

Icos 5

Intrând pe calea cea strâmtă a vieţuirii monahiceşti, ai înmulţit ostenelile şi nevoinţele tale şi cu smerenie ai purtat grijă de sufletele încredinţate ţie spre povăţuire, după cuvântul Mântuitorului care zice: „Cel ce voieşte să fie mai mare între voi, să fie slujitorul tuturor". Iar noi, minunându-ne de o lepădare de sine ca aceasta, cu evlavie te lăudăm zicând:

Bucură-te, că primind îngerescul chip, mireasă a lui Hristos te-ai făcut;

Bucură-te, că prin înfrânare şi curăţie, viaţă îngerească ai petrecut;

Bucură-te, că trupul tău cel trudit pe o scândură îngustă îl odihneai;

Bucură-te, că nedând somn ochilor tăi, cu asprime în toată vremea te nevoiai;

Bucură-te, în privegheri şi rugăciuni pururea stăruitoare;

Bucură-te, a obştii tale preaînţeleaptă povăţuitoare;

Bucură-te, a virtuţilor evangheliceşti grădină;

Bucură-te, icoană de dragoste creştină;

Bucură-te, chip al lepădării de sine;
Bucură-te, bucuria celor ce te urmează pe tine;
Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 6

Iubind pe Dumnezeu din toată inima şi pe aproapele tău ca pe tine însăţi, ai plinit cele dintâi porunci ale Legii lui Hristos, arătând prin pilda vieţii tale că nevoinţa monahicească şi grija de cei lipsiţi sunt împreună lucrătoare la mântuirea sufletului. Pentru aceea te-ai făcut tuturor toate şi cu osârdie ai cântat lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 6

Luând ca ocrotitoare ale mănăstirii tale pe Sfintele Marta şi Maria, surorile lui Lazăr, care au primit cu dragoste în casa lor pe Mântuitorul, te-ai făcut vrednică următoare a lor, slujind cu osârdie celor lipsiţi, bolnavi şi necăjiţi, alinându-le durerile trupeşti şi sufleteşti şi mângâindu-i în nevoi, pentru care şi noi te lăudăm aşa:
Bucură-te, a poruncilor lui Hristos vrednică împlinitoare;
Bucură-te, a celor în nevoi grabnică ajutătoare;
Bucură-te, că pe cei bolnavi şi suferinzi i-ai primit;
Bucură-te, că tu însăţi cu dragoste i-ai îngrijit;
Bucură-te, a copiilor orfani ocrotitoare;
Bucură-te, a maicilor îndurerate alinare;
Bucură-te, a celor fără de casă adăpostire;
Bucură-te, a celor deznădăjduiţi întărire;
Bucură-te, blândă răbdătoare a neputinţelor omeneşti;
Bucură-te, următoare a dragostei dumnezeieşti;
Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 7

Socotind Dumnezeu să lămurească în focul prigoanei poporul rus cel bine-credincios, a îngăduit asupra lui stăpânirea celor fără de lege. Pentru aceasta, ziua şi noaptea cu lacrimi te-ai rugat, stăruind în post şi priveghere, ca să se izbăvească ţara de urgia cea cumplită. Şi încredinţând toate voii lui Dumnezeu, I-ai cântat cu umilinţă: Aliluia!

Icos 7

Nu s-au sfiit potrivnicii credinţei să se ridice asupra Unsului lui Dumnezeu, Ţarul Rusiei, pe care cu defăimare şi cu batjocură l-au prigonit. Iar tu, înţelegând încercările şi suferinţele ce vor veni asupra ta, n-ai plecat urechea la graiurile celor ce te sfătuiau să fugi din calea prigonitorilor, ci cu bărbăţie ai ales pătimirea pentru Hristos, de care lucru minunându-ne, te lăudăm aşa:

Bucură-te, mlădiţă în pământul rusesc răsădită;

Bucură-te, a noii tale ţări fiică preaiubită;

Bucură-te, că pentru Rusia lacrimi cu amar ai vărsat;

Bucură-te, că în post şi priveghere stăruind, te-ai rugat;

Bucură-te, că te-ai mâhnit de a poporului rătăcire;

Bucură-te, că nu te-ai spăimântat de a vrăjmaşilor îngrozire;

Bucură-te, că din pământul rusesc n-ai voit a ieşi;

Bucură-te, că ai ales pentru Hristos a pătimi;

Bucură-te, că pe calea Crucii cu bărbăţie ai pornit;

Bucură-te, că nimic din hotărârea ta nu te-a clintit;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 8

Mulţime de necredincioşi au năvălit asupra mănăstirii tale cu arme şi cu vuiet mare, socotind să o pustiască. Dar

minunându-se de buna rânduială şi de multa milostenie ce se făcea într-însa, au plecat ruşinaţi. Iar tu, Cuvioasă, mâhnindu-te că n-ai fost aflată încă vrednică de cununa muceniciei, ai cântat lui Dumnezeu cu umilinţă: Aliluia!

Icos 8

N-a întârziat multă vreme ceasul pătimirii tale, că la prealuminatul praznic al Învierii Domnului ai fost luată din mijlocul obştii şi fiind pusă sub strajă tare, ai fost trimisă în surghiun împreună cu credincioasa ta slujitoare, Maica Varvara; iar surorile plângeau nemângâiate de plecarea ta, pentru care şi noi cu umilinţă îţi cântăm aşa:

Bucură-te, că de prigonitorii lui Dumnezeu nu te-ai spăimântat;

Bucură-te, că pe aceştia cu îndrăzneală i-ai înfruntat;

Bucură-te, că ceasul pătimirii l-ai aşteptat cu dorire;

Bucură-te, duh bărbătesc în femeiască fire;

Bucură-te, căci cu necinste în surghiun ai fost dusă;

Bucură-te, că sub strajă tare fără de milă ai fost pusă;

Bucură-te, cu credincioasa Varvara, ucenica ta;

Bucură-te, că împreună cu tine a ales ea a pleca;

Bucură-te, că pe cale, lui Dumnezeu i-aţi mulţumit;

Bucură-te, că a pătimi pentru El v-a învrednicit;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă mucenită a lui Hristos!

Condac 9

Tainică şi neînţeleasă minţii omeneşti este rânduiala lui Dumnezeu, că de sânge împărătesc a fost trebuinţă pentru curăţirea păcatelor poporului! Pentru aceasta, Cuvioasă Elisabeta, ai fost dusă ia Alapaievsk împreună cu Ducele Serghei şi Prinţii Ioan, Igor, Constantin şi Vladimir cel tânăr, cu care gătindu-te de mucenicie, ai cântat lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 9

Înfricoşătoare a fost noaptea muceniciei voastre, că legaţi la ochi şi loviţi fără milă, aţi fost aruncaţi într-o mină adâncă. Şi voind vrăjmaşii să vă piardă cu totul, au socotit să mistuie trupurile voastre prin foc. Însă precum pe Daniil în groapa leilor şi pe cei trei tineri în cuptor, puterea lui Dumnezeu v-a păzit nevătămaţi, pentru care şi noi, Sfântă Elisabeta, te lăudăm aşa:

Bucură-te, că viaţa pentru Hristos ţi-ai pus;

Bucură-te, căci ca o jertfă de ardere de tot te-ai adus;

Bucură-te, împreună cu Varvara, credincioasa ta ucenită;

Bucură-te, împreună cu Serghei, care a stat tare în credinţă;

Bucură-te, cu Ioan, Igor şi Constantin, cei asemenea celor trei tineri din cuptor;

Bucură-te, cu Prinţul Vladimir cel tânăr, viteazul pătimitor;

Bucură-te, cu sfântul Ţar Nicolae şi familia sa;

Bucură-te, cu Sfânta Împărătească Alexandra, sora ta;

Bucură-te, că împreună întregiţi ceata noilor mucenici;

Bucură-te, că toţi în cămara Mirelui acum vă sălăşluiţi;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 10

Minunată auzire s-a făcut unui ţăran venit noaptea la pădure, că din adâncurile minei glasul tău răzbătea, cântând cântări de îngropăciune pentru sufletele celor adormiţi şi zicând: "Fă bine-primită, Doamne, jertfa noastră, ce o aducem Ţie întru miros de bună mireasmă duhovnicească şi miluieşte-i cu mila Ta pe toţi cei ce-Ţi cântă cu credinţă: Aliluia!".

Icos 10

Minunată s-a arătat în tine puterea lui Dumnezeu, care pe cele neputincioase şi slabe le face tari, că păzindu-te vie în adâncul minei, te-a întărit să îngrijeşti rănile mucenicilor Lui şi să îi prohodeşti după rânduială, iar mai pe urmă sufletul tău curat în Împărăţia Sa l-a luat, ca să-ţi răsplătească însutit ostenelile tale, pentru care şi noi îţi cântăm cu evlavie aşa:

Bucură-te, Sfântă Elisabeta, muceniţă preaslăvită;

Bucură-te, apărătoare a noastră preafericită;

Bucură-te, că frumuseţea chipului cu vitejia duhului ai unit;

Bucură-te, că adâncurile pământului cu pătimirea ta le-ai sfinţit;

Bucură-te, că de acolo laudă lui Dumnezeu ai cântat;

Bucură-te, că rănile mucenicilor iui Hristos ai legat;

Bucură-te, că săvârşind alergarea, la cele cereşti te-ai suit;

Bucură-te, că îngerii sufletul tău l-au primit;

Bucură-te, că pentru pământul rusesc eşti ca un soare;

Bucură-te, Cuvioasă, de multe minuni izvorâtoare;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 11

Fără de cruci şi morminte au voit să vă lase potrivnicii credinţei pe voi, noilor mucenici, cei şapte la număr, dar n-a îngăduit Domnul ca mult pătimitoarele voastre trupuri să fie batjocorite, ci prin iconomia Lui cea înţeleaptă au fost duse în pământul Chinei până la vremea rânduită. Iar noi, bucurându-ne de o purtare de grijă ca aceasta, dăm slavă lui Dumnezeu, Celui ce se odihneşte întru sfinţii Săi, cântându-l: Aliluia!

Icos 11

Minunat semn s-a arătat întru tine, Cuvioasă Elisabeta, că de la racla moaştelor tale a curs mir bine mirositor şi trupul tău s-a aflat întreg şi nestricat. Iar Dumnezeu, care împlineşte cererile celor ce-L iubesc pe El, a rânduit ca sfintele tale moaşte şi ale credincioasei tale ucenice Varvara să odihnească, după dorinţa ta, în biserica Sfintei Maria Magdalena din Ierusalim, pentru care şi noi după vrednicie te lăudăm aşa:

Bucură-te, că cetatea Ierusalimului cu mare cinste a primit moaştele tale;

Bucură-te, că te-ai adăugat ca un odor de preţ la comorile sale;

Bucură-te, că şi cuvioasa Varvara lângă tine odihneşte;

Bucură-te, că şi pe ea tot poporul cu evlavie o cinsteşte;

Bucură-te, că Dumnezeu rugăciunea ta cea fierbinte a ascultat;

Bucură-te, că în biserica pe care tu însăţi ai împodobit-o te-a aşezat;

Bucură-te, că celor ce aleargă la sfintele tale moaşte eşti grabnică ajutătoare;

Bucură-te, dătătoare de pace şi din primejdii izbăvitoare;

Bucură-te, ceea ce alini inimile mâhnite şi împovărate;

Bucură-te, ceea ce ne mijloceşti la Dumnezeu iertare de păcate;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 12

Cetele mucenicilor s-au bucurat primindu-te pe tine, Cuvioasă Elisabeta, împreună cu noii mărturisitori ai lui Hristos de la Alapaievsk; că în vremuri de aspră prigoană sufletul v-aţi pus pentru dreapta credinţă, defăimând toate bogăţiile şi slava pământească. Pentru aceea şi în palatele

Împăratului Ceresc acum sălăşluindu-vă, nu încetaţi a vă ruga pentru noi, cei ce cu evlavie vă cinstim şi-I cântăm lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 12

Harul cel dumnezeiesc cere-I pentru noi de la Hristos, Muceniţă Elisabeta, ca urmând vieţii tale prea minunate, să slujim cu osârdie celor aflaţi în nevoi şi sufletul nostru să-l punem pentru aproapele, iar în vremea mărturisirii să stăm tari în credinţă, având ca ajutor rugăciunile tale, noi cei ce cu dragoste îţi cântăm aşa:

Bucură-te, bună chivernisitoare, că împărţindu-ţi averile, comoară în cer ai adunat;

Bucură-te, preaînţeleaptă, că lepădând slava lumii, calea monahicească ai urmat;

Bucură-te, că prin milostenie porunca dragostei de aproapele ai plinit;

Bucură-te, că pildă de bunătate şi de răbdare ne-ai dăruit;

Bucură-te, că împreună cu mucenicii de la Alapaievsk, jertfă pentru Hristos te-ai adus;

Bucură-te, fericită moştenitoare a bunătăţilor celor de Sus;

Bucură-te, că pentru cei ce te cheamă în ajutor pururea mijloceşti;

Bucură-te, nouă muceniţă care pe noi, cei vechi de patimi, cu Harul Sfântului Duh ne înoieşti;

Bucură-te, maică preacuvioasă, care ai aflat pe Mirele tău Cel dorit;

Bucură-te, crin minunat, în văile raiului înflorit;

Bucură-te, Sfântă Preacuvioasă Elisabeta, nouă muceniţă a lui Hristos!

Condac 13

O, Sfântă Preacuvioasă Maică Elisabeta, slăvită Muceniţă a lui Hristos, primeşte de la noi, păcătoşii şi nevrednicii, aceste smerite cântări de laudă şi de mulţumire şi ne izbăveşte, cu rugăciunile tale, de toată amăgirea celui viclean, ca stând tari în credinţă, să mărturisim cu îndrăzneală pe Hristos până în sfârşit, şi împreună cu tine în Împărăţia Cerească să ne învrednicim a-I cânta: Aliluia!

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

Capitolul I : Din Apus spre Răsărit 7

Capitolul II : Ca aurul în topitoare 17

Capitolul III : Chemarea lui Hristos 31

Capitolul IV : Revoluţie sau uneltire 55

Capitolul V : Sfinţii de la Alapaievsk împreună pătimitori cu Sfânta Elisabeta 81

Capitolul VI : Aflarea Sfintelor Moaşte ale Martirilor de la Alapaievsk 89

Acatistul Sfintei Cuvioase Muceniţe Elisabeta 97

Distribuţie:

Editura Bonifaciu

Tel.: 0755276934

Imprimat la Gutenberg

Tel. 021.345.09.26

Condacul 1

Veniţi toţi credincioşii
să aducem smerite laude
şi cântări duhovniceşti
preacuvioasei
maicii noastre Elisabeta,
care pentru Împărăţia Cerurilor
a lepădat bogăţia şi slava
celor trecătoare şi cu virtutea
milosteniei s-a împodobit,
iar prin moartea ei
cea mucenicească,
de cununa măririi în ceruri
s-a învrednicit.
Pentru aceasta şi noi
cu mulţumire şi cu evlavie
să o lăudăm zicând: Bucură-te,
Sfântă Preacuvioasă Elisabeta,
nouă muceniţă a lui Hristos!

Cu darul lui Hristos şi cu osteneala maicilor, se plinea în Mănăstirea „Sfintele Marta şi Maria" - această nouă „casă a lui Lazăr" din Moscova - porunca iubirii de aproapele, spre slava lui Dumnezeu şi spre folosul multora. Iar Stareţa Elisabeta, ca o nouă mironosiţă, slujea cu osârdie Mântuitorului venit în casa ei în chipul bolnavului, săracului şi orfanului.

Mereu caldă, mereu plină de dragoste şi milă, ea purta, cu puterea lui Hristos, slăbiciunile celor slabi. Toţi o iubeau, toţi o cinsteau, pentru că simţeau că dragostea ei pentru aproapele era nefăţarnică. Pentru toţi era şi stareţă, şi mamă, şi prietenă şi soră. Zâmbetul ei cald încălzea şi cele mai reci inimi. Şi Dumnezeu singur ştie câte suflete chinuite vor fi aflat mângâiere la dânsa, câţi oameni tămăduiţi sufleteşte şi trupeşte vor fi mulţumit cu lacrimi Stareţei Elisabeta cea mult milostivă.